Гідробудівцям та експлуатаційникам
Дністровської ГАЕС
присвячується

Іван НАГІРНЯК

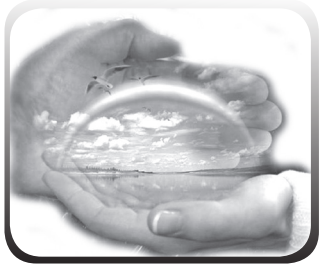

Дністровська ГАЕС: погляд крізь літа і долі

(книга друга)

Чернівці
Букрек
2014

ББК 84 (4УКР)
Н16

Нагірняк І. С.

Н16 Дністровська ГАЕС: погляд крізь літа і долі (книга друга). – Чернівці: Букрек, 2014 – 136 с.; іл.

ISBN 978-

У цьому виданні, як і в попередній книжці «Дністровська ГАЕС : погляд крізь літа і долі» український письменник Іван Нагірняк документально висвітлює будівництво однієї з найпотужніших гідроспоруд не тільки України, а й світу – Дністровської ГАЕС, оспівує мужню професію гідроенергетиків, звеличує їх любов до рідної землі.

ББК 84 (4УКР)

ISBN 978-

© І. С. Нагірняк, 2014
© Видавничий дім «Букрек», 2014

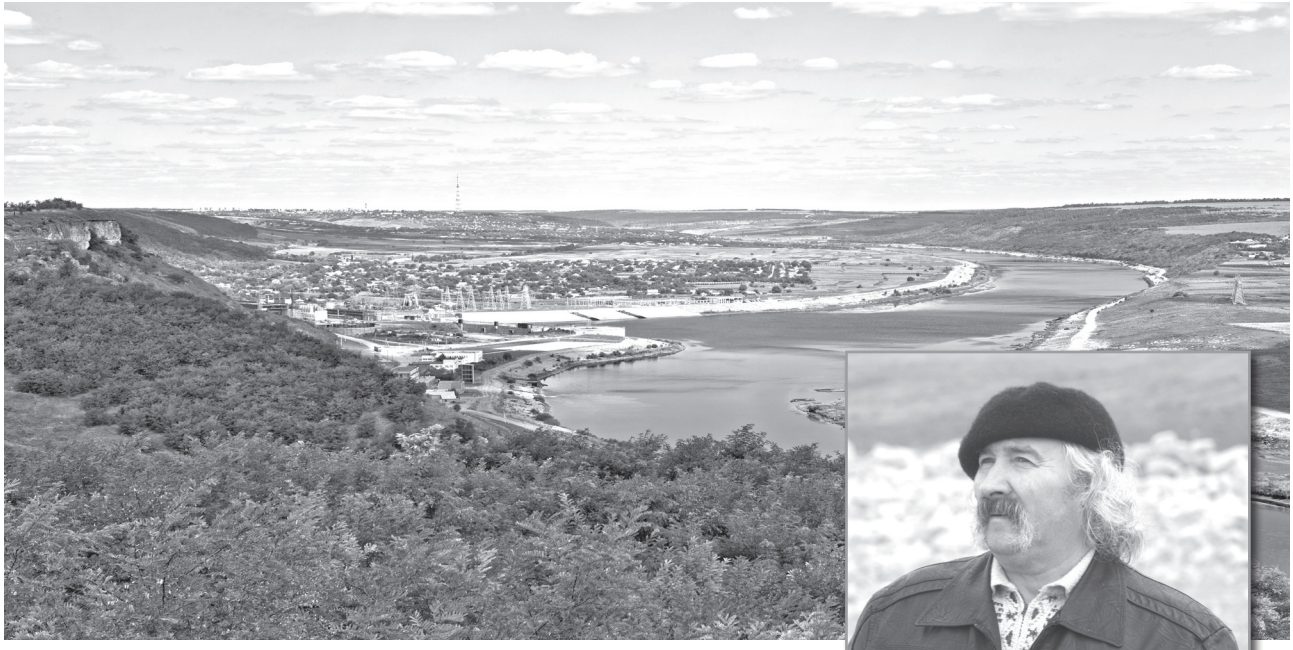

Слово від автора

Доля носила мене на своїх хвилях, коли ті хвилі були і лагідними, і бурхливими, і штормовими. І в отих життєйських буднях і празниках завжди зігрівала серце доброта і щирість, вимуровувала надійну підмогу приязнь і щедрість людей, з якими ділився думкою, здійснював одну справу в різних колективах – журналістських, профспілкових, виробничих. Всюди везло на друзів і приятелів. І схиляю вже сиву голову в пошані перед живими і пам'яттю про тих, хто вже на святій правді, хто навчив вдосконалювати професію, любити і шанувати роботу.

І все ж особливий пошанівок квітне в душі до мого нинішнього колективу – філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС», до гідробудівців, з якими не один рік спілкуюсь і співпрацюю. Можливо ота любов і повага від того, що влився в ці славні ряди у дуже скрутний для себе час, що знайшов тут і порозуміння, і всебічну підтримку. А благословили мене на цей путь патріарх української гідроенергетики, Герой України, тодішній голова правління ВАТ «Укргідроенерго» Семен Ізрайлевич Поташник і його заступник Віктор Юхимович Кожокар, за що дяка повсякдень, як і нинішнім керівникам компанії та станції Ігорю Григоровичу Сироті та Володимиру Івановичу Кулішу.

На моїх очах виростала Дністровська ГАЕС. І я втішений тим, що Бог дає сил і вміння писати історію звитяг цих мужніх, талановитих, високопрофесійних людей, трудом яких зводиться цей енергетичний гігант. Результатом отих зусиль стала перша книжка «Дністровська ГАЕС: погляд крізь літа і долі». А нині у ваших руках друга книга отієї гідробудівської історії.

Звісно, при будь-яких намаганнях неможливо назвати прізвища, чи помістити фото всіх героїв цієї трудової битви – будівництва й експлуатації ДГАЕС. Але всі вони об'єднані одним величним словом – гідроенергетик. І їм подяка й слава!

Особливо завдячую за підтримку і допомогу у творенні книжки її редактору, головному інженеру Дністровської ГАЕС Анатолію Жуку, талановитому фотомайстру, заступнику головного інженера Дністровської філії Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Володимиру Жуку, здібному інженеру-програмісту Руслану Волошину. А за те, що книга випурхнула у світ, низький уклін гендиректору Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Юрію Бондаренку.

Іван Нагірняк,
член Національних спілок письменників та журналістів України; лауреат літературних премій імені М. Чабанівського, імені С. Воробкевича, імені Д. Загула, Фонду пам'яті журналіста Г. Шабашкевича; лауреат Всеукраїнських літературних конкурсів «Коронація слова» та радіоп'єс.

Веселка над Дністром

Слова І. Нагірняка *Музика М. Мафтуляка*

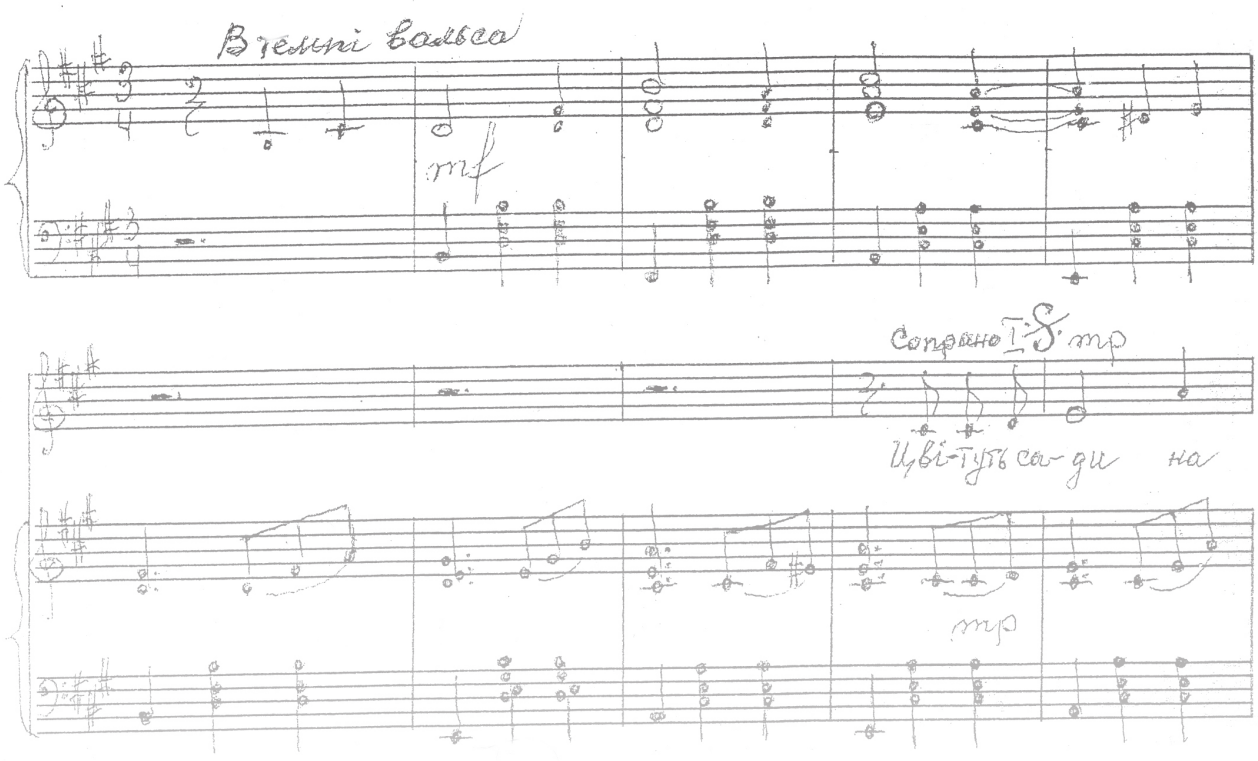

Цвітуть сади на древніх берегах,
Шумлять гаї поміж Дністрові кручі
І на землі пісень, легенд, звитяг
Будова славна утішає очі.

Приспів:

На старих горбах високих,
Мов веселка над рікою.
В нашім давнім диво-краї
Стала гордістю й красою.
Це не казка, це не чари,
Це Дністровськая ГАЕС.

Тут мудрість і відвага у вінку,
Людської слави і людської шани.
Творять добро, як пісню чарівну,
Енергію підносять над віками.

Приспів:

Натхненно б'ються молоді серця
І струни ЛЕП видзвонюють їм оди,
Надійна енергетиків рука
Вплітає мрію в срібло-чисті води.

Приспів:

Ігор Григорович Сирота

Одним із головних напрямків зростання промисловості, зміцнення економіки України є розвиток гідроенергетики. Маємо ж значний гідропотенціал наших річок, в першу чергу – Дніпра і Дністра.

Тільки за 2012-13 роки ПАТ «Укргідроенерго» провело реконструкцію 6-ти гідроагрегатів, що збільшило встановлену потужність ГЕС на 27 МВт до 5053МВт. Реконструкція і далі проводиться.

Флагманом української гідроенергетики по праву можна назвати Дністровську ГАЕС. Значним здобутком в енергетиці стало введення в експлуатацію в жовтні 2012 року верхнього водосховища Дністровської ГАЕС. Це дозволило збільшити виробництво електроенергії станцією втричі.

Перший гідроагрегат Дністровської ГАЕС був запущений в 2008 році, другий – 2013, а в 2015 сподіваємось , що запрацює й третій. Дністровська ГАЕС стане найпотужнішою гідроакумулюючою електростанцією Європи і увійде в п'ятірку світових гідрогігантів.

Володимир Іванович Куліш

Особливість Дністровської ГАЕС в тому, що вона і працює, й будується. Тому неабияка відповідальність лягає і на експлуатаційників, і на гідробудівців. Приємно, що між ними панує розуміння і взаємопідтримка. Бо ж спільні інтереси лежать в основі вдосконалення технічного та технологічного стану першого гідроагрегату. Це ж експериментальна машина, тому зауваження враховуються і в проектуванні, і в виробництві, і в монтажі та налагоджуванні послідуючих агрегатів.

І експлуатація першого агрегата засвідчила про його ефективність як у виробленні електроенергії, так і в регулюванні стабільності енергосистеми. Наприклад, коли на Запоріжській атомній станції вийшов з ладу енергоблок, а на дворі панували дошкульні морози, відмінно спрацювала Дністровська ГАЕС, підтвердивши, що є надійним резервом в енергосистемі.

Юрій Миколайович Бондаренко

Для колективу Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд», який був створений у жовтні 2005 року групою спеціалізованих підприємств для консолідації інженерного і технічного потенціалу проектних, монтажних, будівельних і налагоджувальних організацій з метою реалізації проектів будівництва, реконструкції гідроелектростанцій та інших гідротехнічних споруд «під ключ», є велика честь зводити Дністровську ГАЕС.

Це унікальна споруда. Тут впроваджуються найпередовіші інженерні рішення, нові технології та системи управління і захисту електростанцій. Зводять ГАЕС колективи 36 підрядних та субпідрядних організацій. Серед них такі потужні, як ТОВ «Будмонтажсервіс», ТОВ «Автомагістраль», Сьомий тунельний загін ПАТ «Київметробуд», ТОВ «Енергетичне дорожнє будівництво», ТОВ «Дністер-СГЕМ», ТОВ «Гідромехмонтаж», ТОВ «СоюзТрансЛайн» та інші. Тільки на спорудженні верхньої водойми, яка спроможна вмістити 38,8 мільйона кубів води, було зайнято близько 500 видів найсучаснішої техніки – вантажні машини, автоскрепери, бульдозери, екскаватори, котки…Будівельно-монтажні роботи виконували 2000 високопрофесійних гідробудівців.

Якісно і творчо виконувалось збирання та монтаж обладнання другого гідроагрегата. І це сприяє його успішному введенню в експлуатацію.

Трудовий шлях гідроенергетиків та гідробудівців від введення в дію першого до пуску другого гідроагрегатів Дністровської ГАЕС

Після того, як 3 листопада 2010 року під керівництвом тодішнього голови правління ВАТ «Укргідроенерго», президента Всеукраїнської громадської організації «Асоціація «Укргідроенерго» Семена Ізрайлевича Поташника введено перший агрегат Дністровської ГАЕС в електромережу України, почався новий етап трудових звершень гідроенергетиків. Так, саме трудових звершень, які можна назвати й подвигами, бо, не рахуючись із часом, люди віддавали сили, проявляючи мудрість, знання, вміння, аби якнайшвидше став у стрій діючих і другий гідроагрегат.

До спорудження ДГАЕС повсякчас прикута увага як новодністровців, жителів краю, так і всієї України. Хто буде новим генпідрядником? Коли почнеться належне фінансування? Розгортання будівельних робіт на цій грандіозній споруді чекали всі. І ось 24 лютого 2011 року комітет з конкурсних торгів ВАТ «Укргідроенерго» визнав переможцем тендеру виконання генпідрядних робіт із завершення будівництва гідроагрегатів № 2 та № 3 Дністровської ГАЕС Консорціум «НВО «Укргідроенергобуд».

– Як прокоментуєте цю подію? – запитав директора філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ВАТ «Укргідроенерго» Володимира Івановича Куліша.

– Це справедливий, закономірний і найбільш сприятливий результат. Адже до Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» увійшли авторитетні підприємства української гідроенергетики. Очолює об'єднання лауреат Державної премії України, талановитий інженер, прекрасний керівник і просто чудова людина, директор ЗАТ «АК «Енпаселектро» Юрій Миколайович Бондаренко. Спроектовані, змонтовані і налагоджені за його участю і під його керівництвом всі засоби систем управління захистів і сигналізації й сприяли надійності, безпечності роботи гідроелектростанцій.

Більшість світових фірм підтвердили право ЗАТ «АК «Енпаселектро» впроваджувати їхні розробки і технології. З 1996 року виробнича діяльність Юрія Миколайовича і очолюваного ним колективу тісно пов'язана з Новодністровськом – участь у проекті реконструкції системи захисту й управління Дністровської ГЕС-1, налагодження та пуск першого агрегату Дністровської ГАЕС, а нині керівництво всім будівельним комплексом.

Отже, сподіваюся, що наша спільна робота буде цікавою і плідною.

– Володимире Івановичу, на яких виробничих процесах, крім експлуатації першого агрегату, зосереджена основна увага в нинішньому році?

– Монтаж спіральної камери і статора турбіни другого агрегату, прохідницькі, бетонні та металооблицювальні роботи в підземному комплексі, земельні – на верхній водоймі. І, звичайно ж, розпочнеться спорудження житлового багатоквартирного будинку у Новодністровську.

Я був свідком довгих і тернистих буднів дністровських гідробудівців, тож з надією тоді подумав: «Дай Боже, аби скоріше настав час, коли на об'єктах Дністровської ГАЕС завирують виробничі процеси, і ота трудова симфонія відгукнеться радістю і достатком у багатьох серцях».

22 березня 2011 року Дністровську ГАЕС відвідав міністр енергетики та вугільної промисловості України Юрій Бойко.

Біля вертолітного майданчика поважного гостя зустрічали: голова Чернівецької ОДА М. Папієв, президент НАК ЕКУ П. Омеля-

новський, президент ВА «Укргідроенерго» С. Поташник, голова правління ВАТ «Укргідроенерго» І. Сирота, директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ВАТ «Укргідроенерго» В. Куліш, голова Сокирянської РДА В. Козак, Новодністровський міський голова Р. Панчишин, директор Дністровської ГЕС ВАТ «Укргідроенерго» В. Шевчук. Міністр оглянув промисловий майданчик та шахту першого і другого агрегатів Дністровської ГАЕС. Про роботу, стан та перспективи ГАЕС під час екскурсії розповіли директор ДГЕС В. Куліш, його заступник з капітального будівництва І. Фурман, головний інженер А. Жук, генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» – нової генпідрядної організації Ю. Бондаренко, заступник голови правління ПАТ «Укргідроенерго» В. Кожокар.

Відтак Юрій Бойко завітав до інженерно-побутового корпусу, оглянув головний щит управління, здійснив черговий запуск ГА № 1 в генераторному режимі й провів виробничу нараду за участю директорів гідростанцій України, керівників та спеціалістів ВАТ «Укргідроенерго», новодністровських гідроспоруд, представників місцевої влади та ЗМІ.

– Наше міністерство відповідає за енергетичний розвиток Чернівецької області, і мені приємно відзначити, що я побачив сьогодні надзвичайно важливий об'єкт чистої енергії, яким Україна по праву може гордитися, – наголосив Юрій Анатолійович. – Сьогодні це особливо актуально, тому завершенню будівництва Дністровської ГАЕС держава приділятиме постійну і велику увагу.

– Дністровська ГАЕС – не тільки об'єкт № 1 області, а й майбутнє нашого краю, – сказав голова Чернівецької ОДА Михайло Папієв. – І то не просто слова. Уже на цей рік держава виділяє 1 млрд 940 млн грн на будівництво ГАЕС. Відповідно до титулу будови в міністерстві енергетики та вугільної промисловості України уже підписано документ про виділення 60 млн грн на розвиток соціальної сфери Сокирянського району та Новодністровська. За погодженістю кошти розподілять порівну.

Ми разом із керівником будови підготували перелік вирішення невідкладних питань, і пропоную включити їх до протоколу нинішніх зборів. Гадаю, це дасть змогу забезпечити роботою щонайменше 2 тис. людей, ввести в експлуатацію другий й третій гідроагрегати і зробити Дністровську ГАЕС найкращим об'єктом у світі, а Новодністровськ – справжнім європейським містом.

Зворушливим був виступ Семена Поташника, з іменем якого пов'язане відродження будівництва Дністровської ГАЕС. Семен Ізрайлевич довгий час очолював ВАТ «Укргідроенерго», а нині передав керівництво цією славною компанією Ігорю Сироті, хоч і не за-

лишився поза улюбленою справою, якій присвятив життя: він – президент Всеукраїнської Асоціації «Укргідроенерго».

– За п'ять років ми з вами зробили дуже-дуже багато, – мовив патріарх української гідроенергетики. – Досвіду введення таких споруд в колишньому Радянському Союзі не було. Та й це ж перші зразки таких агрегатів. Маємо чим пишатися. Уявіть собі – одна машина Дністровської ГАЕС – це як ціла Каховська гідроелектростанція за своєю потужністю. А у стратегічному розвитку гідроенергетики України передбачається подвоєння виробітку гідроелектростанцій. Тож на Дністровську ГАЕС покладаються великі надії і чекає на неї справді гарне майбутнє.

Семен Ізрайлевич щиро всім подякував за співпрацю і за взаєморозуміння. На шляхах найефективнішої організації роботи експлуатаційників та гідробудівців, розв'язанні існуючих проблем в залученні коштів, виділенні земельних ділянок під промислові об'єкти, комплектації колективу експлуатаційників, використанні активів та споруд, що належать ВАТ «Дністровська ГАЕС», сконцентрував увагу в доповіді директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Володимир Куліш. І міністр Юрій Бойко пообіцяв всебічне сприяння їхньому вирішенню.

Що ж, уже нове покоління новодністровців повірило й окрилилось надією на те, що на будівельних майданчиках завирує трудовий ритм, а відповідно у їхніх сім'ях запанує достаток і злагода.

І ось на запитання «Коли на повну потужність запульсує робота на будівельних майданчиках Дністровської ГАЕС?» 19 квітня 2011 року прозвучала відповідь. У цей день в одному із залів Дністровської ГАЕС відбулася розширена виробнича нарада за участю представників нового генпідрядника Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» на чолі з генеральним директором Ю. М. Бондаренком, заступником голови правління ВАТ «Укргідроенерго» В. Ю. Кожокарем, керівників станції та підрядних організацій, а також посланців фірм, які бажають виступити в ролі субпідрядників.

Ю. М. Бондаренко доповів, що підписаний контракт на будівництво, проведено збори, на яких затверджено філію Консорціуму, котру очолив колишній директор ТОВ «Будмонтажсервіс» О. С. Гандзюк, та спостережну раду, мета якої надавати допомогу у плануванні й організації виробництва, а найголовніше – розпочалося довгоочікуване фінансування, що оживить трудовий ритм на всіх об'єктах.

Про те, що програму введення в експлуатацію другого і третього гідроагрегатів ніхто не відміняв, про чіткий пусковий графік у другому півріччі нинішнього року та суворі вимоги до якості, завершеності робіт та їх своєчасного виконання, чітку взаємодію трудових колективів, створення всіх умов для якісної експлуатації першого гідроагрегату, що є одним із джерел фінансування, говорили В.Ю. Кожокар, заступник генерального директора Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» В. І. Павловський, директор філії Консорціуму О. С. Гандзюк, головний інженер Дністровської ГАЕС А. П. Жук та інші учасники поважного зібрання.

Будова почала оживати.

У травні Дністровську ГАЕС відвідав новий головний інженер проекту цієї споруди С. П. Сук. Це, до речі, четвертий очільник проекту. До нього були Ю. М. Васильєв, Р. В. Хом'як та В. В. Галат. Під час зустрічі з керівниками замовника та генпідрядника Сергій Павлович зауважив, що з його та з боку Дністровської групи авторського нагляду, очолюваної І. А. Бірківським, і спеціалістами Харківського ПАТ «Укргідропроект» все робитиметься, аби співпраця була дружньою і ефективною. Однак темпи робіт підрозділів генпідрядника на окремих об'єктах викликають у нього тривогу в своєчасному пускові другого гідроагрегату. Особливо хвилює організація праці на спорудженні верхньої водойми.

Невдовзі на цих проблемах акцентували увагу й інші високопосадовці. 20 травня голова правління ПАТ «Укргідроенерго» І. Г. Сирота,

його заступники В. Ю. Кожокар, В. Л. Расовський, генеральний директор науково-виробничого об'єднання Консорціуму «Укргідроенргобуд» Ю. М. Бондаренко із заступником В. І. Павловським, директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» В. І. Куліш, головний інженер Дністровської ГАЕС А. П. Жук, директор виробничого підрозділу «Дністер» (філії Консорціуму) О. С. Гандзюк, керівник Дністровської групи авторського нагляду І. А. Бірківський оглянули споруду і зокрема підземний комплекс. Після цього відбулася розширена нарада з керівниками та спеціалістами підрядної та субпідрядних організацій.

– Хотілося, щоб на такому піднесенні, яке сьогодні панує, ми і закінчували цей об'єкт, котрий має бути зданий у визначені терміни і високоякісно. Для цього все є. Ми гарантуємо фінансування, ви – ефективну роботу і взаєморозуміння, – цими словами започаткував ділову розмову І. Г. Сирота. І вона відбулася. Проаналізовано виконання будівельно-монтажних робіт у підземному комплексі, на верхній водоймі, у шахтах другого і третього гідроагрегатів, на водоприймачі, водовипуску, технологічному та інженерно-побутовому корпусах…

Йшлося про недоліки і шляхи їх усунення, наголошувалося на покращенні відповідальності дій кураторів, налагодженні тісних зв'язків з проектувальниками. Додавали оптимізму слова Ю. М. Бондаренка: «Нині повністю сформована філія. Усі субпідрядні організації знають свої об'єкти. На виробництві зайнято понад тисячу осіб» та В. І. Павловського: «Хай і не так, як хотілось, але процес пішов. Є фінансування. Є пусковий графік. Є квартальні програми. Головне – працювати ефективно і якісно. Гадаю, так і буде, бо гідробудівці засумували за роботою».

З 21 травня 2011 року обов'язки директора Дністровської філії Консорціуму науково-виробничого об'єднання «Укргідроенергобуд» – головного підрядника будівництва Дністровської ГАЕС виконує Микола Григорович Бабчук. З ним і повів розмову про стан на споруді.

– Миколо Григоровичу, до яких об'єктів прикута сьогодні увага гідробудівців?

– Це, насамперед, тунельні підвідні та відвідні водоводи й шахти 2, 3, 4 гідроагрегатів. Тут, на підземному комплексі, працюють колективи ТЗ-7 ПАТ «Київметробуд», ТОВ «Гідропроммонтаж», ТОВ «Гідромехмонтаж». На загально-будівельному комплексі ведуться роботи на інженерно-побутовому корпусі, будівлі ВОХОР, технічних приміщеннях водовипуску та центрального маслогосподарства. Задіяно дев'ять організацій. Це, зокрема, ТОВ «Будмонтажсервіс-1», ТОВ «Гідробуд», ВК «Маяк», ТОВ «Антикор-плюс», ВАТ «ДніпроСГЕМ» тощо. Велика увага прикута до верхньої водойми. Земляний комплекс складний своєю геологією, до всього – тут великі обсяги робіт, а терміни їх виконання досить стислі. Ось і доводиться щоденно докладати зусиль фахівцям ТОВ «Автомагістраль-південь», ТОВ «ЕДБ», ТОВ «Технобудсервіс», ТОВ «Трансспецмонтаж». Крім цього, як мовиться, є до чого докласти рук і на електромонтажному комплексі. Словом, спочивати ніколи.

– А скільки всього людей працює на будові?

– Біля 1200.

– Із них – наших краян?

– Близько 60 відсотків.

– Скільки маєте субпідрядних організацій?

– Десять. Вони ж у свою чергу мають з десяток субпідрядників. До всього ще є й п'ять допоміжних підрозділів, як, приміром, бетонний завод, будівельна лабораторія…

– Крім безпосереднього спорудження гідроакумулюючої електростанції, ви беретесь зводити й житловий будинок у Новодністровську для спеціалістів будови.

– Так. І вже давно приступили б, але роботи гальмує відсутність проектно-кошторисної документації в повному обсязі, яку має видати ПАТ «Укргідропроект». Це не дає можливості отримати всі дозвільні документи.

Гадаю, ці питання вирішаться найближчим часом. Ми вже розпочали й підготовчі роботи на місці майбутнього будинку: привезли і встановили два вагончики.

Здобутки і перспективи гідроенергетиків

Для гідроенергетиків грудень – особливий місяць. 22 числа – професійне свято, і стало гарною традицією до цієї світлої дати – Дня енергетика – вводити в експлуатацію як гідроагрегати, так і гідроелектростанції. Надзвичайно святковим став цей день 2011 року у Новодністровську. Виповнилось тридцять літ, як запрацювала Дністровська ГЕС-1. 21 грудня 2009 року приймальною комісією був введений перший агрегат Дністровської ГАЕС у дослідно-промислову експлуатацію.

22 грудня 2010 року філією «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» отримано сертифікат, котрий засвідчив відповідність пускового комплексу генератор-двигуна ГД-1 проектній документації та підтвердив повну його готовність до промислової експлуатації. Він автоматизований за світовими стандартами технологічного процесу. Із чим зустрів День енергетика та Новий рік колектив найпотужнішої в Європі Дністровської ГАЕС? З цього питання почалася наша розмова з директором філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Володимиром Івановичем Кулішем.

– Насамперед, хочу сказати, що Дністровська ГАЕС входить до складу енергогенеруючої компанії України ПАТ «Укргідроенерго», сумарна потужність гідроелектростанцій якої нині становить 5007 МВт. При введенні в роботу всіх семи агрегатів Дністровської гідроакумулюючої електростанції її сумарна потужність в насосному режимі складатиме 2947 МВт. Це 59 % від загальної потужності Компанії. У нинішньому році Дністровською ГАЕС вироблено більше 142 мільйонів, а з початку пуску першого гідроагрегату – понад 192 мільйони кВт/годин електроенергії на суму товарної продукції 115 млн грн. А всього Дністровським гідроенергетичним каскадом тільки за 11 місяців вироблено більше 1 млрд кВт/годин електроенергії, що складає майже 18 % промислового виробництва області.

У 2011 році ми проводили капітальний ремонт гідроагрегату, під час якого були суттєво покращенні експлуатаційні характеристики машини, яку на три дні раніше запланованого терміну введено в роботу, а країна одержала вчасно 324 МВт пікових потужностей. Освоїли капіталовкладень на суму 640 млн грн і виконали річний план капітальних інвестицій.

– Володимире Івановичу, а як вирішуються питання соціального спрямування?

– Запрацювала прекрасна їдальня на 49 місць. Завершено будівельно-оздоблювальні роботи і закінчується комплектація обладнання приміщення медичного пункту станції. Уведено в штат філії підрозділ охорони та облаштовано приміщення ВОХОР. Придбано чотири одиниці автотранспорту, зокрема автобус для перевезення персоналу. Добре організовано оздоровлення працівників та їхніх дітей. Стали звичними колективні екскурсії пам'ятними місцями країни, творчі зустрічі з митцями краю.

У нас в гостях побували Заслужений артист України Іван Дерда, письменники із Чернівців Василь Васкан і Мирослав Лазарук, Заставнівський народний театр «Дивосвіт». З цікавістю енергетики ознайомилися з виставками робіт вихованців Новодністровського будинку дитячої творчості та місцевих художників Івана Сольського, Олександра Гуцула, Володимира Кольцова.

– Чим запам'яталось святкування Дня енергетика для колективу Дністровської ГАЕС?

– Він був дійсно святковим і радісним. Нас вітали генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» Ігор Сирота, голова Чернівецької облдержадміністрації Михайло Папієв та його заступник Василь Бурлака, голова Сокирянської райдержадміністрації Василь Козак, секретар Новодністровської міської ради, виконуючий обов'язки міського голови Микола Лутчак, генеральний директор Консорціуму НВО «Укргідроенергобуд» Юрій Бондаренко та багато інших поважних гостей. Практично всі члени колективу насолоджувалися чудовими виступами аматорів сцени Новодністровська та провідних артистів і художніх колективів Чернівців.

Багато працівників нагороджено грамотами і преміями ПАТ «Укргідроенерго», Чер-

нівецької обласної державної адміністрації й обласної ради, обласної організації профспілки працівників енергетики, Сокирянської райдержадміністрації та районної ради, Новодністровської міської ради і, звичайно ж, нашої філії. А заступник начальника машинного цеху Сергій Лашин отримав Грамоту Міністерства енергетики та вугільної промисловості. Начальник цеху технологічної автоматики, захистів та зв'язку Андрій Горенчук удостоївся звання «Почесний працівник ПАТ «Укргідроенерго».

– Володимире Івановичу, а які найголовніші плани гідроенергетиків у новому році?

– За короткий час енергетика України відчула важливість роботи Дністровської ГАЕС. І для того, щоб станція працювала більш ефективно, вкрай необхідно форсувати будівництво, тобто вводити в експлуатацію другий і третій гідроагрегати, розширювати до проектних відміток верхнє водосховище, забезпечити введення в експлуатацію захисних споруд сіл Василівка і Бернашівка. Обсяги робіт надзвичайно великі. Про це свідчать і цифри. У 2012 році заплановано освоїти 2,5 млрд грн капіталовкладень, з яких 920 млн грн передбачено на придбання обладнання.

Разом із введенням в експлуатацію другого агрегату плануємо здати і житловий будинок у Новодністровську на 114 квартир. Сподіваємось, що в новому році стане до ладу й спортивно-оздоровчий комплекс.

– Що б ви побажали нашим краянам у новому році?

– Здоров'я і достатку, щастя, радості й безперебійного енергопостачання у їхніх оселях.

І 2012 рік й справді виявися сповненим не тільки напружених трудових буднів, але й славними перемогами.

Гідроенергетика стає перспективнішою

Неузгодженість українських вимог у переговорах із Росією під час укладання договору на постачання газу і зокрема визначення його ціни, безумовно, змусило державних мужів думати про розвиток альтернативних джерел енергії, власних енергоресурсів і зокрема гідроенергетики. Ось і на черговому засіданні Кабінету Міністрів йшлося про активізацію робіт на Дністровській ГАЕС. Це й стало темою нашої розмови з генеральним директором Консорціуму «НВО „Укргідроенергобуд"» Ю. М. Бондаренком.

– Юрію Миколайовичу, чи можливо збільшити обсяги робіт, прискорити темпи їх виконання на будівництві другого і третього агрегатів Дністровської гідроакумулюючої електростанції?

– Можливо. І ми над цим працюємо. Разом із генеральним замовником ПАТ «Укргідроенерго» на чолі з Ігорем Григоровичем Сиротою, колективом філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС». Маємо наміри освоїти в цьому році як мінімум 2 млрд грн капіталовкладень.

– Які основні етапи на виробничому шляху гідробудівців у 2012 році?

– Встановлення блочного трансформатора другого гідроагрегату. Для цього слід виконати всі необхідні будівельні й монтажні операції на пристанційному майданчику ГАЕС. Будемо намагатись довести стопроцентну готовність шахти другого агрегату для монтажу гідросилового обладнання. Важливою віхою є й оперативне вирішення питань з виготовлення основного гідросилового обладнання харківськими заводами «Турбоатом» і «Електроважмаш». І, звичайно, верхня водойма. Згідно із проектом маємо завершити повну її готовність для експлуатації трьох агрегатів, тобто першої черги станції. Це дасть можливість й збільшити виробництво електроенергії у порівнянні з 2011 роком

утричі. Торік перший гідроагрегат працював на добу в середньому дві години. Експлуатаційники Дністровської ГАЕС виробили 148 млн 432 тис. кВт/годин. А коли буде наповнене, як я уже сказав, водоймище до можливої експлуатації першої черги ГАЕС, перший агрегат протягом доби вироблятиме електроенергію шість годин. А це, крім регулювання частоти і графіка навантажень в енергосистемі, – ще й додаткові кошти для добудови наступних агрегатів.

– Які підрозділи виконують основні види робіт?

– ПАТ «Київметробуд», ТОВ «Автомагістраль», ТОВ «Будмонтажсервіс-1», «Київська енергобудівельна компанія», ПАТ «Дніпро-СГЕМ», ТОВ «Дністер-СГЕМ» та інші.

– А скільки працівників нині зайнято на будові? Чи збільшиться їх кількість?

– Півтора тисячі. Щодо зростання колективу покаже час.

– У грудні філію «Дністер» Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» очолив В'ячеслав Іванович Павловський, залишившись при цьому першим вашим заступником. Це викликано активізацією виробничих процесів на будівництві Дністровської ГАЕС?

– Так. В'ячеслав Іванович – досвідчений інженер і вмілий керівник. І з його більшою причетністю до цієї грандіозної гідроспоруди тут, гадаю, матимемо стабільний успіх.

Слова Юрія Миколайовича були пророчими. Уже через кілька місяців я у цьому переконався, провівши разом із В. І. Павловським трудовий день.

Народження рукотворного моря

З-під пшеничних вусів ввічливого інтелігента, досвідченого професіонала-гідробудівця В'ячеслава Павловського вслід за «Добрий день», випромінювалась тепла посмішка. «Значить все буде гаразд», – відмітив про себе, вже відчуваючи міцний, дружній потиск руки. Запропонував бо ж першому заступнику генерального директора Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд», майже цілий день провести разом – об'їхати будівельні об'єкти Дністровської ГАЕС, аби написати давно задуманий репортаж з гігантської споруди. Усвідомлював наскільки для нього кожна хвилина дорога. Але пропозиція прийнята з розумінням і ми сідаємо в машину.

І ось за плечима Новодністровськ, а попереду уже біжать назустріч білі хати Ожева, відтак Василівки, закосичені буйною травневою зеленню, різнокольоровими кетягами бузку, рівнесенькими рядочками молодих садків. Попереду, ген-ген на високому щовбі, завиднівся водоприймач – одна із основних споруд станції, поруч з яким мов велетенський журавель, розправив потужні крила драганатий кран, підперши маківкою небо.

Дорога минає ошатний будиночок прохідної, за якою проглядається привабливе приміщення станції і невдовзі крізь гущину заростей верб, акацій, грабчуків в'ється вгору, залишаючи розкидані крутояром хати Розкопинців, невеличкого села, що з'єдналось з Василівкою.

Наша розмова з В'ячеславом Івановичем на мить стихає і в моїй пам'яті воскресають далекі спогади... 22 листопада 1983 рік. На полі, куди ми зараз їдемо, автоскреперист Василь Іваницький виймає перші куби грунту. За ним поспішають інші члени бригади Петра Ковтюха. Так розпочалось будівництво Дністровської ГАЕС. Оживають зосереджено-щасливі обличчя начальника управління Дністровського комплексного гідровузла Сергія Гандзюка, голови профкому управління механізованих робіт Івана Курбели, начальників дільниць Ярослава Гелея, Олексія Кузьменка... Сподівались, що через кілька років станція стане в стрій діючих, але... занидів, а відтак і розвалився Радянський Союз, а в незалежній Україні запанували хаос і безгрошів'я, і перший із семи гідроагрегатів ввели в експлуатацію майже через тридцять літ...

Не помітили як і до водоприймача під'їхали – фантастично великої залізобетонної конструкції, що об'єднує сім окремих водозаборів. До одного із них уже під'єднаний водовід, що у глибокому котловані пірнає під землю і десь під нами пролягає до шахти діючого першого агрегату.

– По оцих семи підземних водоводах, діаметр яких 7,5 метра і стометрова вертикальна та чотирьохсотметрова горизонтальна довжина подаватиметься вода із нижнього водоймища, це ділянка Дністра між ГЕС-1 і ГЕС-2 довжиною майже двадцять кілометрів, у верхнє рукотворне водосховище, коли агрегати працюватимуть в насосному режимі, – розповідає В'ячеслав Іванович. – А в генераторному режимі вода у зворотньому напрямку падатиме на лопаті турбін.

Навпроти, через дорогу – оглядовий майданчик, з якого втішається зір красивою панорамою: вдалині під нами вимальовуються обриси машинного залу, інженерно-побутового корпусу, колодязі шахт другого, третього і четвертого агрегатів, виробничі приміщення філії Консорціуму. За ними – голуба стрічка Дністра, від якого тягнеться вгору крутий, порослий чагарниками та сосняком берег уже Вінниччини. Переводимо погляд вліво і милуємось сільським пейзажем Василівки, а відтак впізнаємо й телевежу, висотні житлові будинки Новодністровська.

Згодом обминаємо першу чергу верхньої водойми у якій пустотливий вітерець бавиться з легенькими сріблясто-голубими хвильками.

– Тут 2,2 мільйони кубометрів води. Цього вистачає для роботи першого агрегату. А ось за перемичкою споруджується друга черга водосховища, – яке спроможне буде вмістити 38,8 мільйона кубів води, – пояснює Павловський і за якусь хвилину перед нами відкривається грандіозна картина: у величезному котловані наче дивовижні жуки снують бульдозери, грейдери, котки, потужні автомашини.

– Яка ж площа цієї улоговини? – цікавлюся.

– Чималенька, – посміхається В'ячеслав Іванович, – 250 гектарів.

– А скільки ж треба води, щоб запрацювала перша черга ГАЕС, тобто три агрегати?

– 11 мільйонів кубів.

– Другий агрегат планується ввести вже в грудні наступного року. Є надія, що до того часу буде завершено спорудження водосховища?

– Воно має бути здане уже в кінці цього року, щоб з наступного перший агрегат міг працювати не дві, а шість годин на добу. Але про це хай скаже начальник дільниці ТОВ «Автомагістраль» Леонід Бойко, – В'ячеслав Іванович вказав поглядом на чорного джипа, що під'їжджав до нас.

– Леонід Бойко, – подає руку високий, усміхнений літній чоловік і тут же доповідає: – В'ячеславе Івановичу, працюємо, як кажуть у нас в Одесі, на повну катушку. Цілодобово. Без вихідних. Щодень завозимо 15-16 тисяч кубометрів грунту. А на День Перемоги здобули свою трудову перемогу – завезли 16,3 тисячі кубів, в тому числі 1300 кубів скали.

– А скільки ж на об'єкті ваших людей? – запитую.

– 180 на робочих місцях, сто – відпочиває.

– Вони он неподалік звели ціле містечко, – приєднується до розмови Павловський, показуючи рукою на забудовану місцину по той бік дороги. – Там і офіс, і майстерні, і житлові будиночки. Швидко звели чотири збірно-роз-

бірні приміщення, у яких і вода, і тепло, і кондиціонери. 180 чоловік тут мешкає. Решта квартирує у Василівцях.

– Леоніде Георгійовичу, маєте досвід гідробудівця?

– Ні. Для мене, як і для мого сина Олександра, директора нашого підприємства, це перша гідроспоруда. Але зізнаюсь чесно, я захворів, у доброму розумінні, будовою. Таких масштабів, таких темпів, такої відповідальності на своєму віку не зустрічав, хоч за плечима сьомий десяток літ. Повірте, цей ритм, відчуття причетності до зведення найбільшої в Європі гідроспоруди і сил додають, і гордість за Україну викликають...

Натхненне обличчя, тепле сіяння добрих очей стверджували щирість і правдивість слів.

З'їжджаємо в котлован, де кипить складна і надзвичайно відповідальна робота. Тут же зустрічаємось з начальником земляного комплексу Володимиром Норенковим. Цей добродій у Новодністровську давно. І Дністровські ГЕС-1 та ГЕС-2 зводив, і на будівництві Дністровської ГАЕС не один рік і мужність, і досвід проявляє.

– Володимире Івановичу, знаю, що у вас нелегкі трудові будні, а які проблеми найбільше сушать голову? – запитую, вітаючись.

– Кошти. Розгорнули такий темп, що фінансування вистачає на третину робіт. Щодоби працює в середньому 800 чоловік. І мусимо поспішати, якщо хочемо, щоб державне замовлення – введення в експлуатацію другого агрегату здійснити в наступному році. Екран дна треба зробити ще на площі двісті гектарів.

– Хто крім колективу ТОВ «Автомагістраль» працює на зведенні водосховища?

– Механізатори і спеціалісти ТОВ «Технобудсервіс», начальник дільниці Володимир Фесуненко, ТОВ «ЕДБ», технічний директор Костянтин Датчук, ТОВ «Бедмонтажсервіс-1», начальник дільниці Віктор Бернацький, ТОВ «Союз Транс Лайн», начальник дільниці Сергій Борсук, ТОВ «Карпатибудінвест», начальник дільниці Сергій Норенков, – при цьому обличчя Володимира Івановича осяйнулося втіхою, бо ж Сергій – його син.

– А скільки необхідно було вийняти грунту, щоб довести котлован до проектних відміток?

– Тільки на другій черзі 5650 мільйонів кубів.

– Володимире Івановичу, розкажіть про технологію зведення екрану дна, цього, образно кажучи, бутерброду?

– Спочатку дно вирівнюється. Укладається шар глини, товщиною 50 сантиметрів. Це глиняний екран. Слідом настеляється геотекстиль – неткане полотно, без ниток, як, приміром, валянки, чи фетр. Далі кладеться геомембрана – полімерна чорна плівка. Її закупили в Німеччині. Відтак знову геотекстиль. Ці три пласти утворюють полімерний екран. На нього лягає 50 сантиметрів глинистих ґрунтів. Тепер матимемо комбінований екран. Потім утрамбовується 20 сантиметрів гравійної суміші, 20 сантиметрів піску і 50 сантиметрів скельної породи. Аж тепер матимемо повноцінний екран дна. Будівництво дамби ще трудомісткіше.

– І справді складно, – мовлю, уявляючи послідовний процес виконання названих операцій.

– Інакше не можна. Водосховище не повинно просочуватись. Ось тому на особливому рахунку якість виконання робіт, – підсумовує бесіду Павловський.

Далі наш шлях проліг до шахти другого агрегату. Нахиляємось через металеву огорожу над забетонованим колодязем діаметром в 32 метри і по спині аж холодок пробігає. Внизу, на глибині 50 метрів, серед химерних арматурних сплетінь зварники та монтажники, мов мурашки, чітко і вправно виконують свою нелегку роботу. Неподалік від нас невисокий чоловік регулює тими діями, подає знаки то тим, що на дні шахти, то кранівникові, який високо над нами з невеличкої кабіни, виконує його вказівки, управляючи спущеними в колодязь тросами.

Впізнаю досвідченого гідробудівця Віктора Куртиша. Зустріч радісна для обох.

– Ви і досі, мабуть, бригадир?

– Так. Керую комплексною бригадою в ТОВ «Альянс».

Голова правління ВК «Маяк» Валентин Кушнір і В'ячеслав Павловський

Зліва направо: М. М. Палик, О. С. Гандзюк і В. Г. Бернадський

– А на крані хто?

– Іван Мельник. З «Будмонтажсервісу».

– І над чим же ви чаклуєте?

– Монтуємо перекриття спіральної камери.

– Здрастуйте! – збоку від шахти третього агрегату, вісь якого від осі другого – 54 метри, підходить Михайло Рудой, теж один із ветеранів Дністрогесбуду.

– А ви над чим працюєте?

– Монтуємо підкранову балку.

– Вистачає роботи?

– Ой, лиш би здоров'я, – в один голос давні знайомі.

– Руки й справді є до чого докласти, – стверджує й собі Павловський і перераховує, що тільки в шахті другого агрегату необхідно встановити статор, спіральну камеру, робоче колесо, кільцевий затвор, кришку турбіни, вал турбіни, генератор. А їх же не просто взяти й перенести. Сила-силенна монтажних робіт. Окреме обладнання ще треба виготовити, а відтак із Харкова з ПАТ «Турбоатом» та заводу «Електроважмаш» доставити. А якої уваги потребує технологічний корпус! – В'ячеслав Іванович показує на мереживо із різноманітної арматури, що вимальовується в каркас приміщення зразу ж за шахтою. – Тут розміщуватиметься основне електричне обладнання і головні технологічні конструкції, в першу чергу – трубопроводи, вимикачі, роз'єднувачі. По них від агрегату проходитиме струм напругою 15 тисяч 750 кіловольт до блочного трансформатора, який буде її підвищуватиме до 330 кіловольт і видавати в енергосистему. Так що спеціалістам «Спецгідроенергомонтаж», «Енпаселектро» та багатьох інших виробничих колективів є і буде коло чого трудитись.

А ще ж не забуваймо про підземний комплекс. Там теж у ВАТ «Київметробуду» є свої завдання і графіки виконання... Але настрій оптимістичний і обнадійливий.

– В'ячеславе Івановичу, на будові частий гість і генеральний директор Консорціуму Юрій Бондаренко, – мовлю вже дорогою до офісу філії, де за якусь годину Павловський проводитиме штаб.

– Так. Юрій Миколайович прекрасний професіонал-енергетик, мудрий керівник і чудова людина. Його порада завжди корисна і цінна, а людяність і доброта так і горнуть до себе. Тому авторитет у нього високий як серед колег, так і серед підлеглих. Недавно ми з ним о півночі поїхали на верхню водойму. Там кипіла робота. Подивились, поспілкувались з будівельниками і Юрій Миколайович сказав: «Знаєш, ми велику справу творимо...»

На штабі, серед нових облич побачив Петра Невлада, Валентина Кушніра, Григорія Кучурка, Сергія Фартушняка, Мирослава Макара, Михайла Палика, Михайла Тиришкіна, Геннадія Ступакова – керівників виробничих підрозділів, загартованих нелегкими трудовими буднями першопрохідців-дністрогідробудівців і подумав: цим хлопцям усе під силу. З їхнім досвідом й ентузіазмом стане в стрій діючих і другий, і третій гідроагрегат в намічені терміни.

Гідротехнічна перлина Буковини зустрічала поважних гостей

Засідання оперативного штабу Міненерговугілля з будівництва першої черги Дністровської ГАЕС під головуванням міністра енергетики та вугільної промисловості України Ю. А. Бойко відбулося 19 квітня на Дністровській ГАЕС, у якому взяли участь голова Чернівецької ОДА М. М. Папієв, генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» І. Г. Сирота, генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Ю. М. Бондаренко, директор філії «Дирекція з будівництва ДГАЕС» В. І. Куліш, президент Асоціації «Укргідроенерго» С. І. Поташник, директор Департаменту стратегічної політики, інвестицій та ядерно-енергетичного комплексу Міненерговугілля, голова оперативного штабу М. І. Константінов, заступник генерального директора з капітального будівництва ПАТ «Укргідроенерго» В. Ю. Кожокар, голова Сокирянської РДА В. В. Козак, та представники підрядних, субпідрядних організацій, ПАТ «Укргідропроект», інших профільних служб.

Метою приїзду Ю. Бойка було перевірити дотримання графіку будівництва Дністровської ГАЕС. Разом із губернатором краю М. М. Папієвим він відвідав будівельні майданчики другого гідроагрегату, а також верхню водойму.

На нараді міністр зазначив, що Дністровська ГАЕС є стратегічним об'єктом для України в цілому. Її робота позитивно впливає на об'єднану енергосистему, крім того, це дуже ефективний резерв, особливо необхідний при аномальних ситуаціях, таких, як наднизькі температури, чи вихід із ладу енергоблоків інших станцій, що мали місце цієї зими.

Голова ЧОДА Михайло Папієв підкреслив, що будівництво Дністровської ГАЕС – це найбільш важливий об'єкт Чернівеччини для соціально-економічного розвитку області, Сокирянського району та Новодністровська. Також Михайло Миколайович запевнив енергетиків, що влада краю і надалі буде докладати усіх необхідних зусиль для забезпечення високих темпів будівництва.

Голова Оперативного штабу М. І. Константінов констатував, що ГАЕС – це одна з найбільших будов України, а участь міністра та губернатора краю є підтвердженням того, що держава приділяє особливу увагу цьому об'єкту. Микита Ігорович відзначив роботу підрядних організацій, якими за І квартал поточного року було освоєно 240 млн грн: «Це дає впевненість, що за умови забезпечення стабільного фінансування другий гідроагрегат буде введено в експлуатацію в кінці 2013 р.».

Генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» І. Г. Сирота повідомив, що одним із основних завдань до кінця 2012 р. є добудова верхнього водоймища (саме це дозволить використовувати вже введений в експлуатацію перший гідроагрегат у рази ефективніше). Наразі будівництво підземного комплексу, машинної зали та ІБК відбувається згідно із графіком. Ігор Григорович висловив вдячність підрядникам, субпідрядникам та колективу працівників Дністровської ГАЕС за проведену ними роботу. Також підтвердив, що здача житлового будинку відбудеться одночасно із введенням в експлуатацію другого гідроагрегату. У 2012 р. на соціальну сферу Чернівецької обл. заплановано 10 млн грн.

Уже рік Консорціум «НВО «Укргідроенергобуд» є генпідрядником будови, до робіт залучено 35 підрядних організацій, а це більше 1,5 тис. працівників. Генеральний директор Консорціуму Ю. М. Бондаренко у свою чергу запевнив, що наразі ресурс і потенціал підрядників такий, що усі заплановані завдання за умови фінансування будуть виконані вчасно, тож вони чекають на нові завдання.

Окрім того, на засіданні було детальніше обговорено хід будівництва, програму робіт на поточний рік та інші питання.

Із вдячністю будівельникам і з нагоди їхнього свята

11 серпня на Новодністровському міському стадіоні відбулося грандіозне святкування Дня будівельника. І не дивно, що зібралися пошанувати працю майстрів своєї справи ве-

ликою громадою. Значимість для міста енергетиків цього свята переоцінити важко: розвиток гідроенергетичної галузі завжди іде в дуеті з невпинним потужним будівельним процесом. Силами майже двох тисяч будівників (серед яких – значна частка місцевого населення), 40-ка організацій Чернівецької області, Донецька, Одеси, Хмельницька, Львова, Харкова та інших міст втілюється найбільш масштабніший проект України за обсягами будівельних робіт і фінансування – зведення Дністровської ГАЕС.

Першим ведуча заходу В. П. Поцелуйко запросила до вітального слова генерального директора Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» (ініціатора святкування) Юрія Миколайовича Бондаренка, якого вже більше 15 років життя пов'язує із гідроенергетиками Буковини та нашим містом: «Хочеться, щоб нинішнє свято було не лише для будівельників, а й для мешканців Новодністровська. Щоб усі відчули, що ми спільно працюємо над великим проектом – найбільшою в Європі ГАЕС. Тема, яку ми хочемо донести – це розквіт нашого будівництва і міста. Тут зводиться високотехнологічний об'єкт, на який приїжджають з усього світу: Японії, Ефіопії, Європи... Ви можете побачити виставлену на огляд техніку, але це лише 3 механізми з 400, які цілодобово працюють на будові. Показник виїмки ґрунтів вже дійшов до 28 тис. куб за добу. Ми пообіцяли державі, найвищим посадовцям, що до 31 жовтня повністю здамо в експлуатацію верхнє водоймище Дністровської ГАЕС, дзеркало якого становить 250 га, ємність – 38 млн кубів води. Для цього є відповідні рішення на державному рівні про фінансування будови протягом серпня-вересня в обсязі 1 млрд грн. На будові впроваджено передові гідроізоляційні технології захисту водойми (дно встеляють спеціальним текстилем та геомембраною з Європи) та найсучасніші технології контролю безпеки. Вітаю усіх будівельників і дякую їм за сумлінну роботу».

До слова також був запрошений секретар Новодністровської міської ради Микола Васильович Лутчак: «Дозвольте подякувати тим людям, хто заклав фундамент нашого сьогодення – ветеранам будівництва, для яких створення Новодністровська стало історією їхнього життя, адже усе, що ми маємо у місті, зроблено будівельниками. Гарно складається, що гідробудівництво йде із продовженням житлового будівництва, ми в це віримо. Про Новодністровськ і надалі будуть чути і знати як про енергетичний острів не тільки в Україні, а й далеко за її межами. Ми є свідками того, як реалізується програма соціального розвитку в нашому місті та районі. Усе це відбувається завдяки сприянню замовника в особі Ігоря Григоровича Сироти, генпідрядника в особі Юрія Миколайовича Бондаренка, позиції турботи і нагадування голови ОДА Михайла Миколайовича Папієва. Попереду ще багато праці. Будемо сподіватись, що вона стане плідною».

Голова РДА Василь Васильович Козак від імені Сокирянської міської ради та райдержадміністрації вітав із величним святом Днем будівельника: «Ми всі будівельники: хтось будує сім'ю, будинок, дороги, ГАЕС… Врешті, ми – будівельники свого життя, разом будуємо країну. Про Сокирянський район чути завдяки будівельникам. Ми цінуємо ваш труд, а ще більше – надходження, які йдуть від ваших організацій до нашого бюджету, завдяки чому можемо утримувати свою соціальну сферу. Хочу побажати усім благополуччя та здоров'я, щоб вам постійно піднімали зарплату, бо ж чим вона вища, тим більші податки. Я абсолютно впевнений, що всі об'єкти будівництва будуть здані в експлуатацію вчасно, а місто Новодністровськ і район від цього лише виграють, і ми з вами будемо жити і працювати ще краще. Зі святом!»

Із словами гордості та вдячності за творіння будівельників – каскад Дністровських станцій, які є гідроспорудами європейського рівня, від імені замовника ПАТ «Укргідроенерго» вітав головний інженер філії «Дирекція з будівництва ДГАЕС» Анатолій Павлович Жук.

Прикрасою урочистостей були виступи народного артиста України Петра Чорного та гурту «НЕКСІ».

Видовищним подарунком для усіх стала товариська зустріч із футболу за участю ко-

манд ФК «Динамо» Київ (ветерани) та ФК «Енергія» (збірна команда будівельників Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд», субпідрядних організацій та місцевих футболістів). Надзвичайно символічною та трепетною була зустріч дорослих команд із малечею Новодністровська. Також було вручено цінні подарунки багатодітним родинам Оленчуків та Тодорік, дісталися сувеніри і дітлахам міста. І хоча футбольний матч завершився із рахунком 4:2 на користь гостей (програти легендарній команді зірок аж ніяк не соромно!), свято вдалося на славу і залишиться приємним спогадом на шпальтах історії міста народженого будівельниками.

Нагороди до професійного свята та Грамоти Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» отримали:

інженер ВТВ ТОВ «Техно-Будсервіс» О. П. Матвеїва, кошторисник ТОВ «Союз Транс Лайн» Н. О. Мархоцька, машиніст екскаватора ТОВ «Карпатибудінвест» О. В. Мошавець, майстер будівельно-монтажної дільниці ТОВ «Сучасні гідроізоляційні технології» В. О. Залепа, токар ПАТ «Дніпро-СГЕМ» Б. М. Жарюк, майстер ТОВ «Київська енергетична будівельна компанія» Р. М. Артеменко, інженер відділу обладнання ІІ категорії філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» (ВКБ) О. І. Фурман, майстер ТОВ «Енергетично-дорожнє будівництво» Я. М. Боднар.

Почесні грамоти Новодністровської міської ради:

заступник генерального директора з виробництва Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Є. А. Сабашніков, перший заступник генерального директора з капітального будівництва Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» В. І. Павловський, заступник головного інженера філії Консорціуму «НВО «Укр-гідроенергобуд» В. І. Жук, бригадир ТОВ «Альянс» В. П. Куртиш, старший інженер геотехконтролю ТОВ «Будівельно-геотехнічна лабораторія» В. В. Федотова.

Грамоти Сокирянської райдержадміністрації:

генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Ю. М. Бондаренко, майстер ТОВ «Автомагістраль-Південь» В. І. Коріненко, начальник дільниці ТОВ «Будмонтажсервіс-1» І. М. Швець, інженер відділу капітального будівництва І категорії філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» (ВКБ) В. П. Матковський, інженер відділу обладнання ІІ категорії філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» (ВКБ) О. І. Фурман, керівник контракту ТОВ «Енергетично-дорожнє будівництво» К. П. Датчук.

Грамоти від філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго»:

прохідник 5 розряду ПАТ «Київметробуд» ТЗ № 7 О. В. Кравчук, інженер ІІ категорії релейного захисту та протиаварійної автоматики ТОВ «НТК «Енпаселектро» Є. Є. Кальницький, заступник начальника ВТВ філії Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» В. І. Токмаков, начальник відділу комплектації Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» А. В. Шевчук.

З нагоди святкування дня будівельника було оголошено конкурс графіті, у якому взяли участь 4 команди. Полотном була огорожа міського стадіону (яка, до речі, так і всіяна тією ж таки парканною лексикою), палітрою – по 6 балончиків фарби на кожну команду, а малюнки-графіті – на будівельну тематику.

Протягом декількох годин учасники втілювали свої ескізи у життя. Надзвичайно цікаво було спостерігати за тим, як автори вдосконалювали свої малюнки, зважаючи на конкуренцію, яка була досить потужною, незважаючи на те, що деякі учасники тримали балончик у руках вперше. У результаті кожна робота була не схожою на інші за змістом і технікою виконання. Журі, оцінюючи інформативність, яскравість, виразність і складність роботи, оригінальність задуму, художнє виконання, одноголосно вирішило присудити перші місця усім чотирьом командам. Це: «Клеопатра» – Олександр Семенюк («Будівельник»), «Нелепо» – Іван Валуєв («Багаторукий будинок»), «Сімейний підряд» – Ірина Шундрій («Покоління будівельників»), «Кадик» – Сергій Кадик («Будівельник на Дністровській ГАЕС»). Поза конкурсом брав участь Тарас Мензак, який із філігранною точністю відтворив

логотип ФК «Динамо», що доречно зафіксувало факт приїзду у Новодністровськ ветеранів однойменної команди на товариську зустріч.

Усі команди були відзначені грамотами та подарунками від спонсорів на урочистостях з нагоди Дня будівельника. Як підкреслив генеральний директор Консорціуму «НВО „Укргідроенергобуд“» Ю. М. Бондаренко, розвиток творчості молоді заслуговує на особливу увагу, тому її підтримка є теж важливою поряд із основними завданнями гідробудівців.

Асоціації «Укргідроенерго» – 10 років

У 2012 році Асоціації «Укргідроенерго», очолюваній Героєм України Семеном Поташником, виповнилось десять років. З цієї нагоди 13-14 вересня у Коктебелі (АР Крим) відбулися святкові урочистості, у програмі яких – розширене засідання президії Всеукраїнської громадської організації, нагородження її активістів, концерт.

Великий перелік справ та проектів, над якими працювали члени Асоціації в останнє десятиріччя. Вони опікувались розвитком гідроенергетики в Україні, не тільки відстоюючи свій фаховий погляд на розвиток галузі, а й на практиці реалізували задуми у життя. Ось окремі з них: успішна, високоефективна робота діючих великих та малих ГЕС, реконструкція й реабілітація їхнього обладнання і гідротехнічних споруд, будівництво та введення в експлуатацію Ташлицької і Дністровської ГАЕС, підготовка до поновлення робіт на Канівській ГАЕС та спорудження Каховської ГЕС-2, введення зеленого тарифу та інших змін до законів України, стимулюючих розвиток галузі та створення сприятливого інвестиційного клімату тощо.

В урочистостях взяли участь і представники Новодністровська – директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Володимир Куліш, директор Дністровської ГЕС-1 Володимир Шевчук, директор ТОВ «Дністер-СпецГідроЕнергоМонтаж» Геннадій Ступаков, фахівець зі зв’язків із громадськістю і пресою філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» Іван Нагірняк.

Дністровська ГАЕС – візитна картка України

12 жовтня 2012 року відбулося чергове засідання оперативного штабу Міненерговугілля з будівництва першої черги Дністровської ГАЕС у складі 3-х гідроагрегатів. Його вів директор Департаменту стратегічної політики, інвестицій та ядерно-енергетичного комплексу М. І. Константінов. Генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» І. Г. Сирота зазначив, що у поточному році основна увага та зусилля компанії були спрямовані на завершення будівництва та підготовки до здачі в експлуатацію верхньої водойми, забезпечення виконання попередніх умов введення в дію ГА № 2 у грудні 2013 р. з одночасним завершенням спорудження в Новодністровську житлового будинку для енергетиків на 114 квартир.

Генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Ю. М. Бондаренко доповів про перерозподіл потужностей підрядних організацій на визначальних напрямках

спорудження верхньої водойми, що дало змогу забезпечити можливість перенесення дати початку її заповнення на 21 жовтня нинішнього року.

Виконуючий обов'язки заступника генерального директора з капітального будівництва ПАТ «Укргідроенерго» О. М. Ососков ознайомив із програмою робіт на 2012 р. та обсяги її фінансування. Директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» В. І. Куліш зупинився у своєму виступі на основних проблемних питаннях будівництва Дністровської гідроакумулюючої електростанції.

Крім керівників виробничих підрозділів, у роботі штабу взяли участь голова Сокирянської райдержадміністрації В. В. Козак, секретар міськради, в. о. Новодністровського міського голови М. В. Лутчак, сільський голова с. Василівки А. В. Зелений. Підсумовуючи побачене і почуте, М. І. Константінов наголосив на успішному вирішенні проблем фінансування об'єкта, що підтверджує стратегічне значення для держави будівництва Дністровської ГАЕС.

Політика добрих справ та «соціальні» кошти працюють!

11 жовтня напередодні засідання оперативного штабу з будівництва першої черги Дністровської ГАЕС процес зведення багатоповерхівки у Новодністровську особисто перевірили заступник міністра енергетики та вугільної промисловості України С. М. Чех, генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» І. Г. Сирота, губернатор краю М. М. Папієв, директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» В. І. Куліш, секретар Новодністровської міської ради М. В. Лутчак та інші високопосадовці.

Трохи більше місяця вистачило генпідряднику Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» (субпідрядник ТзОВ «Маріні»), щоб викопати котлован під будову, а зараз активно зводиться фундамент. Розмах та обсяг виконаних робіт приємно подивував поважних гостей та надав впевненості, що об'єкт буде зданий в експлуатацію вчасно – до Дня енергетика у 2013 році разом із пуском другого гідроагрегату.

Від імені замовника будівництва багатоповерхівки ПАТ «Укргідроенерго» Ігор Сирота наголосив, що Дністровська ГАЕС є візитною карткою України XXI століття, такою, як була Дніпровська ГЕС у минулому сторіччі. Для обслуговування надсучасної електростанції необхідні висококваліфіковані працівники, а це переважно молодь, яка має потребу у житлі. Субпідряднику поставлена умова, що будинок має бути зданий із повною інфраструктурою та благоустроєм, внутрішнім оздобленням, сантехнікою, – щоб люди могли одразу заїжджати з меблями. Умови надання житла будуть справедливими та чесними і розглядатимуться разом із колективом за два-три місяці до здачі об'єкта. А 23 жовтня запланований телеміст із Президентом України, якому буде здаватися в повному об'ємі верхня водойма.

Заступник міністра Сергій Чех був вражений і масштабами роботи, і темпами будівництва на Дністровській ГАЕС та у Новодністровську: «Завдяки зусиллям, вмінням керівного складу та фахівців концентрувати задля єдиної мети ресурси, гроші, техніку, людей, а також цілодобовій роботі, впевнений, що поставлені завдання будуть виконані у визначені терміни».

А губернатор краю Михайло Папієв зазначив, що наразі відроджується довіра мешканців Новодністровська до слів чиновника: було обіцяно замінити вікна у гімназії – зроблено, була закладена капсула під будинок – вже закладається фундамент, дахи ремонтуються, а ліфти поступово замінюються. На думку Михайла Миколайовича, житловий комплекс, що зводиться, стане прикладом сучасного будівництва, а повне внутрішнє оздоблення та благоустрій – новим щаблем якості. Завдяки підтримці та розумінню уряду, Президента та Міністерства енергетики і вугільної промисловості Чернівецька область за два роки отримала коштів на соціально-економічний розвиток більше, ніж за увесь час незалежності України.

Анастасія Жалюк

Введення в експлуатацію верхньої водойми Дністровської ГАЕС

26 жовтня уся країна спостерігала, як титанічна робота понад двох тисяч гідробудівельників, що зводять гіганта енергетики – Дністровську ГАЕС, увінчалася черговим успіхом. О 15.00 «Перший національний» у прямому ефірі провів трансляцію відео-конференції Президента України з головного диспетчерського центру НЕК «Укренерго» та головним щитом управління Дністровської ГАЕС.

Першим Президенту Віктору Януковичу і міністру палива та вугільної промисловості Юрію Бойко доповідав генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» Ігор Сирота:

«…Дністровська ГАЕС після завершення будівництва буде однією з найбільших у Європі. Це один із найбільших інфраструктурних об'єктів, які сьогодні будує Україна та українці. Пане Президенте, згідно із вашим дорученням сьогодні ми готові до пуску першої черги Дністровської ГАЕС – заповнення верхньої водойми.» Після доповіді директора філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Володимира Куліша, Президент дав дозвіл на заповнення верхньої водойми, у відповідності до програми, а багатомільйонні глядачі побачили розгорнутий відеосюжет про будівництво Дністровської ГАЕС та розбудову соціальної інфраструктури краю. На очах країни відбувалося заповнення верхньої водойми на відмітці +212 м.

У другому включенні із ГЩУ Дністровської ГАЕС Володимир Куліш прозвітував: «Пане Президенте, гідроагрегат працює штатно в насосному режимі, успішно відбувається заповнення верхньої водойми до запланованого проектного рівня. Ми вдячні вам за високу довіру та забезпечення фінансування будівництва об'єктів Дністровської ГАЕС. Поставлені перед нами завдання виконані вчасно».

Директор НЕК «Укренерго» Анатолій Ходаківський доповів і про будівництво високовольтної мережі «Дністровська ГАЕС-Бар»: «Розширення верхньої водойми ГАЕС надає можливість забезпечити існуючий гідроагрегат станції в режимі споживання протягом ночі з величиною 421 МВт, а при подальшій добудові станції – більше 800 МВт. У результаті зменшиться кількість енергоблоків теплових електростанцій, які необхідно буде зупиняти для проходження нічного провалу споживання, що в цілому призведе до економії 250 млн грн на рік. Для забезпечення умов закачування та видачі потужності Дністровської ГАЕС проектом передбачено будівництво нової лінії 330 кВ «Дністровська ГАЕС-Бар». Реалізація цього проекту здійснюється національною енергетичною компанією «Укренерго» в рамках кредитної угоди зі Світовим банком. Будівництво лінії до підстанції «Бар» завершене, виконаний обсяг робіт дозволяє включити побудовану лінію під робочу напругу 330 кВ».

Дністровська ГАЕС ввійде до п'ятірки найпотужніших у світі та стане найбільшою в Європі. Цей проект є одним із найбільш капіталоємних інфраструктурних об'єктів України як за масштабами будівельних робіт, так і за обсягами фінансування. Водночас його реалізація яскраво демонструє рівень технологій, які сьогодні може запропонувати наша держава. Особливо приємно, що найважливіші елементи: насос-турбіна, генератор, трансформатор, кранове та гідромеханічне обладнання вироблені в Україні: в Харкові, Запоріжжі, на Донеччині та в Херсонській області. Успішне спорудження цього енергетичного об'єкта є свідченням великого вітчизняного науково-виробничого потенціалу за результатами сумлінної праці будівельно-монтажних і проектних організацій у різних регіонах України. Введення в експлуатацію верхньої водойми Дністровської ГАЕС дозволить збільшити щорічний видобуток електроенергії першим ГА в 4 рази – до 1 млрд кВт/год. Це також сприятиме забезпеченню енергосистеми держави мобільними регулюючими потужностями, що посилить енергетичну безпеку України внаслідок зменшення витрат газу.

Окрім виробничих цілей, будівництво цього об'єкту сприятиме покращенню екологічності вітчизняних енергогенеруючих компаній та створенню нових робочих місць. Нині на будівництві задіяно 2000 працівників. Реалізація першої черги спорудження станції дасть можливість створити 400 нових робочих місць. Крім того, в районі уже відкрито найсучаснішу лікарню, активно зводяться житло для співробітників станції, заклади культури та відпочинку, здійснюється розбудова і реконструкція систем опалення та водопостачання.

Записали:
Анастасія Жалюк та Інна Гончар

Професіоналізм і сумління – до успіху шлях

Спекотне літо 2012 року несло у своїх теплих обіймах особливу трудову напругу на Дністровську ГАЕС. Розпочинався капітальний ремонт першого гідроагрегату. А це розбирання вузлів, демонтаж та перенесення на монтажний майданчик хрестовини, вала-надставки та ротора генератора двигуна. Переклинювання стержнів обмотки статора генератора-двигуна в пазах (720 штук). Відтак монтаж ротора, вала, хрестовини, збирання вузлів; укріплення цементації горизонтальної ділянки напірного водоводу № 1: буріння та нагнітання технологічних і контрольних свердловин першої і другої черги. Потім повна їх ліквідація й набір міцності; введення в експлуатацію ПЛ 330 кВ «ДГАЕС-Бар». Усі ці роботи згідно із розробленим графіком розпочалися 15 серпня, а 15 листопада планувалося їх завершення. Крім того, з початку жовтня передбачалось приступити до розбирання тимчасової перемички на верхній водоймі і 26 листопада здати її в експлуатацію, тобто підняти рівень води у верхній водоймі з відмітки +209 м до відмітки +218,9 м.

Однак, розуміючи примхливість осінньої погоди і значення виконання цих робіт у взятих зобов'язаннях здійснити пуск другого агрегату Дністровської ГАЕС у грудні 2013, а третього – у 2015 р. та, зваживши усі можливості, експлуатаційники і гідробудівці намітили завершити заплановане у жовтні. Тому погожа осіння пора, розсіваючи свою чарівну позолоту на Василівські горби, водночас надихала тисячі людей на звитяжну працю, вселяючи в їхні серця і руки відповідальність та надію.

Трудилися на славу. Вдень і вночі.

– Замість передбачених трьох місяців ми впоралися із капітальним ремонтом першого агрегату за два, – говорить головний інженер Дністровської ГАЕС Анатолій Жук. – Неабиякі знання, вміння та сумління виявили начальник цеху технологічної автоматики, захистів та зв'язку Андрій Горенчук, його заступник Василь Савалюк, начальник машинного цеху Юрій Хаян із заступником Сергієм Лашиним, начальник електроцеху Володимир Забудько і його заступник Ігор Жук та багато інших спеціалістів. Високопрофесійно і наполегливо трудилися й фахівці ТОВ «Дністер-СГЕМ».

На будову «перенесли» свої робочі кабінети генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Юрій Бондаренко і його перший заступник В'ячеслав Павловський. Виробничі розмови керівного персоналу станції та Консорціуму після селекторних нарад, які проводив генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» Ігор Сирота, не раз сягали високого напруження. Та завжди, як мовиться, приходили до спільного знаменника – усі розуміли значущість і відповідальність дорученої місії – будувати найбільшу в Європі гідроелектростанцію.

У ланці найважливіших об'єктів особлива увага була прикута до верхньої водойми – штучного водосховища загальною ємністю 38,8 млн м^3, що слугує для акумулювання води на висоті близько 165 метрів над рівнем Дністра. Його перша черга вміщує 2,2 млн м^3 води і дає можливість працювати першому агрегату станції як в насосному, так і в генераторному режимах уже два з половиною роки. Із введенням другої, завершальної черги водойми, стане можливим введення в експлуатацію першого пускового комплексу станції у складі трьох агрегатів.

Будівництво водойми виконувалось на підставі затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2010 року проекту «Уточнення проекту першої черги ГАЕС у складі трьох агрегатів, включаючи заходи з підвищення надійності та безпеки гідротехнічних споруд, основного гідросилового та гідромеханічного обладнання Дністровської ГАЕС».

Спорудження здійснювалось згідно із проектно-кошторисною документацією, розробленою ПАТ «Укргідропроект», генеральною підрядною організацією Консорціумом «НВО «Укргідроенергобуд» та колективами субпідрядних організацій: ТОВ «Трансспецмонтаж-БМП», ТОВ «ШБУ-8», ТОВ «Будмонтаж-сервіс-1», ТОВ «Автомагістраль–Південь», ТОВ «Трансспецмонтаж», ВК «Маяк», ТОВ «Карпатибудінвест», ТОВ «Сучасні гідроізоляційні технології», ТОВ «СГТгруп», ТОВ «Енергетично-дорожнє будівництво», ТОВ «Міжвідомчий центр інженерних досліджень». Ними виконані роботи з влаштування екрану дна, огороджуючих дамб верхньої водойми та встановлення контрольно-вимірювальної апаратури.

...Перед очима ожила картина звитяжної, відповідальної, нелегкої праці гідробудівців. Бачив її не раз. Бо приїжджав сюди і з першим заступником генерального директора Консорціуму В'ячеславом Павловським, і з виконуючим обов'язки заступника генерального директора з капітального будівництва ПАТ «Укргідроенерго» Олегом Ососковим,і з заступником директора філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Іваном Фурманом, і з головою правління ВК «Маяк» Валентином Кушніром. То незабутні враження! Від них на серці оживав гімн людині праці.

Уявіть собі: на площі 2117 тис. м^2 – 2000 робітників, 500 одиниць найсучаснішої й найпотужнішої техніки! Автомашини, екскаватори, бульдозери, катки, грейдери. І в тому технічному ансамблі кожен механізм чітко і злагоджено виконує свою партію-функцію. Натхненна, вселяючи силу і віру краса! Бо ж це не просто вирити котлован, вивезти чи завезти ґрунт. Це надзвичайно складна технологія будівництва протифільтраційного екрану. На дно укладається шар глини товщею 50 см, відтак стелиться геотекстиль – неткане полотно, потім геомембрана – полімерна чорна плівка і знову геотекстиль. І цей «бутерброд» росте. На такий пласт лягає 50 см глинистих ґрунтів, 20 см гравійної суміші, 20 см піску і 50 см скельної породи. А плюс – відсипати й ущільнити із суглинків тіло огороджувальної дамби. Захистити її екран фільтром із трьох шарів: піску, щебню, скельного ґрунту. І, звичайно ж, розібрати перемичку між діючою і новозбудованою водоймами. А для цього потрібно вивезти майже 500 тис. т. ґрунту і скласти його в резервні запаси для майбутнього підняття дамби.

Великі та складні обсяги робіт. І в їх виконанні не тільки виявився трудовий героїзм (Боже, ми вже й відвикли від цих слів, бо ж наше телебачення та й здебільшого преса втлумачують нам в голови танцювальні, пісенні, політичні шоу, вбивства та аварії, сімейні зради і модні вироки…), а й ставали свідками високої людяності і взаємопідмоги як спеціалістами, механізаторами та водіями, так і технікою.

А повідомлення після селекторних нарад із кожним днем щораз більше засвідчували, що настає час, до якого йшли роками, місяцями, годинами.

19 жовтня 2012 року. 12 годин 16 хвилин. Перший агрегат випробовується в режимі холостого ходу. 15.05 – у насосному режимі. Усе добре.

Після кількох засідань члени робочо-технічної комісії, очолюваної заступником генерального директора, головним інженером ПАТ «Укргідроенерго» Вадимом Росовським, дійшли висновку, що друга черга верхньої водойми Дністровської ГАЕС готова до проведення першого етапу заповнення згідно із програмою та графіком.

22 жовтня. 11 годин 06 хвилин. Головний інженер ДГАЕС Анатолій Жук отримує команду від Вадима Росовського та заступника голови робочо-технічної комісії В'ячеслава Павловського включити агрегат в насосному

режимі і наказує начальнику зміни станції Андрієві Мостовому запустити гідроагрегат. Через 12 хвилин, набравши навантаження, агрегат почав подавати воду у водойму для пробного заповнення дна. І ось уже наростає гул, начебто велика ріка долає пороги. З Олегом Ососковим, Іваном Фурманом, Володимиром Забудьком, Юрієм Хаяном, Андрієм Гороховим, Вадимом Кондратюком, Олександром Олійником, Віталієм Толочиком збігаємо з маківки дамби на дно водойми. А там уже інженер Руслан Волошин і фотографує, і знімає на телекамеру перші хвилі майбутнього рукотворного моря-озера!

– Ого гуде! – хтось зронив у піднесенні.

– А що ж ви хотіли! Сила! – стверджує Іван Фурман. – Якщо на нинішній день середній приток Дністра становить десь 90 м³/с, то ми маємо 250 м³/с.

– А щоб працювала перша черга станції, три агрегати, необхідно вийти на відмітку щонайменше 216,5 м, так? – вклинююсь у розмову.

– Звичайно. Гадаю, до кінця жовтня вийдемо на цю відмітку. Тоді це дасть змогу бути в роботі першому агрегату як в насосному, так і генераторному режимах. А якщо піднімемо рівень до 218,5 м, то перший агрегат працюватиме більше шести годин на добу в кожному режимі. Проти нинішніх 2,5 годин – це щось та значить, – підсумовує Фурман.

Тієї днини з самого ранку землю оповив густий туман. А коли відбулось успішне випробовування екрану дна верхнього водосховища, небо враз прояснилось і до сотень людей, що зібралися з нагоди цієї важливої події, мовби вітаючи їх з трудовою перемогою, усміхнулося сонечко. І вгледіли яскраве перевесло із потужної техніки, що обперезало по периметру величезну водойму. Гідробудівців, втомлені обличчя яких світилися радістю й гордістю, тепло і щиро привітали генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» Ігор Сирота, генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Юрій Бондаренко, директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Володимир Куліш, голова Сокирянської РДА Василь Козак.

– Ура! Верхня водойма наповнюється до проектної відмітки!

Стартували спецгемівці

Наприкінці січня 2013 р. на Дністровську ГАЕС із Харківського заводу «Електроважмаш» почали надходити сектори корпусу статора генератора другого гідроагрегату. Для підвищення якості, експлуатаційних характеристик статора генератора цього разу вирішено зробити його нероз'ємну зварювальну конструкцію на монтажному майданчику станції. При цьому головне – шихтування статорного заліза в так зване кільце. Це вперше в гідробудівельній практиці на Дністрі. Тож у лютому тут закипіла робота, що й стало приводом для розмови з технічним директором ТОВ «Дністер-СГЕМ» Олександром Володимировичем Матвєєвим.

– Збирання металоконструкції корпусу статора, тобто зварювання за технологією цього генераторного кільця, здійснюють бригади, очолювані досвідченими Валерієм Бідним і Миколою Загаєвським. Маємо справжніх фахівців-монтажників. Серед них – і Валерій Хинку, і Микола Кирилюк, і Геннадій Підлепалін та інші як ветерани, так і молоді спецгемівці.

Тут доречно мовити й про Олександра Матвєєва, який, як мовиться, досяг вершин у роботі. Народився він у гарній, шанованій у Новодністровську родині. Батько, Володимир Іванович – висококласний механізатор-кранівник, зводив Дністровські гідроспоруди; мама, Лариса Мойсеївна, Почесний житель міста, що допомогла не одному поколінню зустрітися з цим білим світом, а жіноцтву нашого міста – щирими й професійними порадами медсестри-акушерки.

У сім'ї панувала доброзичлива атмосфера, в якій шанувалося розумне слово, повага до книги, журналу, газети. Ще в ті далекі радянські часи, пригадує Олександр Володимирович, батьки передплачували різної періодики на 150 карбованців! Тато прищеплював любов до техніки (Саша уже у п'ять років сідав за кермо), але й сприяв вільному розвитку синівських уподобань. І під його впливом молодший син Віталій став істориком, викладає цей предмет в одному з чернівецьких технікумів.

– А які мамині уроки формували вас як особистість? – запитую Олександра Володимировича.

– Уміння продумувати вчинки і дії, коректно, виважено ставитися до людей. «Саша, – говорила мама, – щоб зрозуміти людину, постав себе на її місце».

Пам'ятав син про це і коли у 1981 р. став студентом Ростовського машинобудівного інституту, і коли в тому ж місті ступив на трудову стезю інженером на заводі «Граніт». Не забув ту науку й нині.

У 1992 р. серце покликало Олександра у рідні краї. Працював інженером у Новодністровській філії Чернівецького заводу «Кварц», ЗРА «Екобіотех».

А в 2000 р. директор ТОВ «Дністер-СГЕМ» Геннадій Ступаков запропонував Олександрові посаду майстра. Погодився, бо ж тут омріяні перспективи – спорудження гідроенергетичних комплексів. Через три місяці він – уже виконроб. Удосконалював професію гідробудівця на Шульбінській ГЕС у Казахстані, на відновленні малих гідроелектростанцій України. З радістю черпав знання від мудрих і щирих наставників Ігоря Каяліна, Євгена Воробйова. Не забував і про книги. Становлення Олександра Матвєєва як фахівця стало помітним у колективі. І ось одного дня Геннадій Борисович мовив:

– Саша, у нас вакансія технічного директора… Потягнеш?.. Подумай, – доброзичливо глянув у вічі Ступаков.

– Скільки маю часу думати? – Матвєєв ніяк не міг повірити в почуте.

– Одну ніч.

І ось уже тринадцять літ Олександр Матвєєв працює технічним директором ТОВ «Дністер-СпецГідроЕнергоМонтаж». Має шану від керівництва, повагу в колективі. Каже, що почуває себе, як риба в воді, і другої роботи для себе просто не бачить. Свідченням цьому – і пропозиція очолити важливу ділянку на спорудженні гідроелектростанції в Чилі. Щоправда, через певні обставини Олександр Володимирович не зміг поїхати у

довготривале закордонне відрядження. Але й не шкодує. Бо ж причетний до будівництва унікальної Дністровської ГАЕС.

– Олександре Володимировичу, а які виробничі операції потрібно виконати вашому колективу, щоб змонтувати другий гідроагрегат?

– Зібрати статор: провести шихтовку статорного заліза, тобто його укладку й укладку мідної обмотки. Потім високовольтне випробування. А ще – зібрати на монтажному майданчику ротор генератора. До цієї роботи плануємо приступити в травні. Паралельно, як почне поступати з Харківського заводу «Турбоатом» обладнання, а це – робоче колесо, вал турбіни, кришка турбіни, опора підп'ятника, будемо проводити укрупнене збирання турбінного обладнання. А потім почнеться в необхідній послідовності монтаж складових агрегату вже у шахті № 2.

Актуальні завдання

Найважливіші питання для гідробудівців Дністровської ГАЕС – постачання обладнання для другого агрегату. Як стверджує перший заступник генерального директора Консорціуму «НВО «Укргідроенерго» В'ячеслав Іванович Павловський, на вирішенні цих завдань зосереджена увага і гензамовника – ПАТ «Укргідроенерго» і генпідрядника – Консорціум «НВО «Укргідроенергобуд», і генпроектувальника – ПАТ «Укргідропроект». Розроблені конкретні графіки постачання обладнання, на заводах-виробниках «Електроважмаші» та «Турбоатомі» є постійні представники замовника, а на Дністровській ГАЕС – шеф-інженери заводів. І щоденно до Новодністровська курсують великовантажні машини з Харкова.

Продовжується процес збирання статора. Тут цілодобово працюють монтажники ТОВ «Дністер-СГЕМ». А з 30 березня вже почали надходити й перші конструктиви генератора ГД № 2.

Міністр приємно вражений

20 квітня 2013 року Дністровську ГАЕС відвідав міністр енергетики та вугільної промисловості України Едуард Ставицький і провів засідання оперативного штабу з будівництва першої черги гідроакумулюючої електростанції у складі 3-х гідроагрегатів.

О 10.00 делегацію у складі Едуарда Ставицького, його заступника Сергія Чеха, керівника служби міністра Олександра Щукіна та генерального директора ПАТ «Укргідроенерго» Ігоря Сироти на гелікоптерному майданчику Дністровської ГАЕС зустріли голова Чернівецької облдержадміністрації Михайло Папієв, голова Сокирянської райдержадміністрації Василь Козак, директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» Володимир Куліш. Звідти їх маршрут проліг до підземного комплексу та водоводів, де заступник генерального директора ПАТ «Укргідроенерго» Олег Ососков і начальник тунельного загону № 7 ПАТ «Київметробуд» Володимир Парінов доповіли про стан справ на об'єкті. Відтак було оглянуто верхню водойму. Генеральний директор Консорціуму «НВО „Укргідроенергобуд"» Юрій Бондаренко розповів про значення цього найбільшого в Європі рукотворного водоймища та про шляхи його повного завершення, коли тут вміщатиметься 38,8 млн кубів води.

Головний інженер Дністровської ГАЕС Анатолій Жук ознайомлював делегацію на комплектному розподільному елегазовому пристрої 330 кВ (КРУЕ-330), перший заступник генерального директора Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» В'ячеслав Павловський – біля шахт гідроагрегатів № 2 і № 3, директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» Володимир Куліш – біля працюючого гідроагрегату №1. Генеральний директор ВАТ «Дніпро-Спецгідроенергомонтаж» Юрій Ковальов ознайомив із ходом збирання статора ГД № 2 на монтажному майданчику машинного залу.

Огляд будови завершився біля головного щита управління, де Анатолій Жук прокоментував роботу першого гідроагрегату в генераторному режимі.

Потім відбулося засідання оперативного штабу, у якому взяли участь представники підрядних та проектних організацій, керівництва заводів-виробників, місцевої та обласної влади, колектив станції.

– Гідроакумулюючі електростанції – це стабільність і надійність енергозабезпечення. І в цій ланці Дністровська ГАЕС є однією з найбільших капіталоємних споруд, – наголосив міністр і надав слово Генеральному директору ПАТ «Укргідроенерго» Ігорю Сироті, який розпочав свій виступ із аналізу стану та форм фінансування будови, результатів спільних нарад на заводах «Турбоатом» й «Електроважмаш». А вони ефективні – домовлено на місяць прискорити постачання обладнання у порівнянні з раніше розробленим графіком.

– Паралельно із монтажними та налагоджувальними роботами на другому агрегаті, маємо на верхній водоймі наростити дамбу на 9 метрів, завершити об'їзну й інспекторську дорогу, – наголосив Ігор Григорович. – Крім того, у цьому році слід максимально підготувати шахту 3-го агрегату. Тільки це та своєчасне постачання обладнання, ефективне збирання й монтаж складових гідромашини дасть можливість у першому кварталі 2015 року здати в експлуатацію ГА № 3. До всього ж не випускаємо з поля зору й житловий будинок у Новодністровську. Зобов'язання складні й відповідальні. Але вони під силу.

Про це підтвердив і генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Юрій Бондаренко.

– За останні два роки ми виконали будівельно-монтажних робіт майже на 2 млрд грн, – доповідав Юрій Миколайович. – На нинішній рік обсяг робіт маємо в межах півтора мільярда гривень. Як і торік, працюватимемо в три зміни, тобто цілодобово. Більш як в 40 підрядних організаціях задіяно 400 механізмів. Трудовий колектив сягнув 2000 осіб. І найголовніше – є порозуміння із замовником, проектувальником, місцевою владою, заводами-виробниками. А це і стимул, і надія на успіх.

Оптимістичні нотки, розуміння значимості спорудження Дністровської ГАЕС для держави прозвучали в словах генерального конструктора ТОВ «Турбоатом» Олександра Лінника та заступника директора ДП «Завод Електроважмаш» Фелікса Кірнічного.

Після спілкування з пресою та оглядин чудових виставок робіт декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва Новодністровського будинку дитячої творчості, Сокирянського районного центру творчості дітей та юнацтва, Сокирянської художньої школи, творчих доробків літераторів Новодністровська й Сокирян поважні гості й керівники будови посадили біля інженерно-побутового корпусу красуню ялинку.

У Новодністровську ознайомилися із станом будівництва житлового будинку на 114 квартир для гідроенергетиків.

Підбиваючи підсумки робочої поїздки Міністр Едуард Ставицький сказав:

– Я не просто задоволений – я вражений побаченим. І вже доручаю своєму заступнику Сергію Чеху організувати на Дністровській ГАЕС семінар для керівників всіх генеруючих компаній України. Хай побачать, на якому рівні має бути культура виробництва.

Саяно-Шушенські уроки

Аварія, а точніше катастрофа, що сталася 17 серпня 2009 року на Саяно-Шушенській ГЕС не тільки схвилювала, а й викликала тривогу як енергетиків, так і пересічних громадян усього світу. І неспроста. Бо це не перша гідроспоруда, на якій стаються інциденти, що ведуть і до руйнувань, і до загибелі людей. Звісно, це жодним чином не порівняти з аваріями на атомних станціях. І все ж безпека як при проектуванні, будівництві та експлуатації залишається першочерговою. Цьому був присвячений і сьомий Міжнародний енергетичний семінар «Забезпечення безпеки і надійності експлуатації електростанцій і підстанцій в умовах природних техногенних збурень», що відбувся у Росії, на Саяно-Шушенській ГЕС.

У числі української делегації, очолюваній одним із найдосвідченіших гідроенергетиків країни Семеном Ізрайлевичем Поташником, був і головний інженер Дністровської ГАЕС, Заслужений енергетик України, Заслужений енергетик СНД Анатолій Павлович Жук. Із ним – наша розмова.

– Анатолію Павловичу, на цьому поважному зібранні йшла мова про традиційні ризики, чи порушувалися проблеми й нових викликів природи, технічного прогресу, людського фактору?

– Це було й справді поважне зібрання науковців і практиків гідроенергетичної галузі з країн СНД. Якщо коротко, то ключовими моментами, навколо яких велись дискусії, були слова: Саяно-Шушенська ГЕС – нестійкість робочого процесу гідроагрегатів – автоколивання – гідроакустичний резонанс – індекс стійкості.

– Названі вами процеси зрозумілі, крім одного – автоколивання. Що при цьому, насамперед, мається на увазі – напірні системи?

– Так. Серед різноманітних механічних коливань, котрі можуть виникнути в різних природних і технічних об'єктах, особливе значення для їхньої цілісності, як зазначає відомий російський вчений Ю. І. Лобановський, мають автоколивання, які самі себе підсилюють за рахунок підкачування енергії з довколишнього середовища.

Автоколивання виникають як у твердих тілах, так і в рідинах та газах. При певній ситуації коливання, наприклад води в річці, що направляється на лопаті турбін, перетворюються у автоколивання, спроможні миттєво зростати і нести руйнацію. Той же Лобановський стверджує: «Для порівняння, швидкість води на виході з направляючого апарату Саяно-Шушенської ГЕС у 2 з лишнім рази вище, а її щільність більша щільності повітря у 800 разів. Тому силова дія потоку води може бути у 3000-4000 разів більша, ніж вітру, що спроможний руйнувати мости».

– Можна сказати, що автоколивання стали причиною катастрофи на Саяно-Шушенській ГЕС?

– Конкретного висновку не зроблено. Є багато припущень щодо причин цієї біди, яка призвела до значного руйнування станції та загибелі десятків людей.

– А які ваші висновки після побаченого й почутого?

– Насамперед, Саяно-Шушенська ГЕС – унікальна споруда. Уявіть тільки, висота греблі – майже 250 метрів. І ця арочно-гравітаційна конструкція з'єднує два гранітних береги Єнісею. Це неабиякий інженерний витвір у надзвичайно красивій місцині. Нині і сліду трагедії не видно. Станція працює і живе. А тоді, у 2007 році, із десяти гідроагрегатів уціліло умовно тільки два. Що ж сталося? Що спричинило аварію?

На мою думку, одним із факторів є те, що експлуатаційний персонал був реорганізований і керівництво станції не мало реальних важелів управління. У них відсутня цехова структура з ремонту. Його здійснюють окремі підприємства. Відсутні, як такі, електроцех, гідроцех, мехцех... Це, може, й проєвропейського складу структура, коли все здійснюється на договірних відносинах, але думаю ми, тобто країни СНД, ще не визріли до цього. По-перше, у сторонніх організаціях нема відповідальності за своє робоче місце, зробив – і пішов, а по-друге – вони не можуть оперативно втручатися у виробничий процес. Тобто, як на мене, розвалена ремонтна служба експлуатації. А це неправильно.

По-друге: у нових умовах експлуатація здійснювалась застарілою конструкцією обладнання. Наприклад, система регулювання складається з лопаток направляючого апарату. Зазвичай, вони всі об'єднанні між собою механічним зв'язком, так званим регулювальним кільцем для безпеки їх експлуатації, зменшення вібрацій, для одночасності відкриття-закриття лопаток. А ось гідроагрегат № 2 мав на кожну лопатку свій гідропровід, а звідси – і свою резонансну вібраційну частоту могла мати кожна лопатка направляючого апарата. Це могло призвести до збою у процесі регулювання обертів гідроагрегата і його потужності. І ще один чинник – ненадійна конструкція кришки турбіни, яка виражається в однофлянцевій компановці. Із шести відновлених з десяти наявних гідроагрегатів – чотири абсолютно нові. У них уже застосована двофлянцева кришка турбіни, як у наших українських агрегатах. Крім того, як і в нас, впроваджено регулювальне кільце.

Гадаю, не слід виключити й те, що на Саяно-Шушенській ГЕС могли виконуватись якісь досліди при впровадженні нового обладнання. Але це моє припущення.

– А ви своїми міркуваннями з кимось ділились?

– Так. Зокрема й із генеральним конструктором турбіни Олександром Васильовичем Лінником.

– І що почули у відповідь?

– Учні перевершили своїх учителів.

– Анатолію Павловичу, а як інженер і керівник які зробили висновки з побаченого й почутого?

– Росія пішла набагато вперед від нас у напрямку контролю за безпекою гідроспоруд. Для прикладу й наукові семінари, які проводяться на гідростанціях, де привселюдно захищаються наукові ступені. На кожній ГЕС на серйозному рівні розвинута служба моніторингу за безпечним станом гідроспоруд. На державному рівні пильна увага сейсмічним проблемам. На ГЕС – 3-4 сейсмічних станції, які зав'язані в загальнодержавну сейсмічну мережу.

У Росії існує таке поняття, як декларація безпеки на гідроенергетичний об'єкт. Видається динамічний паспорт греблі, критеріальна оцінка безпечного стану енергооб'єкта. У сукупності ці нормативні документальні впровадження регулює Росенергонагляд, який за найменшої підозри має право закрити об'єкт. Тобто на державному, законодавчому рівні безпека контролюється досить жорстко.

Хоч, як на те, ми теж не пасем задніх. У нас реконструкція та впровадження нових технологій і обладнання розпочаті ще в 1996 році, раніше ніж у Росії, дякуючи Семену Ізраїлевичу Поташнику та Світовому банку реконструкції і розвитку. Щодо Дністровської ГАЕС, то в цілому експлуатаційні характеристики обладнання та гідротехнічних споруд пускового комплексу ГД-1 відповідають вимогам технічного завдання і проекту. Звісно, виникають і проблемні питання, бо ж це не звичайна гідроспоруда, а перший експериментальний гідроагрегат. Але персонал ГАЕС спільно з проектувальниками та гідробудівцями успішно працює над виконанням поставлених завдань.

Що це так, підтверджують і трудові будні, і культура виробництва, і висока оцінка з цього приводу міністра енергетики та вугільної промисловості України Едуарда Ставицького, котрий відвідавши 20 квітня Дністровську ГАЕС, доручив своєму заступнику Чеху провести тут семінар для керівників генеруючи компаній. Мовляв, хай бачать на якому рівні має бути культура виробництва.

І 17 травня на базі дністровської ГАЕС було проведено семінар-нараду Міністерства енергетики та вугільної промисловості на тему: «Про стан охорони праці, культури виробництва і пожежної безпеки на підприємствах електроенергетики та шляхи їх вирішення». З'їхалися керівники та спеціалісти з атомних, теплових, гідроелектростанцій.

Після ознайомлення з об'єктами Дністровської ГАЕС, відбулася цікава, конкретна, ділова розмова, спрямована на надійну й безпечну експлуатацію енергетичних підприємств України.

Напередодні наради взяв інтерв'ю в директора та головного інженера філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» Володимира Івановича Куліша й Анатолія Павловича Жука.

Навчання і відповідальність – щодень

– Володимире Івановичу, ви очолюєте з березня 2010 року філію «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго». За плечима – великий досвід роботи. Були і міністром, і головою облдерж адміністрації… Як би Ви охарактеризували очолюваний Вами колектив?

– Нині у філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» трудиться 285 працівників з середнім віком 34 роки, з яких 44 виконують функції служби Замовника, а 141 – експлуатаційний персонал, 80 відсотків експлуатаційного персоналу – з вищою освітою, крім того 18 фахівців пройшли навчання за кордоном.

Для керування таким складним і унікальним обладнанням необхідний ретельний фаховий відбір спеціалістів. Тому з 2008 року для комплектації експлуатаційним персоналом Дністровської ГАЕС наказом по філії було створено спеціальну комісію з професійного добору кадрів. До неї залучалися представники управління Товариства, у тому числі служби з охорони праці. Кожен спеціаліст-претендент повинен був пройти конкурсний відбір, під час якого зверталась увага на кваліфікацію працівника, досвід та ставлення до вимог охорони праці, пожежної безпеки, роботи з документацією.

В'ячеслав Клим, Володимир Куліш, Анатолій Жук

– Які бачите основні завдання керівництва ПАТ «Укргідроенерго» та філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС»?

– Насамперед – підвищення кваліфікаційного рівня персоналу, створення належних умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням.

Весь керівний та інженерно-технічний персонал регулярно, у відповідності до вимог нормативний документів, проходить навчання та перевірку знань з питань охорони праці та з пожежно-технічного мінімуму в спеціалізованих навчальних закладах, які мають відповідні ліцензії.

Для покращення якості навчання та перевірки знань керівників, спеціалістів та працівників з питань охорони праці, пожежної безпеки і правил з технічної експлуатації у кожному виробничому підрозділі і в кабінеті охорони праці встановлені навчально-екзаменаційні комп'ютерні комплекси з програмою «Автоекзаменатор-5.1», за допомогою яких персонал підвищує рівень своїх знань.

У відповідності до положень про навчання та перевірку знань з охорони праці, пожежної безпеки та технічної експлуатації працівникам виробничих підрозділів проводяться всі необхідні інструктажі. Крім того, щороку, у період з жовтня по травень, персонал у своїх підрозділах проходить технічне навчання згідно затверджених програм, в які також включаються і питання охорони праці та пожежної безпеки.

На виконання вимог нормативно-правових актів та розпорядчих документів філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» всі роботи на підприємстві виконуються за нарядами-допусками, розпорядженнями та у порядку поточної експлуатації. Регулярно всі робочі місця перевіряються керівниками філії та структурних підрозділів.

З метою створення безпечних умов виконання робіт на підприємстві згідно з вимогами нормативних документів безкоштовно закуповуються та видаються працівникам засоби індивідуального захисту, проводиться контроль за зберіганням, використанням та станом виданих засобів індивідуального захисту.

На підприємстві обладнаний кабінет із охорони праці. На території філії також розміщені куточки охорони праці та пожежної безпеки.

У відповідності до затвердженої генеральним директором ПАТ «Укргідроенерго» тематики та з метою підвищення виробничої дисципліни і контролю за дотриманням працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці та пожежної безпеки на Дністровській ГАЕС щомісяця (другого робочого четверга) проводяться Дні охорони праці, до проведення яких залучаються керівники філії та її структурних підрозділів, за результатами яких проводяться виробничі наради та видаються накази з заходами з усунення виявлених зауважень.

Згідно з нормативними документами проведена атестація робочих місць і за її результатами встановлені доплати та пільги за роботу в шкідливих умовах праці. Всього атестовано 52 робочих місця.

Для підвищення пожежної безпеки зданих в експлуатацію об'єктів на Дністровській ГАЕС введені в експлуатацію автоматичні системи пожежогасіння, пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей. Для підтримання систем протипожежного захисту в працездатному стані укладено договір з ліцензованою організацією, яка проводить їх регулярне обслуговування.

У відповідності до вимог нормативної документації, для перевірки та підтримання в належному протипожежному стані об'єктів Дністровської ГАЕС наказом по підприємству створено пожежно-технічну комісію на чолі з технічним керівником об'єкту та добровільну пожежну дружину.

Для підсилення протипожежного захисту Дністровської ГАЕС, між ПАТ «Укргідроенерго» та пожежною частиною укладено договір на охорону об'єктів філії. Крім протипожежної охорони, фахівцями другого професійного поста організовуються та щомісяця проводяться спільні з працівниками Дністровської ГАЕС тактико-спеціальні навчання.

Звісно, якщо людині створені належні умови проживання, праці та відпочинку, то трудиться вона з радістю, з повною віддачею сил. Розуміючи це, на ДГАЕС приділяється велика увага розвитку соціальної сфери, мікроклімату у колективі, корпоративним відносинам. Трудові будні гідроенергетиків цікаві і творчо насичені. На об'єкті діє прекрасна їдальня, медпункт, завершується будівництво спортивно-оздоровчого комплексу, споруджується 114-квартирний житловий будинок для персоналу. На станції частими гостями стали поети, письменники, художники, артисти, драматичні колективи. Періодично організовуються виставки робіт Новодністровського та Сокирянського будинків дитячої творчості, Сокирянської художньої школи. З кожним роком стає привабливішою і територія станції. Вже посаджено тисячі дерев, сотні кущів троянд, багато найрізноманітніших квітів.

Унікальність Дністровської ГАЕС

– Анатолію Павловичу, Дністровська ГАЕС це унікальний витвір інженерної науки де сконцентроване надпотужне вітчизняне обладнання та обладнання світових лідерів гідроенергетики.

– Так. Тому безпечні умови праці, необхідність серйозної фахової підготовки персоналу яка виливається в культуру виробництва закладені ще на етапі проектування, а саме:

- при розробці конструкції машинного залу виникла необхідність будівництва заглиблених споруд агрегатної зони без порушення загальної стійкості Дністровського схилу та його природного стану, у якому розташовуються основні будівлі. Виходом стало використання найбільших у світі опускних залізобетонних колодязів (метод опускного бетонування), які допомогли звести саму ГАЕС без влаштування спільного для всіх гідроагрегатів котловану. Це призвело також і до зменшення вартості будівництва та зберегло природі схили р. Дністер. Крім того, залізобетонні шахти глибиною 70 м слугують своєрідним свайним полем, що значно поліпшує сейсмічну стійкість об'єкту, особливо якщо врахувати близькість Карпат та сейсмо-пояса «Вранча»;

◆ у проекті нижньої водойми передбачений комплекс штучних захисних споруд вздовж русла р. Дністер довжиною біля 100км (нарощування висоти берегів) з насосними станціями та системою дренажів, що дало можливість не відселяти населені пункти та не затоплювати родючі землі;

◆ у проекті верхньої водойми Дністровської ГАЕС вперше у гідроенергетиці України передбачено влаштування комбінованого екрану дна, що значно підвищило стійкість, надійність та безпеку споруд верхньої водойми та довколишніх крутосхилів;

◆ на станції вперше на теренах колишнього СРСР змонтовано та введено у дію комплектний елегазовий розподільчий пристрій напругою 330кВ., що експлуатується повністю автоматично, без чергування оперативного персоналу;

◆ при розробці проекту надпотужного (324 МВт в генераторному режимі та 421 МВт в насосному режимі) зворотнього, одношвидкісного гідрогенератора-двигуна використано повітряне охолодження, яке зазвичай для подібного типу машин є водяним, що значно спростило та здешевило як саме обладнання, так і витрати на його експлуатацію;

◆ на станції запроваджено найсучасніші системи мікропроцесорного захисту, контролю, діагностики та управління обладнанням пускового комплексу ГД №1, що дало змогу значно збільшити міжремонтні періоди експлуатації всього обладнання;

◆ вперше на гідроенергетичних об'єктах України введено в експлуатацію проектну унікальну систему раннього виявлення та оповіщення населення про надзвичайні ситуації.

– Україна довела, що спроможна виготовляти унікальне обладнання, монтувати його та вводити в експлуатацію. Мабуть, для створення безпечних умов експлуатації, підтримання в безпечному стані гідротехнічних споруд та обладнання необхідний науковий супровід.

– Звичайно. І він є. Як на етапі проектування, так на етапі будівництва та експлуатації залучаються провідні наукові колективи. Це зокрема: інститут Електродинаміки НАНУ, Львівська політехніка, Рівненський гідротехнічний університет, Вінницький національний технічний університет, Львівмережпроект, ПАТ «Укргідропроект», НТК «ЕНПАСЕЛЕКТРО».

Слід сказати, що визнаними стали наукові досягнення пробних пусків ГД1, а саме: перший гідроагрегат пущений 21 грудня 2008 року внаслідок проведення унікального експерименту – пуску у режимі синхронного компенсатора від 6-го гідроагрегату Дністровської ГЕС-1 по лінії електропередач – 330 кіловольт довжиною близько 20 км методом «спина до спини» з подвійним трансформуванням та синхронізацією режиму замірів за допомогою супутникового обладнання.

– Інструментом культури виробництва є серйозна інженерна підготовка будівельних, монтажних, налагоджувальних та експлуатаційних робіт.

– Безперечно. І вона потребує заздалегідь розроблених сіткових графіків, проектів виконання робіт, програм налагоджування та опробування. Результатом правильно сформованих етапів роботи та їх своєчасне втілення стало отримання об'єктом 22 грудня 2010р. сертифіката відповідності на промислову експлуатацію ГД-1.

Значний вклад в безпеку будівельних, монтажних та налагоджувальних робіт вносить Замовник та Генпідрядник ефективним плануванням та раціональним розподілом ресурсів.

– Які випливають висновки за оцінками результатів експлуатації першого етапу першого пускового комплексу (ГД-1)?

– Спочатку назвемо позитивні: великої вантажопід'ємності експлуатаційні крани, котрі дають можливість достатньо укрупнювати конструктиви обладнання при монтажі, що призводить до зменшення часу монтажних операцій.

Дистанційне керування вантажопідйомними кранами, що підвищує точність та безпеку виконання робіт при монтажі і в експлуатації.

Повільні монтажні швидкості на вантажопідйомних кранах, що створює додаткові зручності при монтажі та підвищує точність виконання монтажних операцій.

Плавність початку підйому і руху на вантажопідйомних кранах за рахунок частотних перетворювачів живлення двигунів, що створює щадящий режим для механічної частини крану та позитивно впливає на його загальний ресурс.

Достатній запас міцності по гідросиловому та гідромеханічному вітчизняному обладнанню, що позитивно позначається на його надійності і безпеці при експлуатації.

Швидкодія та надійність предтурбінного кільцевого затвора створюють безпечні умови експлуатації та зменшують непродуктивні витрати води.

Висока надійність та зручність в експлуатації прогресивного закордонного обладнання, що позитивно впливає на надійність об'єкта в цілому, зменшує експлуатаційні витрати та підвищує оперативну готовність до несення навантаження.

Достатня завадозахищеність систем керування і захистів за рахунок використання оптоволоконної технології та спеціальних схемо технічних рішень, що позитивно впливає на швидкодію, надійність та селективність роботи електронних систем.

Гнучкість логіки сучасних мікропроцесорних пристроїв керування та захистів дає можливість оперативно нарощувати системи, змінювати вставки, адаптувати системи під нові умови роботи.

Компактність електросилового обладнання за рахунок використання новітніх прогресивних технологій (елегаз). Це підвищує надійність роботи обладнання, зменшує експлуатаційні витрати, підвищує оперативність керування, значно поліпшує умови експлуатації.

Стиковка різних систем за рахунок мікропроцесорного принципу будови здешевлює проект в цілому, підвищує оперативність в експлуатації, зменшує використання кабельних зв'язків.

Володіння достатнім об'ємом оперативної інформації черговим персоналом за рахунок інтенсивного оснащення обладнання електронними засобами та використанням відео нагляду підвищує надійність роботи обладнання, підвищує оперативність, сприяє правильному прийняттю рішення.

Перевага для об'єднаної енергосистеми в одномоментності включення великої маневрової потужності на генерацію та споживання активної і реактивної електроенергії, що підвищує стійкість енергосистеми, економить не відновлювальні джерела електроенергії, створює істотний резерв потужностей.

Великий діапазон регулювання активної та реактивної потужності гідроагрегатом Дністровської ГАЕС дозволяє значно оптимізувати параметри об'єднаної енергосистеми.

Екологічність проекту позитивно впливає на навколишнє середовище та психологію людей.

Безпека водоводів за рахунок їх підземної конструкції, що призводить до виключення катастрофічних розривів водоводів.

Секціонування машинного залу за рахунок шахтного типу розміщення агрегатів, що впливає на безпеку сусідніх агрегатів при нестандартній ситуації.

Гарний архітектурний вигляд та швидке будівництво навісних фасадних систем з використанням сендвічпанелей значно економить час будівництва, дає можливість конструювати за модульним принципом.

Автоматичне дублювання відповідальних мікропроцесорних пристроїв (система управління, система збудження, система регулювання), що значно підвищує надійність роботи обладнання, та оперативну готовність до роботи.

Автоматизована система моніторингу ГТС, що зменшує експлуатаційні витрати та дозволяє оперативно виконувати оцінку ситуації.

На жаль, слід сказати про упущення і недоліки.

Низька надійність українського та російського обладнання допоміжних систем (ТВП, гальмування, сервомотори кільцевого затвора, роз'єднувачі струмопроводів та ін.) створюють постійні проблеми в експлуатації по усуненню дефектів.

Вкрай низька забезпеченість персоналом (біля 30% по всіх цехах, крім оперативної служби, за фактом обслуговування наявно-

го обладнання), призводить до «аврального» обслуговування обладнання та ГТС, що негативно позначається на надійності об'єкта в цілому.

Відсутність перспективних, молодих фахівців високої кваліфікації для обслуговування складних мікропроцесорних та інших пристроїв, що призводить до додаткових затрат на залучення відповідних організацій та негативно відображається на готовності об'єкту до виконання диспетчерського графіку навантажень.

Відсутність правового забезпечення в організації роботи в понаднормовий час та нічний період з врахуванням, що станція «нічна», спонукає до порушень трудового законодавства та знижує оперативність в організації робіт, особливо в пусковий період.

Відсутність виконавчих та принципових схем і можливості працювати з програмним забезпеченням деяких іноземних фірм (ALSTOM), що негативно позначається на готовності обладнання до несення навантаження та можливості виконання регламентних робіт а також внесення змін в вихідні параметри.

Використання застарілих норм проектування при більш прогресивному розвитку обладнання (2,5кв. мм жили контрольних кабелів при мініатюрних клемах та ін..), що створює додаткові труднощі при монтажі та експлуатації, а також впливає на надійність.

Відсутність відомчої ланки адаптації нових систем і обладнання з видачею детальної методичної нормативної літератури (як то було при «Союзоргрес»).

Семінар-нарада Міністерства енергетики та вугільної промисловості

– Я не тільки задоволений, а й приємно вражений побаченим, – сказав наприкінці квітня, підбиваючи підсумки візиту на Дністровську ГАЕС міністр енергетики та вугільної промисловості України Едуард Анатолійович Ставицький і тут же доручив своєму заступнику Сергію Михайловичу Чеху організувати на будові семінар-нараду про стан охорони праці, культури виробництва і пожежної безпеки на підприємствах електроенергетики.

І ось 17 травня така нарада відбулася. Зі всієї України з'їхались фахівці енергетики, аби обговорити та виробити стратегію безпечної праці і культури виробництва. Поважних гостей щиро привітав Голова ЧОДА Михайло Миколайович Папієв, який високо оцінив значення гідроспоруд – Дністровської ГЕС, Дністровської ГЕС-2, Дністровської ГАЕС для розвитку краю і наголосив на актуальності питань, що винесені на обговорення.

Із вітальним словом та характеристикою гідроелектростанцій України і перспективою гідроенергетики держави виступив Генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» Ігор Григорович Сирота.

Директор департаменту промислової безпеки охорони праці, цивільного та фізичного захисту, трудової та соціальної політики Міненерговугілля Олександр Миколайович Онищенко, який і вів нараду, доповів про стан охорони праці, культуру виробництва та пожежної безпеки на підприємствах електроенергетики, проблеми і шляхи вирішення, завдання на 2013 р.

Теми виступів учасників семінару-наради були змістовними і важливими, зокрема головний інженер Дністровської ГАЕС ПАТ «Укргідроенерго» Анатолій Павлович Жук поділився досвідом роботи щодо створення безпечних умов праці персоналу, підвищення культури виробництва на об'єктах.

Відтак відбулася екскурсія на об'єкти Дністровської ГАЕС, яку Ігор Григорович Сирота назвав візитною карткою енергетики України XX століття.

Свято праці – цілодобово

3 травня 2013 року. Святкова погожа днина. Хтось попрямував у лісову тінисту прохолоду смажити шашлик, хтось подався на дачу, до земельки, саджати картоплю, кукурудзу, квасолю, а то й городину – не по-весняному спекотне сонце квапить у літо, хтось зручно

прилаштувався навпроти телевізора… А ми з Анатолієм Павловичем Жуком, головним інженером Дністровської ГАЕС, їдемо на станцію. Тут кипить робота. Цілодобово.

– Щойно повернувся з Харкова. Був на «Турбоатомі», – розповідає Анатолій Павлович. – Задоволений поїздкою, бо слідом прибули й чотири потужних трали із обладнанням. Працюємо із колективами заводів-виробників спільно із Генпідрядником. І, слава Богу, маємо порозуміння. Я провів останню на той час машину за заводські ворота і з легким серцем поїхав додому.

Успішне введення в експлуатацію другого агрегату в значній мірі залежить не тільки від гідробудівців, а й виробників обладнання. Якщо досі воно надходило із заваоду «Електроважмаш», то в ці дні вперше прибуло із заводу «Турбоатом».

Підходимо до шахти другого агрегату, а попереду нас повільно під'їжджає потужний американський трал.

– Хлопці, а яка довжина вашої машинерії? – питаю молодих водіїв.

– 26 метрів.

– А вантажопідйомність?

– До 70 тонн.

– Хто ви і звідки?

– Я Микола Фомічов.

– А я Олександр Єрємєєв. Ми обидва із Запоріжжя.

А вантаж – одну із чотирьох частин нижнього кільця направляючого апарату – вже готується приймати бригада Валерія Бідного з ТОВ «Дністро – СГЕМ». Команди приступити до розвантаження чекають і досвідчені кранівники Іван Мельник з Консорціуму»НВО «Укргідроенергобуд» та Сергій Патлатюк із СГЕМу.

Тут же підходять директор Новодністровської філії Консорціуму Олег Філіпович, заступник директора філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» Іван Фурман, заступник начальника відділу обладнання філії Василь Босак. У всіх піднесений настрій – обладнання надійшло швидше, ніж сподівались.

– Для того, щоб своєчасно забезпечити монтаж насос-турбіни ГД №2, потрібно насамперед змонтувати нижнє кільце направляючого апарату, заварити його та провести бетонування з подальшою цементацією, – розповідає Іван Іванович, вдоволено посміхаючись у свої вибілені вуса. – Отож, і працюємо, як мовиться, з коліс.

А неподалік, у монтажній ямі монтажного майданчика, трудилися інші «сгемівці». Вони збирали статор другого гідроагрегату. І їм успішно диригував технічний директор ТОВ «Дністер – СГЕМ» Олександр Матвєєв.

І наростала трудова симфонія на Дністровській ГАЕС.

Черговий візит міністра

13 липня 2013 року Дністровську ГАЕС знову відвідав міністр енергетики та вугільної промисловості України Едуард Ставицький. Разом із ним прибули заступник міністра Сергій Чех, керівник служби міністра Олександр Щукін, генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» Ігор Сирота. Їх на гелікоптерному майданчику зустріли голова Чернівецької обладміністрації Михайло Папієв, голова Сокирянської адміністрації Василь Козак, директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Володимир Куліш.

Було оглянуто верхню водойму Дністровської ГАЕС, шахти гідроагрегатів № 2 і № 3, монтажний майданчик, де здійснюється збирання статора ГД № 2, працюючий гідроагрегат № 1, головний щит управління станції, де перший заступник генерального директора Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» В'ячеслав Павловський, генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Юрій Бондаренко, директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС ПАТ «Укргідроенерго» Володимир Куліш ознайомили з ходом будівельних та виробничих процесів.

Відтак в актовій залі Дністровської ГАЕС відбулося засідання оперативного штабу з будівництва першої черги Дністровської ГАЕС у складі трьох агрегатів, у роботі якого взяли участь представники підрядних та проектних організацій, місцевої та обласної влади, колектив станції.

– Нині одним із найважливіших стратегічних завдань держави є будівництво Дністровської ГАЕС. Введення в дію тільки трьох її агрегатів дасть можливість знизити перевитрати палива до 200 млн грн на рік. А плюс актуальне вирівнювання навантажень в енергосистемі країни!.. Те, що ми сьогодні побачили, переконує, що гідробудівці успішно справляться з наміченими завданнями. Від минулого штабу зроблено дуже багато. Але є й недопрацювання. Конкретніше про це розкажуть доповідачі, – сказав у вступному слові міністр і запросив до мікрофона генерального директора ПАТ «Укргідроенерго» Ігоря Сироту.

– Гадаю, всім: і замовнику, Генпідряднику, і проектувальникам, і представникам заводів-виробників – приємно сприймати високу оцінку нашої праці. 22 грудня маємо здати об'єкт. Сумнівів щодо цього немає, – наголосив Ігор Григорович. – Але якщо на завершенні верхньої водойми все, слава Богу, ладиться, то на монтажних роботах ротора, статора, турбіни є відставання. Завдання стоїть ліквідувати його до середини серпня. Не забуваємо й про ГД № 3. Тут успіх багато в чому залежить від заводів-виробників. Маємо з ними гарну співпрацю і взаєморозуміння. Питання оплати за обладнання вирішується. Тож, вважаю, у першому кварталі 2015 року стане в стрій діючих і третій гідроагрегат.

Із доповідями виступили також генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Юрій Бондаренко, заступник генерального директора ПАТ «Укргідроенерго» Олег Ососков, виконуючий обов'язки конструктора гідротурбін заводу «Турбоатом» Віктор Єфіменко, генеральний директор заводу «Електроважмаш» Володимир Глушаков.

Конкретні оцінки і пропозиції прозвучали й у виступах заступника міністра Сергія Чеха, голови Чернівецької облдержадміністрації Михайла Папієва.

Ще раз наголосивши в заключному слові про значення Дністровської ГАЕС в енергетиці України та іміджі країни, Едуард Ставицький підкреслив, що в цьому році Уряд спрямовує на будову 1,5 млрд грн, зажадав, щоб йому щодекадно доповідали про співпрацю із «Турбоатомом».

Гідробудівці-монтажники

Робоче колесо – на Дністровській ГАЕС

Перші дні серпня стали для гідробудівців Дністровської ГАЕС особливо знаменними – другого числа доставили із Харкова вал турбіни. А вечором 7 серпня прибуло й робоче колесо з того ж таки заводу «Турбоатом». Його вага – 120 тонн та й великі габарити. Тож перевозили це важливе обладнання другого агрегату за прямою угодою із замовником ПАТ «Укргідроенерго» фахівці із одеського ТОВ «Чорноморенергоспецмонтаж», в наявності якого є спеціальні потужні трейлери. До речі, цю ж операцію виконували одесити й під час монтажу ГД № 1.

Як відмітив головний інженер філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Анатолій Павлович Жук, це – одна із головних подій під час монтажу турбіни. Жаль тільки, що заводи-виробники не завжди дотримуються графіків постачання обладнання згідно із укладеними контрактами, бо ж це вносить неабияку напруженість у запланованому збиранні гідроагрегата.

Конкретна і ділова розмова

Панувала на черговій нараді з будівництва першого пускового комплексу Дністровської ГАЕС, що відбулась 9 серпня.

Після вступного слова генерального директора ПАТ «Укргідроенерго» І. Г. Сироти з інформацією «Про стан виконання будівельно-монтажних робіт на конструктивах та об'єктах ГАЕС, постачання обладнання та його збирання і монтажу для забезпечення введення в дію ГД № 2 та № 3» виступив генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Ю. М. Бондаренко.

Про зусилля заводів-виробників, спрямовані на ліквідацію відставання від графіків постачання обладнання, згідно з укладеними контрактами, доповіли головний конструктор гідротурбін ВАТ «Турбоатом» О. В. Линник та заступник головного конструктора ДП «Завод «Електроважмаш» В. Г. Кубанов.

Перший заступник генерального директора Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» В. І. Павловський розповів про програму будівельних та монтажних робіт на серпень та друге півріччя 2013 року.

Затверджено низку заходів, спрямованих на поліпшення виробничих процесів, вироблено механізми активізації співпраці із заводами-виробниками обладнання.

У роботі наради взяли участь голова Чернівецької облдержадміністрації М. М. Папієв, голова Сокирянської держадміністрації В.В. Козак, новодністровський міський голова В.П. Мельник.

Ще один крок на шляху введення в експлуатацію ГД № 2

6 вересня 2013 року здійснено чергову виробничу операцію, необхідну для введення в експлуатацію другого гідроагрегату Дністровської ГАЕС – доставлено на монтажний майданчик блочний трансформатор, потужністю 430 МегаВольтАмпер, транспортною вагою 250 тонн.

Це унікальне обладнання, як і для першої гідромашини, виготовив колектив Запорізького трансформаторного заводу. Перевозили його залізницею. А від станції «Сокиряни» до ГАЕС доставку здійснили водії трейлера ТОВ «Черноморспеценергомонтаж», де директор Володимир Павлович Білозір. Очолювані ним спеціалісти такелажним методом вантажили трансформатор і за цією схемою його розвантажили.

Блочний трансформатор – один із основних елементів схеми видачі і споживання потужності від гідроагрегату. Підключений до генератора-двигуна з одного боку і до КРУЕ 330 кВ з іншого, він підвищуватиме напругу з 15 750 вольт до 330 тисяч вольт, передаючи електроенергію в енергосистему України.

Змонтовано робоче колесо ГА №2

Шоста година вечора 30 вересня 2013 року, а на монтажному майданчику машзалу Дністровської ГАЕС кипить робота. Господарюють тут монтажники ТОВ «Дністер – СГЕМ». Хлопці з бригади Миколи Загаєвського, фахівця-генераторника, який залишив трудові автографи на чисельних гідроспорудах багатьох країн світу, в'яжуть бандажі, здійснюють укладку обмотки статора генератора. Трубачі, так називають бригаду Івана Усатого, котрі прокладають технологічні трубопроводи, а їх кілометри, теж при ділі. Зосереджено й майстерно проводять шабровку сегментів турбінного підшипника Петро Козак і Сергій Гринько – професіонали вищого класу.

Але моя і заступника головного інженера Новодністровської філії Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Володимира Жука, на шиї в якого висить дорогий фотоапарат, увага прикута насамперед до бригади Валерія Бідного, що спеціалізується на монтажі турбінного обладнання. Нині у них, та й і у всіх гідроенергетиків, особливо відповідальний момент – монтаж робочого колеса.

Поки Вадим Швед, Мар'ян Маленький, Віктор Михальчишин чаклують над стропами, аби з'єднати ними 122-тонне робоче колесо з одним із двох гаків крану, спроможного підняти 840 тонн, бесідуємо з технічним директором ТОВ «Дністер-СГЕМ» Олександром Матвєєвим.

– Олександре Володимировичу, у скільки змін працює ваш колектив?

– Цілодобово… Та й я тут, образно кажучи, ночую, – посміхається. Очі ж випромінюють не обурення, а теплу втіху – бути причетним до спорудження унікальної, однієї з найбільших гідроспоруд у Європі, що не кажіть, а гордісно і почесно.

– Що необхідно було зробити в шахті агрегату, аби робоче колесо зайняло своє місце, стало складовою частиною потужної гідромашини?

– Змонтовано нижнє кільце направляючого апарату, під яким вмонтовано і забетоновано статор турбіни і спіральну камеру. Під цим обладнанням уже знаходиться конус відсмоктувальної труби, а під ним – коліно відсмоктувальної труби.

– Бачу он віддзеркалюється сталь вала турбіни. Але ж спочатку, як відомо, монтується кришка турбіни. А її ще не доставили із Харкова. Це не стримуватиме темпи робіт?

– Три із чотирьох сегментів кришки турбіни уже є. Сподіваюсь, колектив «Турбоатома» не підведе. Має ж бути розуміння, що монтаж цих великих і важких габаритів не простий. Кришка, приміром, важить 380 тонн, а вал – 110.

– А є обладнання, яке, так би мовити, стоїть у черзі на монтаж?

– Уже зібрані опора підп'ятника, регулююче кільце і щит кільцевого затвору. У шахті змонтовані два сервомотори.

– Це гідравлічні циліндри, які приводять в дію направляючий апарат?

– Так. Вони його відкривають і закривають, тобто регулюють подачу води на лопаті робочого колеса.

– І хто з цим усім справився?

– Козаки Валерія Бідного...

І тут звучить команда начальника дільниці Анатолія Норенкова приступити до монтажу робочого колеса.

Глянув на годинник: 18 годин 35 хвилин.

– Віра! – вже доноситься голос по рації Валерія Бідного до кранівниці, майстра своєї справи, Ганни Токар.

Через мить темночервоного кольору потужне колесо здригнулось і плавно попливло вгору, відтак – горизонтально над машинним майданчиком, над ротором, статором, шахтою першого діючого гідроагрегату і зупинилось над великою горловиною шахти № 2.

– Майна!.. Аня, дай трохи на нижній б'єф, – подає команди Валерій Бідний.

Його вказівки чітко виконуються.

А час мовби зупинився. І тільки Володимир Жук, що бігає довкола, фіксуючи історичні фотоепізоди, нагадують про важливість дійсності, що відбувається…

Валерій Бідний, Ігор Кулик, Володимир Сисоєв, Вадим Швед, Віктор Михальчишин

спускаються в шахту. Там, на глибині в кілька десятків метрів, вони здаються маленькими. Але великі і відповідальні їхні дії. Бо ж треба відрегулювати зазори, з точністю до міліметра встановити цю грандіозну деталь єдино цілого механізму, ймення якому – гідроагрегат.

21 година. Робоче колесо чітко лягає на нижнє кільце направляючого апарату.

Ще одна трудова перемога гідробудівців записана в історію будівництва Дністровської ГАЕС.

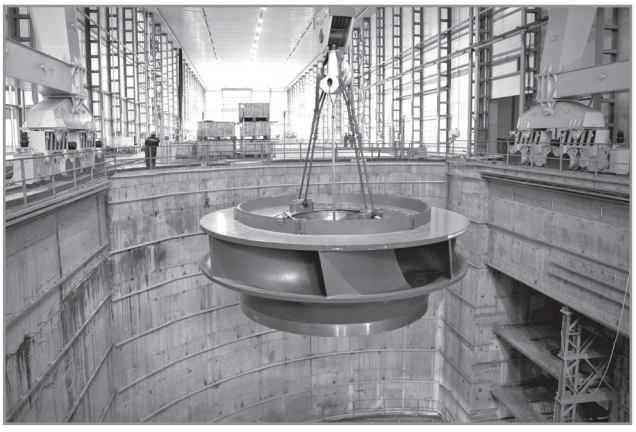

Відмінні враження від Дністровської ГАЕС

З ініціативи Всеукраїнської громадської організації «Асоціація «Укргідроенерго», очолюваної Героєм України, прославленим гідроенергетиком Семеном Ізрайлевичем Поташником, 14 вересня з оглядовою екскурсією відвідали Дністровську ГЕС-1 та Дністровську ГАЕС спеціалісти-енергетики з України, Росії, Абхазії – слухачі міжнародного електроенергетичного семінару «Дніпро МЕС», який під егідою Виконкому Електроенергетичної Ради країн СНД вперше відбувся в Україні на базі ПАТ «Укргідроенерго».

У поважних гостей залишилися найкращі враження від ознайомлення з гідроспорудами. Особливо втішно подивувала своєю величчю і красою Дністровська ГАЕС.

Сьогодення диктує майбутнє

«До пуску ГД-2 залишився 91 день» – прочитав на стенді в кабінеті головного інженера Дністровської ГАЕС А. П. Жука перед черговою нарадою з будівництва першого пускового комплексу Дністровської ГАЕС – 20 вересня. Її відкрив генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» І. Г. Сирота, наголосивши на необхідності підвищення темпів і якості робіт на спорудженні ГА № 2 та житловому будинку в Новодністровську.

– Маєте усвідомити, – звернувся Ігор Григорович до керівників та спеціалістів підрядних організацій, – що майбутнє, а воно перспективне, як на добудові Дністровської ГАЕС, так і на початку спорудження Канівської ГАЕС, залежить від того, як спрацюєте в нинішньому році. А те, що працювати можете і вмієте, підтвердило зведення верхньої водойми.

Відтак генеральний директор Консорціуму «НВО „Укргідроенергобуд“» Ю. М. Бондаренко поінформував про стан виконання будівельно-монтажних робіт на конструктивах та об’єктах Дністровської ГАЕС, головний інженер ПАТ «Укргідроенерго» В. Л. Рассовський – про стан постачання основного гідросилового обладнання від заводів-виробників та хід монтажу ГД № 2.

Про потуги заводів-виробників зі своєчасного виготовлення та доставки обладнання розповіли шеф-інженер ДП заводу «Електроважмаш» С. М. Пономаренко та провідний шеф-інженер ВАТ «Турбоатом» Є. О. Хачковський.

У прийнятих рішеннях акцентовано увагу на забезпеченні заводами-виробниками гідросилового обладнання, ліквідації відставання від графіків поставок згідно із укладеними контрактами, постійного авторського нагляду за будівництвом житлового будинку, вирішенні питання постачання струмопроводів згідно із технологією монтажу та інших актуальних питаннях.

Заповнення верхньої водойми

У п’ятницю, 27 вересня 2013 року, відбулося засідання робочої комісії із заповнення верхньої водойми Дністровської ГАЕС. Згідно із затвердженою «Програмою робіт із підвищення нормального підпірного рівня (НПР) верх-

ньої водойми Дністровської ГАЕС до відмітки 222,500 м» 30 вересня почалося її заповнення. На цей час рівень становив 220,500 м.

Визначено чотири етапи цієї важливої виробничої операції. Перший етап – закачування верхньої водойми з відмітки 220,5 м до 223,5 м. Другий – з 223,5 до 225,5. Третій – з 225,5 до 227,5. Четвертий – з 227,5 до 229,5 м.

Спрацювання верхньої водойми з відмітки 229,5 до 220,5 м, а це 22,252 млн кубічних метрів води, відбуватиметься, як і наповнення, у кілька етапів протягом трьох діб.

Активізувати темпи робіт

Третього жовтня 2013 року генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» Ігор Григорович Сирота разом зі своїм заступником Олегом Миколайовичем Ососковим, директором філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Володимиром Івановичем Кулішем, генеральним директором Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Юрієм Миколайовичем Бондаренком, керівниками виробничих підрозділів філії та підрядних організацій у черговий раз оглянули верхню водойму, шахти 2-го і 3-го гідроагрегатів, монтажний майданчик машзалу Дністровської ГАЕС, будівництво житлового будинку в Новодністровську для гідроенергетиків.

Відтак відбулася виробнича нарада, на якій йшла серйозна і принципова розмова про виконання будівельно-монтажних робіт на конструктивах та об'єктах Дністровської гідроакумулюючої електростанції.

Особлива увага була зосереджена на спорудженні житлового будинку, темпи будівництва якого відстають від визначеного графіку. Розроблено та прийнято відповідні рекомендації та рішення, спрямовані на активізацію виробництва.

Розширене засідання президії

Всеукраїнської громадської організації «Асоціація «Укргідроенерго» відбулося 10 жовтня в актовому залі Дністровської ГАЕС, перед яким посланці багатьох куточків України ознайомилися з унікальною гідроспорудою.

У вступному слові президент Асоціації, Герой України Семен Ізрайлевич Поташник акцентував увагу на стані сучасного розвитку гідроенергетики та захисті її об'єктів.

Цікавими і змістовними були доповіді першого віце-президента Асоціації, генерального директора Консорціуму «НВО „Укргідроенергобуд"» Юрія Миколайовича Бондаренка та директора Новодністровської філії Консорціуму Олега Юрійовича Філіповича «Про реалізацію проекту будівництва першої черги (три агрегати) Дністровської ГАЕС у 2013–2015 роках», головного інженера філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» Анатолія Павловича Жука «Про підготовку до виконання пусконалагоджувальних робіт та введення в роботу другого гідроагрегату Дністровської ГАЕС», директора Дністровської ГЕС-1 Володимира Миколайовича Шевчука «Про шляхи вирішення проблемних питань експлуатації ГЕС України, пов'язаних із необхідністю усунення зауважень, відображених у висновках комісії з розслідування причин техногенної катастрофи на Саяно-Шушенській ГЕС у Росії та розробки заходів із захисту риби від попадання на лопаті турбін».

Про роботу науково-технічної ради Асоціації та фінансовий стан і членство в Асоціації говорили Семен Ізрайлевич Поташник та віце-президент, виконавчий директор Асоціації Олександр Михайлович Карамушка.

Прийнято колективним членом Асоціації ТОВ «Електропівденьмонтаж».

Затверджено низку цінних рекомендацій, адресованих Міністерству енергетики та вугільної промисловості і ПАТ «Укргідроенерго».

Змонтовано кришку турбіни

15 жовтня 2013 року стало ще однією яскравою сторінкою в історії будівництва Дністровської ГАЕС. У цей день монтажники ТОВ «Дністер-СГЕМ змонтували кришку турбіни в кратер другого гідроагрегата.

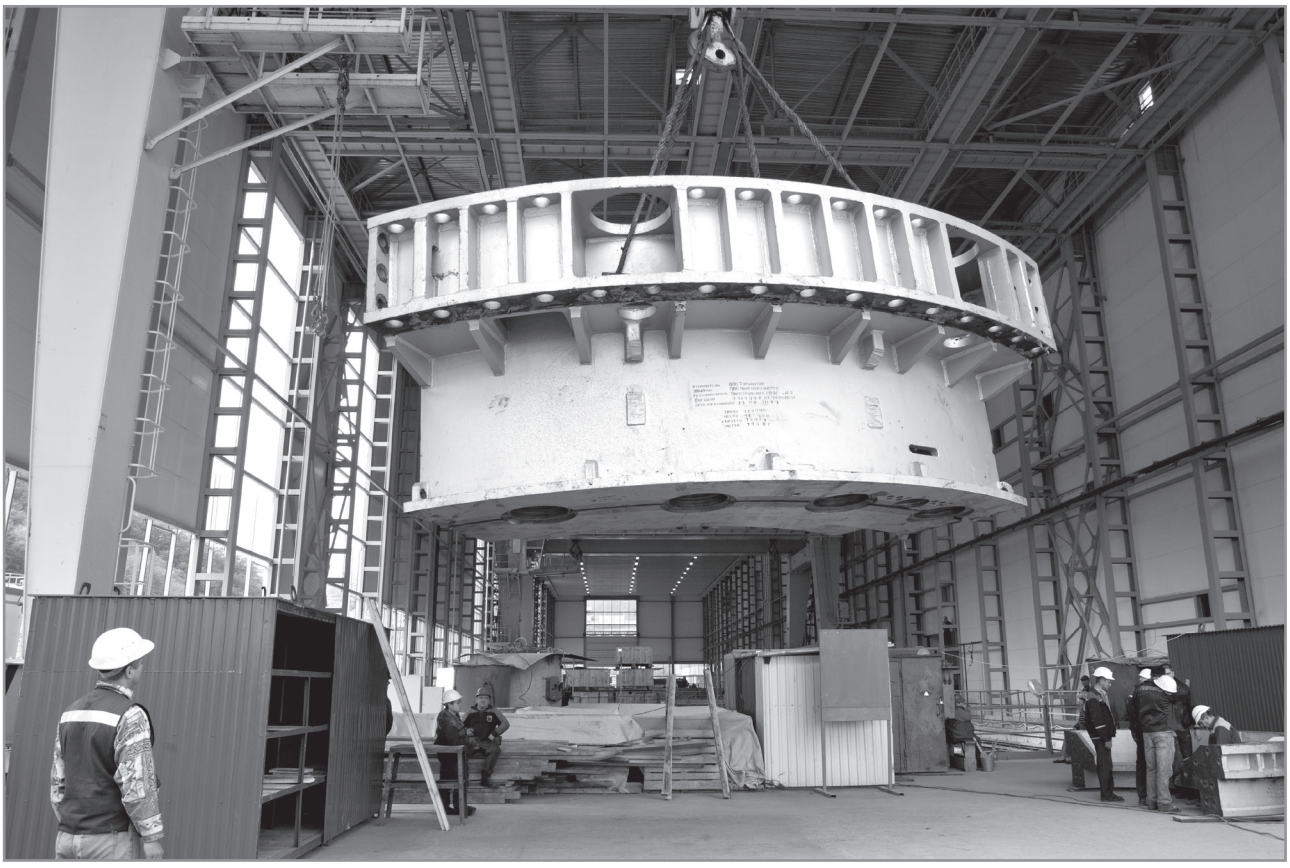

Під час цієї складної і відповідальної виробничої операції – вага кришки 340 тонн – були присутні генеральний директор та головний інженер ПАТ «Укргідроенерго» Ігор Григорович Сирота і Вадим Леонідович Рассовський, директор, заступник директора, головний інженер філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» Володимир Іванович Куліш, Василь Андрійович Дейнеко, Анатолій Павлович Жук, генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Юрій Миколайович Бондаренко і його перший заступник В'ячеслав Іванович Павловський, директор ТОВ «Дніпро-СГЕМ» Юрій Миколайович Ковальов, директор ТОВ «Дністер-СГЕМ» Геннадій Борисович Ступаков, інші керівники та спеціалісти будови.

А трудова напруга на монтажному майданчику машзалу та в шахті другого гідроагрегату з кожним днем зростає.

Змонтовано ротор

Кожен трудовий день наближає до пуску другого агрегату Дністровської ГАЕС. Першого грудня 2013 року уже й змонтовано ротор. О 18 годині, під радісні голоси гідробудівців, він ліг на підп'ятник у шахті гідромашини.

Виконали цю складну виробничу операцію, при вправній дії кранівників Сергія Патлатюка і Ганни Токар, спеціалісти бригади

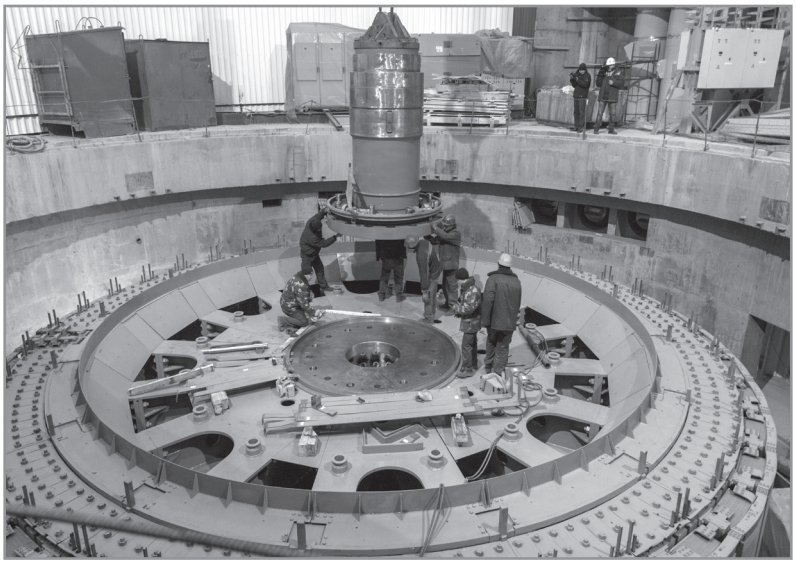

Миколи Загаєвського ТОВ «Дністер-СГЕМ», які потратили півроку на його збирання.

Наступний крок – монтаж статора генератора. Його, як запевнив технічний директор ТОВ «Дністер-СГЕМ», Олександр Матвєєв, планується здійснити через тиждень-півтора.

Пуск гідроагрегату № 2 – здійснено!

З листопада 2010 року – визначна дата для енергетиків та гідробудівців Дністровської ГАЕС. Саме тієї днини під керівництвом патріарха української гідроенергетики, Героя України Семена Ізрайлевича Поташника було введено перший гідроагрегат Дністровської ГАЕС в електромережу України. За три роки, що минули з того часу, вироблено майже 800 мільйонів кВт/год. електроенергії. Крім того, станція зарекомендувала себе як надійний резерв, що будь-якої миті спроможний регулювати навантаження єдиної енергосистеми держави, а значить і впливати на якість електроенергії. А це надзвичайно важливо.

*П*аралельно з експлуатацією першого гідроагрегату проводилось будівництво й другого. Це грандіозна робота. Слід було не тільки змонтувати та здійснити пуск гідромашини, що потужніша за всю Каховську ГЕС, а й спорудити верхню водойму, котра спроможна вмістити 38,8 мільйона кубів води. Тисячі гідробудівців день і ніч трудилися, аби добрі наміри і мрії стали дійсністю. Більше тридцяти виробничих колективів об'єднав генпідрядник – Консорціум «НВО «Укргідроенергобуд». Монтаж гідроагрегату здійснювали ПАТ «Дніпро-СГЕМ» та ТОВ «Дністер-СГЕМ», струмопроводів – організація «Електропівденьмонтаж» та монтажне управління № 13 з Хмельницького, блочного трансформатора – спеціалісти «Чорноморспеценергомонтаж» з Одеси. Налагоджування основних систем захисту та управління виконували фахівці АК «Енпаселектро», електромонтажні роботи Київської енергетичної будівельної компанії.

Високопрофесійно спрацювали на верхній водоймі колективи ТОВ «Автомагістраль», «Технобудсервіс», «Енергетичне дорожнє будівництво», «Будмонтажсервіс-1», «Союз Транс Лайн», «Карпатибудінвест».

І ось 20 грудня 2013 року. Напередодні професійного свята, коли у Києві, в Палаці «Україна» відбувалися республіканські збори, приурочені Дню енергетика, за участю Президента Віктора Януковича, намічено ввести другий агрегат Дністровської ГАЕС.

Зранку на ГЩУ станції зібралися головний інженер ПАТ «Укргідроенерго» Вадим Рассовський, директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Володимир Куліш, його перший заступник В'ячеслав Клим, заступник із капітального будівництва Іван Фурман, головний інженер Анатолій Жук, генеральний директор Кон-

Збирання ротора і статора ГА №2 на монтажному майданчику

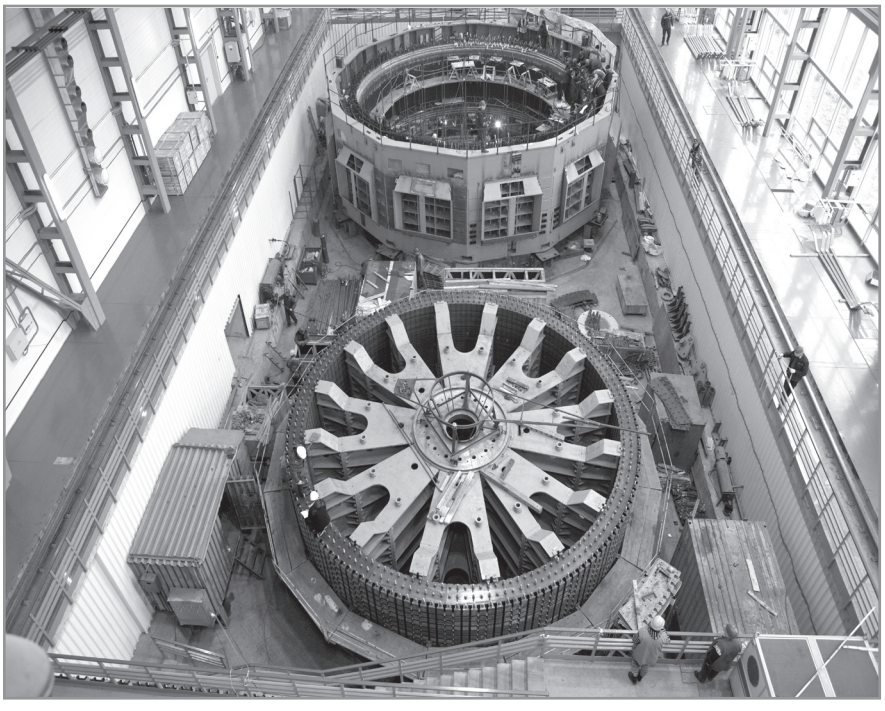

Анатолій Жук керує пусковою операцією

бін ВАТ «Турбоатом» Олександра Лінника, заступника головного конструктора ДП Завод «Електроважмаш» Володимира Кубанова.

А в цей час у просторому фойє інженерно-побутового корпусу Дністровської ГАЕС добра сотня енергетиків та гідробудівців спостерігають на великому екрані за подіями в Палаці «Україна».

сорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Юрій Бондаренко, директор ТОВ «Дністер-СГЕМ» Геннадій Ступаков… Зосереджені обличчя. Панує ділова напружена атмосфера. Воно й зрозуміло – настав момент істини. Три роки йшли до цієї миті. І думка у всіх одна: як поведе себе тисячотонний гідроагрегат під час проведення частотного пуску методом «спина до спини» від ГД № 1 в режимі синхронного компенсатора?..

Невдовзі у журналі вводу обладнання з'являються записи про готовність до пуску заступника головного інженера – директора департаменту експлуатації ПАТ «Укргідроенерго» Володимира Сергієнка, начальників цехів та відділів Дністровської ГАЕС Андрія Горенчука, Василя Нагорняка, Михайла Черватюка, Володимира Забудька, Юрія Хаяна, Сергія Фігурського, головного інженера проекту ПАТ «Укргідропроект» Вадима Крайника, першого заступника генерального директора Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» В'ячеслава Павловського, головного інженера АК «Енпаселектро» Анатолія Сидоренка, генерального директора ТОВ «Дніпро–СГЕМ» Юрія Ковальова, головного інженера ТОВ «Дністер-СГЕМ» Олександра Матвєєва, головного конструктора гідротур-

Ось слово бере генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» Ігор Сирота: «Пане Президенте, дозвольте подякувати вам за високу довіру, підтримку цього проекту і щодо забезпечення його фінансування. Це дало нам змогу достроково ввести в дію другий гідроагрегат, найбільший енергетичний об'єкт у нашій державі. Ми довели, що своїми силами українці здатні побудувати найбільш амбітні проекти у нашій державі».

Відтак із головного щита управління до Президента звертається директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Володимир Куліш:

– Пане Президенте, персонал та обладнання готові. Прошу надати дозвіл на початок пускових операцій гідроагрегату № 2 Дністровської ГАЕС.

– Дозволяю, – мовить Президент.

– Начальнику зміни – розпочати пуск другого агрегату! – звучить команда Володимира Куліша.

– Приступаємо до пуску другого агрегату, – сіє зосередженість відповідь.

І вже лунає голос головного інженера станції Анатолія Жука:

– З дозволу чергового диспетчера Південно-західної енергосистеми розпочати пуск

ГД № 2 від ГД № 1 методом «спина до спини».

Тут же чуємо:

– Дозвіл отримано.

– Нагорняк, включити генераторний пусковий вимикач першого гідроагрегату! – продовжує керувати пусковою операцією Анатолій Жук.

– Насос включено, – чути голос Нагорняка.

– Включити насос на техноводопостачання та контролювати за витратомірами величини витрат охолоджуючої води на вузлах першого агрегату!

– Виконую.

– Горенчук, відкрити кільцевий затвор ГД № 1!

– Відкриваю.

– Дем'янчук, подати збудження ГД № 1!

– Збудження подано, – радісні нотки звучать в голосі Дем'янчука.

– Сидоренко, подати збудження ГД № 2 від зовнішнього джерела!

– Подаю.

– Горенчук, на панелі регулятора швидкості виконати пуск ГД-№ 1 в генераторному режимі та ключем управління положення обмежувача направляючого апарата плавно встановити в положення 7 % від максимального з подальшим прикриттям направляючого апарата для забезпечення 30 % обертів ГД № 1 від номінального!

– Виконую.

Погляди всіх прикуті до моніторів, на яких проглядається щитковий апарат ГД № 2. Його бачать і на головному щиті управління, і у фойє, і в Палаці «Україна». Ось він здригнувся і плавно почав обертатись, набираючи швидкість… Пішла!... І тут же зринуло багатоголосе «Ура!».

Пуск здійснився! Аплодисменти!

Вони сприяли пуску ГА № 2, забезпечували безперебійну роботу ГА №1

Микола Ковальчук – один із першопрохідців

На початку 1973 року, рівно 40 літ тому, на берегах Дністра, образно кажучи, висадився перший десант гідробудівців. Серед перших першопрохідців – Є. М. Горєлова і Н. М. Горєлов, Є. Ф. Майдан, подружжя Куликів, Т. М. Дмитрієнко, О. М. Голяк, М. В. Ковтун, Г. З. Ляшенко, А. Д. Тишенко, М. Д. Хоменко, М. Ф. Рибалко, І. М. Шафранський, В. М. Дружинін, В. Й. Вуглицький, М. М. Полковніков, О. В. Підлісний, В. М. Свідніцький, І. О. Безверхий, В. П. Огородник та інші звитяжці, з легкої руки яких виросли Дністровські ГЕС-1, ГЕС-2, ГАЕС і, власне, місто Новодністровськ. З-поміж них був і нинішній заступник начальника гідроцеху Дністровської ГАЕС Микола Федорович Ковальчук.

11 січня 1973 року після закінчення Українського інституту інженерів водного господарства та року служби на Північному флоті він був прийнятий майстром дільниці № 2 Будівельного управління Могилева-Подільського комплексного гідровузла, який 31 липня 1973 року перейменовано на Дністровський гідровузол.

Микола Федорович Ковальчук

Сорок літ. Можна сказати, ціле життя, на килимі якого ой як багато пережитого, вистражданого, омріяного. А чи запам'ятався і якщо так, то чим отой перший трудовий день? – запитую у Миколи Ковальчука.

– Була зима з надзвичайно великими снігами. Ми хотіли побачити Дністер, але не змогли подолати снігове поле.

«Матрос, будеш займатись будівництвом перевалбази на станції Романківці», – благословив мене в трудове життя начальник першої дільниці Костянтин Воєводін. І невдовзі ми вже розчищали від снігу майданчик, де закладали фундамент під контору перевалочної бази. У той день я став свідком прибуття першої техніки – залізницею було доставлено трактори, бульдозери, екскаватори. Їх приймали Ярослав Гелей та Антон Дерененко.

На станції Романківці ми й жили. Домівкою став гуртожиток бурякопункту.

– А що представляв на той час колектив гідробудівців?

– На двох дільницях, першою керував Михайло Ковтун, налічувалось близько 20 осіб.

– Як потім склалася ваша доля?

– Працював начальником дільниці Управління промислово-цивільного будівництва, виконробом, начальником ВТВ, головним інженером Управління основних споруд. Зводив продбазу, бетонний завод, відповідав за спорудження Дністровської ГЕС-2.

– І все ж таки, які найпомітніші віхи на вашій стезі гідробудівця?

– Безперечно – це введення в експлуатацію бетонного заводу, Дністровських ГЕС-1 та

ГЕС-2, першого агрегату Дністровської ГАЕС.

– Хто для Вас був учителем?

– Тихон Дмитрієнко, Володимир Плотніков, Віктор Юшкевич, Євген Будніков, Сергій Гандзюк…

– Для кого ви стали наставником?

– Думаю, що для Миколи Онуфрійчука, Миколи Шевчука, Віктора Гуменюка, Миколи Пастушини, Тетяни Грамчук…

– Робота майстра, виконроба, начальника дільниці тісно пов'язана з бригадирами. Кого із них ви згадуєте теплим словом?

– Багатьох. Бо це й справді було взаємне і професійне, і людське збагачення. З особливою повагою згадую Костянтина Безбородова, Павла Боднарчука, Михайла Хоменка, Петра Булгакова, Михайла Здора, Володимира Балабанова, Володимира Єремеєва.

– Миколо Федоровичу, що б ви побажали молодим гідроенергетикам та колегам-ветеранам будови?

– Насамперед, глибоко оволодіти професією, стабільності в роботі. І, звісно ж, щоб так розуміли і сприймали, як ми в молодості, слово «треба». А своїм колегам-ветеранам будови зичу здоров'я, добра і радості.

Праця у радість

2 липня 1982 року в Новодністровську у сім'ї гідробудівця Олександра Федоровича Горенчука народився синок. Із дружиною, Вірою Василівною, вихователькою дитячого садочка «Теремок», назвали його Андрійком. Хлопчик на радість батькам виростав розумним, кмітливим і чемним. Із ранніх літ Андрія вабила техніка. Тож вступ після школи до Чернівецького промислово-економічного технікуму, де навчався за спеціальністю «монтаж та наладка автоматичних систем управління технологічними процесами», був не випадковим.

Із цікавістю вивчав складні електричні схеми, докопувався до глибин автоматичних дій і коли знаходив рішення, ясно усвідомлював зміст технологічних процесів і систем та управління ними, мав велику втіху і насолоду. Це стимулювало всебічно пізнавати науку. Тому із захопленням ловив кожне слово викладачів, зосереджувався у навчальних лабораторіях, дружив із книжкою. І в отой щасливий розквіт юначих літ стрів у технікумі і кохання – Ірину Шундрій, яка виявилась не просто землячкою, а жителькою того ж Новодністровська. Невдовзі й одружились. А в 2002 році молодята вже дякували Богу за синочка Романа.

Отримавши диплом із відзнакою, Андрій приїжджає в Новодністровськ, влаштовується електромонтером у ТОВ «Промелектромонтаж» і поєднує роботу з навчанням на факультеті автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих систем Львівської політехніки. Знімають з Іриною та Романчиком квартиру і в'ють сімейне гніздечко в любові і злагоді. Батьки пропонували жити під одним дахом, а вони обрали волю і незалежність, розуміючи, що при самостійнім доланні труднощів, без стороннього, хай і рідного ока, загартується й зміцніє їхній сімейний союз.

Так і сталось. У 2005 році вже потішились донечкою Оленкою. Скільки тривог, недоспаних ночей! Але життя було в радість, бо в любові зустрічали і проводжали дні, бо й навчання доповнювала робота, а роботу – навчання.

За вікном кружляв у сніговій хурделиці січень 2006 року, коли начальник електротехнічної лабораторії Микола Миколайович Іванко мовив молодому колезі:

– Андрію, я бачу, що тобі у нас, так би мовити, тісно. На Дністровській ГЕС-1 з'явилась вакансія електромонтера апаратури релейного захисту та автоматики. Маю там знайомих. Хочеш, поговорю.

– Хочу, – не роздумуючи відповів Горенчук. І невдовзі вже був на гідроелектростанції.

– Яку ти на своїй роботі отримуєш зарплату? – у погляді керівника дільниці РЗА головної схеми на ВРУ-330 кіловольт Дністровської ГЕС-1 Валерія Володимировича Вавженчука довіра і приязнь.

– Півтори тисячі гривень.

– А в нас, братчику, – 800. Підеш?

– Піду, – а за словом думка: «А що скаже Іра?»

Ірина бачила Андрієві здібності, розуміла, як він прагне широкого поля інженерної творчості, тому зраділа його новому призначенню.

Євген Кальницький, Андрій Горенчук, Павло Турець

– Не гризись. Гроші – справа наживна, – втішила чоловіка.

Так у Андрія Олександровича Горенчука почалось життя гідроенергетика. Було складно, бо багато нового, бо робота наукоємна. Не соромився взяти у руки книжку, не цурався звернутися до колег за порадою. І проблем не було. Через півроку він – уже інженер.

У 2008 «ожила» Дністровська ГАЕС. Почалось формування колективу експлуатаційників. Головний інженер станції Анатолій Павлович Жук, підбираючи команду, завітав і на Дністровську ГЕС-1. Дав згоду попрацювати на унікальній гідроспоруді й Андрій Горенчук. Але на співбесіді заявив:

– Я піду тільки на посаду провідного інженера, тобто керівника електролабораторії.

«Оце амбіції», – відмітив про себе Жук, а натомість сказав:

– Ти хочеш перескочити третю, другу, першу категорію інженера?

– Так.

– Он ти який! Я щось не впевнений, що тобі це вдасться.

– А я в собі впевнений, – Андрій не ховав погляд, дивився прямо в очі, мовляв, я знаю собі ціну.

– Що ж, твоя упевненість похвальна. Але життя покаже…

Через тиждень Андрія Горенчука, Сергія Корзюка і Ярослава Черватюка відрядили на ГАЕС.

– Тепер, хлопці, будемо випробовувати вас на міцність, – тепло зустрів молодих спеціалістів Анатолій Жук.

Невдовзі вони пройшли співбесіду з головою правління ВАТ «Укргідроенерго», Героєм України, корифеєм української гідроенергетики Семеном Ізрайлевичем Поташником. І у вересні 2008 року стали працівниками ГАЕС. Андрій Горенчук очолив дільницю релейного захисту і автоматики головної схеми. Кілька місяців працював один. Потім у команду влилися Андрій Гринь, Руслан Волошин, Саша Дем'янчук, Павло Турець, Володимир Димитрюк...

Нині на дільниці – 22 фахівці вважають за честь працювати під керівництвом Андрія Олександровича, не тільки вмілого та мудрого начальника, а й високопрофесійного, завжди у творчих пошуках інженера. Свідчення цьому – і слова Анатолія Павловича Жука:

– Андрій Горенчук – один із кращих спеціалістів на станції. На таких молодих людях, як він, як Вася Нагорняк, і формується кістяк нашого колективу.

Цю думку підтверджують багато прикладів. Ось кілька із них.

Під час підготовки до пуску ГД № 1 Дністровської ГАЕС у режимі синхронного компенсатора від гідроагрегата № 6 Дністровської ГЕС-1, виникла проблема – неможливо увімкнути генераторний вимикач HECS-130 XL 15,75 кВ, 16 кА. Навіть спеціалісти ТОВ «Енпаселектро» через відсутність будь-якого рішення, розводили руками. Взяв Андрій Олександрович електричну принципову схему управління вимикачем, помудрував над нею і через 30 хвилин вимикач був увімкнений. У 2010 році на ГАЕС отримали статичний перетворювач частоти (СПЧ) фірми Converteam. Наладка СПЧ проводилась французьким спеціалістом. На завершальному етапі пуско-налагоджувальних робіт виявились проблеми в тому, що СПЧ успішно розкручує ГД №1 на номінальні оберти двічі з десяти спроб. В інших випадках, саме в момент зрушення ротора, відбувався зрив магнітного потоку і машина виконувала зворотно-обертальні рухи, розкручування не відбувались.

Потуги французького спеціаліста дали свої результати: 6 успішних пусків з 10. Це нікого не влаштовувало. Занадто багато відмов для такого об'єкта. Усі в розпачі – без варіантів вирішення проблеми. Мислив-мислив Горенчук і запропонував збільшити початковий струм збудження агрегату в момент пуску від СПЧ на 20 %, що покращить потокозчеплення магнітних полів статора і ротора. Так домоглись 99 успішних пусків із 100 спроб.

Миттєво Андрій Горенчук зі своїми підлеглими усували дефекти, несправності, що виникали і в процесі експериментальних пусків ГД № 1, у той час, коли налагоджувальні організації завершили свою роботу або були відсутні спеціалісти із Франції, Швейцарії, Австрії…

Андрій Олександрович Горенчук разом із дружиною, Іриною Степанівною – техніком електроцеху, вийшли з прохідної і їх, як і чисельних колег, зустріло ранішньою теплою посмішкою привітне сонечко, що піднімалось з-за Дністра. Вони йдуть на роботу. Улюблену, відповідальну і цікаву.

Поріднив Новодністровськ серця

На будівництві Дністровської ГАЕС знайшли роботу люди з різних куточків України. Ось і в 2006 році Канівське підприємство ТОВ «Енергетичне-дорожнє будівництво» відкрило у Волошковому, селі біля Дністровської ГЕС-2, свою дільницю, яка в 2011 році стала філією «ЕДБ».

– Які найбільш вагомі трудові віхи ви відзначили б за цей період? – звертаюся до директора ТОВ «ЕДБ» Володимира Ілліча Хмарука.

– Їх багато. Це й берегові укріплення біля Волошкового, і дороги, міст, ставок, стадіон у селі. Ремонт дороги до Новодністровська. Але ж, звичайно, найголовніше – це спорудження верхньої водойми Дністровської ГАЕС, де третина всього комплексу робіт виконана нашою організацією. Зараз, а на дворі спекотний липень 2013-го, починаємо будівництво капітальної дороги з афальто-бетонним покриттям навколо водоймища. Для цього придбали і вже змонтували найсучасніший асфальто-бетонний завод. Він розмістився неподалік водоприймача верхньої водойми, а із введенням його в експлуатацію поліпшиться стан доріг в районі, Сокирянах і Новодністровську.

– Розкажіть про колектив філії.

– Це 200 висококласних, досвідчених водіїв і механізаторів. До них приєдналися 20 спеціалістів, і гадаю досить вмілих, які працюватимуть на заводі. Наголошу, що в колективі досить високопрофесійний інженерний склад. Насамперед – це директор філії Юрій Миколайович Клімов, керівник контракту Костянтин Петрович Датчук, начальник дільниці Сергій Валентинович Ященко, майстри Андрій Миколайович Жинкатий, Валерій Вікторович Крупський, механік Олександр Миколайович Служенко.

– Маєте й потужні машини?

– Так. Сто одиниць сучасної імпортної техніки. Це, зокрема, самоскиди «Форди» й «Мерседеси», японські екскаватори та навантажувачі, американські грейдери й катки, німецькі асфальтоукладачі.

– Володимире Іллічу, кажуть, що Новодністровськ став для вас рідним?

– Це правда. По-перше, неподалік моя мала батьківщина – селище міського типу Піщанка, що на Вінниччині. То ж, як мовиться, од-

Начальник дільниці ТОВ «ЕДБ» Сергій Ященко

ним родинним повітрям дихаю. А по-друге, й справді зріднився і зі школами, й дитячими садочками, й багатьма мешканцями, бо ж не тільки дружимо, а й багатьом допомагаємо. Та й дороги, образно кажучи, стали нашими. Разом із генеральним директором Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Юрієм Миколайовичем Бондаренком взяли шефство над дитячо-юнацькою спортивною школою і стадіоном. Забезпечили молодіжні футбольні команди формою та інвентарем. Спільно з Консорціумом 8 вересня, на день фізкультурника, проводимо уже традиційний футбольний юнацький турнір «Енергія». Торік був обласний. Цього року – вже міжнародний. Долучаться до змагань і юні футболісти з Молдови і Придністров'я. Також допомагаємо видавати книжки місцевим літераторам. А День будівельника! З ініціативи й підтримки Юрія Миколайовича Бондаренка це свято стало для новодністровців особливо пам'ятним і радісним. Пригадуєте, як в минулому році у матчі зі збірною футбольною командою Новодністровська продемонстрували свою майстерність ветерани київського «Динамо», а відомі українські виконавці подарували свої пісні. Гадаю, що цей день стане урочистим і святковим і в нинішньому році.

– І Юрій Миколайович, і ви грали в команді проти ветеранів «Динамо». Ви навіть стали автором єдиного голу. Футбол для вас це…

– Це велике захоплення, яке бере початок з дитинства. Я – майстер спорту. Був професійним футболістом. І, між іншим, грав за київське «Динамо».

Зліва направо: Іван Нагірняк, Володимир Хмарук, Федір Бобуль

– У вашій виробничій команді і син.

– І дружина теж. Ярослав – начальник юридичного відділу. А Оксана Адамівна – помічник директора.

– Володимире Іллічу, ви побували в багатьох країнах, побачили не одну гідроспоруду, а як на їхньому фоні виглядає Дністровська ГАЕС?

– Найкраще. Це мовлю щиро і відповідально. Торік, наприклад, відвідав Китай і Японію. Було на що подивитись, але Дністровський гідрокомплекс ні в чому не поступається. Тому ставимо собі за мету, щоб і дороги навколо верхньої водойми, за спорудження яких беремось, були не гіршими.

Потужна школа професійного росту

Перший випуск Новодністровської гімназії для Василя Михайловича і Валентини Іванівни Нагорняків, інженера-конструктора виробничо-технічного відділу Дністровської ГЕС-1 та вихователя дитячого садочка «Теремок» видався щасливим – син отримав золоту медаль. У доброму настрої зібралися на сімейну раду, аби обміркувати подальшу Василеву долю.

– Я все-таки поступатиму на юридичний факультет Києво-Могилянської академії, – Василь був стійкий у своїх рішеннях.

– Але ж, Васю, там уже 16 осіб на місце.

– Тоді спробую на політолога, а згодом постараюсь перевестися на юридичний.

– Ану послухайте мене, – обізвався батько. – Гай поміркуймо, так би мовити, про запасний аеродром. Я маю на увазі мій рідний Вінницький політехнічний інститут.

– Тату, я думав про це. Особливо мене приваблює факультет електроенергетики і електромеханіки, де зі спеціальністю «електрична частина електричних станцій» – поглиблене вивчення англійської мови.

– Врахуйте й те, що адміністрація нашої станції обіцяє платити за навчання.

– Гарні перспективи, але я таки поїду до столиці.

У Києво-Могилянській академії Василь не дібрав пару конкурсних балів і за результатами співбесіди став студентом Вінницького політехнічного інституту. Вчився легко, з піднесенням і цікавістю.

У 1998 році окрилена юність занесла Василя на весілля до двоюрідного брата Віктора. Він – старший дружба.

– Васю, а ти ще не зустрів своє щастя в студентській родині? – посміхнулась, підморгнувши, наречена Оксана.

– Ні, – знітився сором'язливий юнак.

– То раджу приглянутися до старшої дружки, моєї подруги… О, а он і вона. Глянь, Вітонько, який легінь сьогодні буде поруч із тобою.

Їхні погляди зустрілись – і враз очі вродливої дівчини заглянули Василеві прямо в душу, оживили у ній іскринку, від якої у серці озвалась невидима струна і зазвучала досі не знана музика втіхи, піднесення, благодаті. Ті чарівні звуки наростали, бентежили, розпалювали в грудях багаття, ймення якому – любов. І оті чари були взаємними.

Василь, який народився в Новодністровську і не знав, що батьки Віти – з того ж села, що і його – Рудківців, котрі майже навпроти, через Дністер.

Щоб бути разом із коханим Віта Миринюк переводиться з Тернопільського педуніверситету у Вінницький Національний педуніверситет на заочне відділення. У майбутньої вчительки англійської мови вже було за плечима Хмельницьке педучилище. Тому здібний педагог без проблем влаштовується на роботу у приватну гімназію. У 2001 році Василь, який навчався на третьому курсі, і Віта одружуються, знімають квартиру і їм здається, що вони найщасливіші у світі.

Коли Нагорняк отримав диплом інженера, молода сім'я з маленьким синочком Богданчиком переїжджає в Новодністровськ. На конкурсній основі з трьох претендентів Василь Нагорняк стає електромонтером головного щита управління Дністровської ГЕС-1. Згодом він – черговий електромонтер ВРУ, черговий машиніст гідроагрегатів, а відтак – начальник зміни станції. Усього за чотири роки подолав цю драбину професійного росту.

У розквіті творчих сил запропонував йому головний інженер Дністровської ГАЕС Анатолій Павлович Жук обійняти посаду начальника зміни. Погодився. Бо ж ГАЕС – неабияка гідроспоруда. Тут велике поле для вдосконалення і знань, і досвіду.

На дворі буяв тоді вересень 2008 року.

– І чим нині стала для тебе Дністровська ГАЕС? – питаюся у Василя Васильовича, привітного, з чистим поглядом добрих очей і ледь запашілим рум'янцем на відкритому обличчі молодого чоловіка, начальника оперативної служби ГАЕС.

– О, це дуже потужна школа професійного росту. Я формував колектив, який нині налічує 28 осіб. Це гарні, знаючі і кмітливі хлопці.

Зліва направо: Людмила Тищук, Василь Нагорняк, Наталя Мотрін, Володимир Забудько, Марина Козак

– І серед них…

– Ярослав Черватюк, Вадим Мазур, Ігор Багнюк, Станіслав Рутківський. Вони прийшли з Дністровської ГЕС-1. Влилися в загін начальників змін станції і Сергій Гевак та Олександр Пижівський.

– У чому головний зміст твоєї роботи?

– Основна мета оперативної служби – безаварійна ро-

Олександр Маловажний, Володимир Забудько, Василь Нагорняк

бота станції. На цьому й зосереджені всі зусилля. А виробничих функцій дуже багато, бо ж наш персонал цілодобово несе службу. Це запуски і зупинки гідроагрегата, зміни його навантажень, огляд обладнання, вчасне виявлення дефектів тощо. Більша частина мого життя проходить на станції. Це не тільки школа фахового зростання, це і джерело життєвого досвіду та людяності…

– І в цьому житейському вихорі які б назвав найпам'ятніші події?

– Їх багато. Хіба забудеться пуск першого гідроагрегата разом із Юлією Тимошенко… Або ось недавно, за день до приїзду міністра палива та енергетики Едуарда Ставицького, вийшов із ладу трансформатор напруги. Без нього ніяк не продемонструємо міністру запуск машини. Ой, що робилось!... Але за десять годин усунули несправність. Пуск відбувся. Але що цього вартувало, знав тільки виробничий персонал на чолі з головним інженером Анатолієм Жуком.

– А як справи, так би мовити, в тилу?

– Слава Богу. Віта Миколаївна викладає англійську мову в Новодністровській ЗОШ І ст. У нас підростає й другий синок Сашко. Якщо отримаємо квартиру в будинку, що зводиться в Новодністровську для енергетиків, то сподіваюсь, що щастя не омине нашу родину. Як мовиться, лиш би здоров'я.

І привела доля в гідробудівці

У 31 рік Олег Філіпович в 2011 році очолив Новодністровську філію Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд». Посада досить висока і відповідальна. Колектив, що налічує близько 60 осіб інженерно-технічних працівників та робітників, є своєрідним штабом з організації та керівництва будівництвом Дністровської гідроакумулюючої електростанції. Крім цього, це і співпраця з підрядними організаціями, котрих більше тридцяти, а в їхніх рядах – понад дві тисячі гідробудівців. Тому директору філії просто необхідно відчувати пульс кожної виробничої ланки, передбачати їхню актуальність і послідовність, та, як наслідок, відповідати за результати виконаних робіт. Саме самодисципліна, відповідальність, наполегливість молодого керівника дає право відчувати – він на своєму місці.

Батькова віть у родинному дереві Олега Юрійовича пов'язана з виробництвом. Тато обрав для себе професію моториста, згодом став справжнім професіоналом, та, на жаль, недовгим був його шлях. Пішов у вічне життя, залишивши молодій дружині, Ганні Григорівні, трьох синів. Росли дітки без батька, проте, дякуючи бабусі Геранії, та матері виросли розумними, досвідченими парубками. Всі здобули вищу освіту. Серед них вирізнявся Олег своєю вдачею бути врівноваженою, чуйною, працелюбною людиною.

У 2003 році він у Рівному закінчує Університет водного господарства та природокористування й поступає в аспірантуру, в цьому ж році одружується з Людмилою Ткачук. Через рік у них народився син Михайлик. Життя покладає на молодого батька велику відповідальність.

Після розмови з деканом гідротехнічного факультету було прийняте спільне рішення щодо призупинення навчання в аспірантурі та продовження набуття досвіду безпосередньо на виробництві:

– Я дам тобі телефон колишнього нашого випускника Василя Климовича Погонського.

Він працює головним інженером на будівництві Дністровської ГАЕС. Зателефонуй.

Вислухавши Олега Юрійовича, Погонський сказав: «Приїжджай».

Невдовзі він уже стояв перед Погонським, начальником виробничо-технічного відділу Володимиром Івановичем Жуком, його заступником Миколою Федоровичем Ковальчуком.

– Куди ми його куратором поставимо? – міркує вголос Ковальчук.

– На підземку, – не роздумуючи, мовив Погонський.

– Вистоїть – значить пройде курс молодого бійця – посміхається Жук.

І вистояв. Був куратором і земляного комплексу, і загально-будівельних робіт…

Зростала ГАЕС й з нею зростав і Олег Юрійович.

З 2008 по 2011 рік він – начальник ВТВ, потім півроку технічний директор, а далі – директор філії.

– Олеже Юрійовичу, яке враження викликала у вас Дністровська ГАЕС?

– Насамперед – масштабність. З початку в це було важко повірити. Я побачив те, що вчив багато років із книжок. Тут зібрані практично всі будівельні спеціальності. Можливості для навчання, професійного росту – унікальні. Головне – бажання. У мене, наприклад, воно було і є.

– Як ви співпрацюєте з підрядниками?

– Наші стосунки добрі, приємні, товариські. Насамперед з директором ТОВ «Енергетично-дорожнє будівництво» Володимиром Іллічем Хмаруком, його заступником Юрієм Миколайовичем Клімовим, заступником генерального директора ТОВ «Автомагістраль» Леонідом Григоровичем Бойко, начальником тунельного загону №7 ПАТ «Київметробуд» Володимиром Семеновичем Паріновим…

– При таких вчителях і наставниках, як генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенргобуд» Юрій Миколайович Бондаренко, його заступник з будівництва В'ячеслав Іванович Павловський, вам, безумовно, працюється творчо, і цікаво, тим більше, що Павловський у 2013 році практично переніс свій робочий кабінет на будову. А чого ви в них навчилися?

– Слухати і вникати у сутність проблеми, контролювати емоції, бути зваженим і розсудливим. Ці риси їм обом притаманні. А Павловський до того ж, незважаючи на ситуацію, яка складається, не боїться прийняти рішення і брати на себе відповідальність за нього. Вони – надійні вчителі.

– Склалися так обставини, що перші ваші вчителі на виробництві, Василь Климович Погонський і Володимир Іванович Жук, стали підлеглими. Погонський – заступник директора філії, а Жук – заступник головного інженера. Як із ними ладите?

– Як давні приятелі!

– Вже вважаєте себе новодністровцем?

– Так. У нас із Людмилою Вікторівною тут народились синочки Матвійко і Яремчик. Михайлик став школяриком. Дружина закінчила той же університет, що і я, і працює у філії економістом.

– На святі Дня будівельника під час футбольного матчу з ветеранами київського «Динамо» ви грали за місцеву команду. І далі товаришуєте зі спортом?

– Професійно ні, але підтримую фізичну форму.

Я часто вранці зустрічаю в Новодністровську двох Філіповичів, батька і сина, що тримаючись за руки ідуть кожен на свою роботу – Матвій у садок, а Олег Юрійович – на велику будову. Їхні обличчя осяяні, а погляди світлі. Вони щасливі.

Олег Філіпович з синами Михайлом та Матвієм

Будівничі

– Добрий день! Я б хотіла на деякий час передати вам папку з газетними вирізками, у яких розповідається про Сергія Семеновича та Олександра Сергійовича. Може, знадобиться у вашій роботі, – почув у телефонній слухавці приємний голос Марії Федорівни, дружини колишнього начальника будівництва Дністровського комплексного гідровузла Сергія Семеновича Гандзюка, який уже кілька років як пішов за межу життя, та матері відомого у краї будівельника, керівника ТОВ «Будмонтажсервіс-1» Олександра Сергійовича Гандзюка.

Спогад про С. С. Гандзюка – надзвичайно чуйного і щедрого душею добродія, завжди розсіває у моєму серці одухотворену світлість. Читав оті газетні рядки і оживав образ талановитого керівника й інженера, гарного сім'янина, цікавого співрозмовника, що йшов до людей з відкритим серцем, мудре і тепле слово якого окрилювало, а щира усмішка, а той веселий, доброзичливий сміх збадьорювали, розсівали тугу.

За плечима в Сергія Семеновича – змістовне життя. У ньому він не шукав легких шляхів. У 1951 році парубок-хлібороб їде з рідної Київщини за комсомольською путівкою на будівництво Каховської ГЕС. У важких умовах зводили і станцію, і місто Нову Каховку. Працював Сергій Гандзюк робітником, бетонувальником, монтажником турбін і заочно вчився в Одеському гідротехнічному інституті. У 1958 році отримав першу нагороду – медаль «За трудову доблесть».

Володимир Куліш та Олександр Гандзюк

Був першопрохідцем і на наступній будові – каналі «Дніпро – Кривий Ріг». Два роки не знімав кирзових чобіт механік, а відтак – виконроб, начальник дільниці Гандзюк.

Залишив він гарний трудовий слід і на Дніпродзержинській ГЕС, і на головній насосній станції Каховської зрошувальної системи, де обіймав посаду головного інженера та начальника управління будівництвом.

З 1977 року Сергій Семенович – у Новодністровську. 48 років трудився на будовах Міненерго, шануючи і труд, і людей. За цією наукою з дружиною Марією Федорівною, що працювала поруч з Сергієм Семеновичем бухгалтером, і дітей виховували. І, як мовиться, ота наука в ліс не втекла. Галина закінчила Херсонський сільськогосподарський інститут. Здобула професію інженера-гідротехніка. Нині працює в філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго». Із чоловіком Володимиром втішаються донькою Іриною, яка після Київського політехнічного інституту живе в столиці. Як і сестра, Олександр отримав такий же диплом в тому ж інституті. У нього, як і в батька, – глибокі знання і сумлінність, людяність і порядність – складові життєвої дороги.

– Саша, як і тато – трудоголік, – вплітаються слова Марії Федорівни у віночок до сина. – Цього і Андрія, внука мого, навчав. Той був студентом і постійно виконував татові виробничі завдання у столиці. А коли приїжджав на канікули, не вештався з пляшкою пива в руці, а трудився на полігоні. Може, це й добре. А таки добре. Бо знає, як ота копійка заробляється, та й не марнував молоді літа в пустотливих буднях.

– А як склалася доля ваших з Аллою Петрівною дітей? – зав'язується наша розмова із завжди зосередженим і уважним Олександром Сергійовичем.

– Слава Богу, благополучно. Андрій одночасно закінчив два факультети Київського політехнічного інституту. Навчаючись на денному та вечірньому відділеннях, отримав дипломи інженера-програміста та економіста. Живе і працює в Києві. Здобула вищу освіту і Юля. Нині вдосконалює професію фінансиста в Лондоні.

– У 2001 році ви створили ТОВ «Будмонтажсервіс», добровільно залишивши посаду заступника Новодністровського міського голови. Не шкодуєте за чиновницькою кар'єрою,

адже з вашими знаннями, працелюбністю й людяністю могли б піднятись на високі державні щаблі?

– Не шкодую. Бо моє покликання – будівництво.

– Основні роботи вашого колективу виконувались на об'єктах Дністровської ГАЕС.

– Так.

– І які найпам'ятніші віхи на оцій трудовій стезі?

– Їх чимало. Але в першу чергу – це захисні дамби та дренажі, верхня водойма, КРУЕ, насосні станції, башта ревізії трансформатора, автогосподарство, пождепо, приміщення ВОХР, благоустрій та комунікації…

– ТОВ «Будмонтажсервіс» народжувалося з 27 осіб. А нині вже сотні трудівників гордяться приналежністю до славного колективу.

– У залежності від об'єму робіт у нас працює від 300 до 500 будівельників.

– Наскільки мені відомо, ваші фахівці залишили трудові автографи не тільки на гідроспорудах Новодністровська.

– Збудували в Олексіївці Сокирянського району фруктосховище. У Вишгороді розширювали міст і здійснювали благоустрій набережної, де тепер відбуваються міжнародні змагання «Формули-1» на воді.

– Вам випала честь продовжити спорудження палацу культури в Сокирянах. Це складний і відповідальний об'єкт?

– Безперечно. Наприкінці 2014 року мусимо здати під ключ цю унікальну споруду, де розміститься музична, художня, спортивна школи, будинок дитячої творчості…Ой, що там тільки не буде для проведення змістовного дозвілля та відпочинку як юних, так і дорослих. Це щось схоже до столичного палацу «Україна». Необхідно виконати будівельно-монтажних робіт більш, як на 60 мільйонів гривень. Під одну тільки штукатурку підлягає 26 тисяч квадратних метрів. А фасадні системи, зовнішні та внутрішні комунікації, електромонтажні, оздоблювальні роботи… Словом, є над чим трудитись, але й збудувати такий об'єкт – славно і гордісно.

– Хто ваші найперші помічники й порадники?

– Директор Михайло Миколайович Палик,заступник директора Володимир Григорович Чичановський, головний інженер Віктор Григорович Бернацький, технічний директор Володимир Григорович Сарнавський, начальники дільниць Володимир Гаврилович Шевчук, Іван Миколайович Швець, Іван Васильович Ткач, Михайло Михайлович Бааджі, головний механік Микола Васильович Гандзій, керівник служби геодезії, молода, але здібна і відповідальна Світлана Орел… У нас багато висококласних спеціалістів і просто гарних людей, співпраця з якими, повірте, додає енергії й наснаги.

Відповідальність Володимира Забудька

Для колишнього сокирянця, а нині новодністровця Володимира Павловича Забудька Дністровська ГАЕС має особливе значення. По-перше, тут він утвердився як досвідчений гідроенергетик, а по-друге, завдяки будові стає гарнішим і привабливішим його рідне місто Сокиряни: втішає зір своєю архітектурною величчю нова лікарня, одна з найкращих в Україні. Зводиться районний будинок культури, кошторисна вартість якого становить понад 65 мільйонів гривень.

Після закінчення Камянець-Подільського індустріального технікуму, Володимир Забудько працював у Бучі, що під Києвом, на заводі скловиробів і вчився на вечірньому відділенні Київського політехнічного інституту. Але старший брат Сергій порадив їхати додому, мовляв тут гідрокомплекс росте і масштаби, і перспективи грандіозні.

Подумали, поміркували з дружиною Валентиною Петрівною і в 1981 році з однорічною Тетянкою на руках приїхали в Сокиряни. Доля успішно склалася. І робота за фахом знайшлась, і квартиру в Новодністровську отримали.

– Володимире Павловичу, ви брали участь у введенні в експлуатацію всіх агрегатів Дністровських ГЕС-1 та ГЕС-2. Професійно виросли від електромонтера 5-го розряду до старшого майстра. А Дністровська ГАЕС, куди

ви перейшли працювати в 2009 році, стала черговим щаблем вашої службової драбини. У відсутність головного інженера Анатолія Павловича Жука виконували його обов'язки. Чим запам'яталися ті дні?

– Насамперед, великою відповідальністю, глибшим, всестороннішим вникненням у виробничі процеси станції. Бо ж, навіть, щоб провести селекторну нараду треба не тільки знати, чим займаються колективи цехів та відділів, а й бачити, як займаються, де є успіхи, де прорахунки, щоб націлити, спрямувати всі зусилля в одне русло, ймення якому – ритмічна, цілеспрямована робота колективу. А обов'язків у головного інженера ой як багато. І для мене то були неабиякі уроки та іспити. Як фахові, так і життєві. Перейти на Дністровську ГАЕС мені запропонував якраз наш головний інженер Жук А. П., погодивши звичайно перехід з директором Дністровської ГЕС-1 Шевчуком В. М.

– Ви справилися з ними на відмінно. Свідчення цьому і високі звання «Почесного енергетика Укргідроенерго», «Відміннка енергетики України», медаль «За працю та звитягу».

– Можливо й так.

– Володимире Павловичу, роки летять, мов коні невгамовні. Вже й діти виросли. Он і ви з тою самою донькою Тетяною, з якою на руках приїхали на Сокирянщину, уже разом прямуєте на роботу. Тетяна – інженер виробничо-технічного відділу. Ви – начальник електроцеху. Що відчуваєте, як батько?

– Радість.І знову ж таки відповідальність. Знаєте, працювати на Дністровській ГАЕС – престижно і я втішаюся, що донька має гарну роботу. Але, як батько мушу бути і взірцевим фахівцем, керівником і товаришем, як на те. Щоб їй не було соромно за тата ні перед собою, ні перед колективом.

Добро обертається добром

Із Леонідом Григоровичем Бойком, заступником директора ТОВ «Автомагістраль», котрий безпосередньо керує виробничим процесом на будівництві верхньої водойми Дністровської ГАЕС, зустрівся у 2012 році. З

Зліва направо: Іван Ковалів, Леонід Бойко, Анатолій Слюсаренко

перших хвилин спілкування пересвідчився, що цей високий, з вибіленими скронями добродій – неординарна особистість: цікавий співрозмовник, висококласний фахівець, чуйна і щира людина, яка не лізе в кишеню за словом, дотепно розсіває одеський гумор.

Славною була і друга зустріч, коли того ж спекотного літа з ініціативи Бойка приїхали з поетами – Шевченківським лауреатом Василем Герасим'юком та заслуженим діячем мистецтв України, лауреатом багатьох літературних премій Мирославом Лазаруком – читати механізаторам та водіям їхнього підприємства вірші. З нагоди врочистої події Леонід Григорович одягнув вишиванку. І отой український національний стрій на одеситові, і українське слово з його вуст налаштовували на гарний і дружній лад.

Звідки великі любов і шана до українства, звідки такий пошанівок до прадідівського роду? З цього питання зав'язується наша розмова з Леонідом Григоровичем у затишній альтанці на мальовничому березі Дністровського водосховища бази відпочинку «Услад», красу і колоритність якої Бойко вирішив показати дружині Галині Михайлівні та її синові Віталію.

– Я гордий з того, що належу до мудрого, працьовитого, щедрогостинного народу, хоч і гризе інколи серце те, що доброта і довіра наших людей були та й і є перепоною до кращого життя. Я виріс на Кіровоградщині, в селі Мощене Гайворонського району, між іншим, горджусь земляками Ігорем Крутим і Михайлом Поплавським. Так от, серед односельчан – і

вірмени, і молдовани, й представники інших національностей. І знаєте, до них було особливе ставлення. Мовляв, ми ж на рідній землі, а вони на чужині, то їм треба допомагати. Отелилась корова – молочка понесли, закололи кабанчика – салком пригостили. Підсобляли, поки сім'ї «ставали на ноги». Я от думаю, коли б комуністично-більшовицька машина не знищила кращих хліборобів, то не таким би було нині село. Знаю це не з чуток. Діда Федора, тата мого батька, в тридцять сьомому році відправили в заслання і пропав його слід. А бабку з трьома дітьми – на вулицю. І ремонент, і хату забрали. Бо добре жили. Але ж те добро тяжкою працею всієї родини створювалося. А у відданих владі комсомольців росли на городах одні косарики – квіти-бур'яни. І оті активісти правити стали…Та, слава Богу, збереглася таки пам'ять чийого ми роду-племені. Батьки мені це передали, а я своїм дітям передаю. Мав із цього приводу торік гарну втіху. Поїхали всією родиною на базу відпочинку в Буковель. А в невістки Анжели день народження. І Саша, її чоловік, а мій син, всіх запросив на іменини, попередивши: кожен має бути у вишиванці. Кинулись на базар. І що ви думаєте – сорок гостей, малих і дорослих, зібралися за святковим столом у вишиванках! Яка ж то була краса, а на серці втіха! За вікном лютий лютував, а в затишній залі, здавалося, квітне весна найрізноманітнішими кольорами.

– Що найбільше цінуєте в людях?

– Порядність, доброту, чуйність і чесність. Сам стараюсь жити за цими чеснотами. Повірте, я люблю людей і до всіх прагну ставитись по-доброму. Усвідомлюю, що тільки завдяки їм я маю успіх і як керівник, і просто, як громадянин. Не було випадку, щоб хтось не виконав мою вказівку, або виконував її недобросовісно. У мене не має надмірного, командирського ставлення до підлеглих. Переконався, що краще діє «Треба, хлопці, зробити», ніж «Я сказав!...»

– Біля верхньої водойми Дністровської ГАЕС, де базується ваш колектив, виросло своєрідне тимчасове містечко.

– Так. І це теж турбота про людей. Тут тимчасово живе більше двохсот осіб. У їхніх помешканнях тепло, кондиціонери, цілодобово – гаряча вода. Звичайно ж, є і їдальня, де за рахунок підприємства триразове харчування. А хто квартирується в довколишніх селах, чи в Новодністровську, виплачуємо на добу 50 гривень на харчі. І це теж впливає на результат роботи. Він вагомий. Наш колектив – завжди серед кращих на будові. Торік на спорудженні верхньої водойми освоїли 300 мільйонів гривень. За чотири місяці 2013-го року виконали будівельно-монтажних робіт на 130 мільйонів гривень. Перевозили ґрунт, скалу, щебінь, пісок. За складними технологіями будували дно, зводили та зміцнювали дамбу верхнього водоймища – справжнього рукотворного моря. Задіяно сотні одиниць сучасної техніки – машин, екскаваторів, бульдозерів, катків… Гадаю, всі, хто причетний до цієї унікальної гідроспоруди, щасливі, що і їхня праця є у славній будові, котра гідна бути візитною карткою України.

– А скільки людей налічує ваш колектив?

– Понад п'ятсот. У залежності від об'єму робіт. Торік будували дороги у дванадцяти областях України, то й трудилось півтора тисячі робітників.

– Хто в команді серед ваших найперших помічників, порадників, колег?

– Головний інженер Карем Сеіранов, механік Іван Ковалів, старший виконроб Михайло Червінський, виконроб Сергій Руба, геодезист Сергій Ощепков… Слава Богу, є на кого надіятись, кому довіряти.

– «Автомагістраллю» керує ваш син Олександр. У керівному складі – і син Юрій. А цього року проходив виробничу практику і внук Іван, котрий навчається в Одеському дорожньому коледжі. Які між вами стосунки?

– На роботі – принципові, виробничо-ділові. А поза роботою – по-родинному теплі і щирі. Коли ми збираємось – свято для всіх. Наші зустрічі завжди веселі, з гумором. Ми ж одесити.

– У липні ви видали заміж першу внучку. Розкажіть про свою родину.

– Після закінчення Київського технікуму транспортного будівництва споруджував

залізні дороги на Кубані, в Одеській області зводив Одеський цукровий завод, де був начальником відділу капітального будівництва. Там зі мною у відділі працювала гарна дівчина Ірина Микита, сім'ю якої пересилили в Одеську область в 1953 році з Новоустріцького району Дрогобицької області, який відійшов до Польщі. Ми покохались. Одружились. Ірина Миколаївна подарувала мені двох гарних синів. Але, на жаль, вона вже на святій правді. Та життя продовжується. І в дітях. І в чотирьох онуках.

Доля щедра до мене. Привела на мою життєву дорогу гарну і добру Галину Михайлівну, щиру українку з Івано-Франківщини. І мої літа втішені, в обнадійливій благодаті.

– Хай же супроводжує вашу славну родину щастя й добро.

– Дякую.

І в привітних очах Леоніда Григоровича сколихнулись хвильки теплоти й надії.

Дороги Геннадія Коваля

Водій другого класу автотранспортного цеху філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» Геннадій Коваль обїздив своєю «Газеллю» практично всю Україну. Його робота – це забезпечення необхідним інструментом, обладнанням, матеріалами всіх цехів та відділів станції. Інколи і в вихідні та серед ночі доводиться виїжджати та повертатися додому. Але не ремствує на долю. А, між іншим, Геннадій Петрович і технікум, і університет закінчив.

– Чим же так приворожило кермо автомобіля? – цікавлюсь.

– Озвались прадідівські циганські гени. Кличуть в дорогу, – щира посмішка осяває смагляве обличчя молодого, привітного чоловіка.

Син цигана Мойсея Василь Коваль зустрівся з вродливою бессарабкою Ольгою Банаховською на славній запоріжській землі. Покохалися та й побралися. І в 50-х роках минулого століття з трьома синочками Михайлом, Василем, Петром приїхали в рідні Ольги Вікторівни Сокиряни. Поселилися на околиці містечка в старенькій будівлі, котру вмілі Василеві руки перетворили на хатинку. Ольга влаштувалася в колгосп ім. Шевчека дояркою, а Василь – конюхом. До всього ж звозив з довкілля всяке залізяччя. Коні та залізо – для цигана втіха.

Виростали, нівроку, сини-соколи красивими та кмітливими на радість батькам. Аж тут біда ступила на поріг. Найменшенький Петрик пошкодив хребет. Довелося нерухомо лежати в спеціальному кориті. Тільки но п'ятирічний хлопчина почав видужувати, як п'яний водій переїхав йому ноги, коли той грався в піску. І знову лікування, операції.

Доброї душі хірург підбадьорював засмученого хлопчину:

– Не падай духом, козаче. Будуть твої ноги міцними. Ще й спортом займатимешся. Може, й чемпіоном станеш. А що для цього треба? – запитував і тут же відповідав: – Воля. І ще що?

– Тренування, – видихав Петрик.

– Правильно. Будеш тренуватися?

– Буду.

І не зрадив обіцяному слову. В школі урок фізкультури став найулюбленішим. Але й самостійно щоденно підходив до перекладини, яку власноруч прилаштував дома, займався з гантелями, піднімав гирю. Здібності і заповзяття помітив вчитель фізкультури Сокирянського профтехучилища Микола Камінський.

– Хочеш серйозно займатися гирьовим спортом? – запитав.

– Так.

– Тоді працюємо разом. Тренування кожен день. І цигарка, чи спиртне щоб і в гадці не були.

Під впливом Камінського Петро й професію обрав – здобув права водія в училищі, де працював наставник і тренер. І в армію Петро пішов маючи дорослий третій розряд.

Служба ще більше загартувала характер Петра Коваля. Не поривав зі спортом солдат, а відтак інструктор Сокирянського ДТСААФ, де навчав молодих хлопців шоферським навикам.

У 1976 році першорозрядник-гирьовик Петро Коваль стає чемпіоном області в напівважкій вазі. Того ж року й одружується з Валентиною Мельничук, родове коріння якої проросло

на Хмельниччині, в селі Пижівка. Нині воно під водами Дністровського водосховища.

Під час колективізації у Лук'яна Мельничука забрали до колгоспу власну земельку, коней, корову, хату, а його з дружиною та п'ятьма дітьми вислали в Карелію, в селище Малєнга. Вижили трудолюби й там. Син Лук'яна Антон після служби в армії працював на залізній дорозі, де й позбувся ноги. У війну командував «Жіночим батальйоном» – так називали бригаду жінок, яка трудилася для фронту. Зустрів у тій далечині Агафію Бабій, родина якої теж була висилина з України. Кохання, що спалахнуло між ними, подарувало подружжю трьох доньок – Валентину, Галину і Любу.

Кажуть, що людина, як верба, приживається на будь-якому місці. Звивалося сімейне гніздечко Мельничуків й на березі Білого моря. Але думка таки окрилювала мрію повернутися в рідні краї. І в 1975 році лист від сестри Антона Лук'яновича Ілени Швець, покликав у дорогу, в Сокиряни, де вона зустріла і долю, і прихисток. Та й родимий край практично навпроти, через Дністер.

Валентина Антонівна в Карелії закінчила торговельне училище, а коли стала сокирянкою – Чернівецький фінансовий технікум. Працювала в страховій компанії «Оранта».На сімейній раді вирішили, що Петро Васильович змінить місце роботи – Новодністровськ кликав до себе багатьох небайдужих ентузіастів. Так у 1977 році шофер першого класу Петро Коваль вже гідробудівець. Отримав нового КамАЗа.

У нарисі Галини Малахової «Два захоплення Петра Коваля», надрукованому в газеті «За високі темпи» 6 серпня 1978 року, читаємо:

«Всього рік в колективі Петро Коваль, але цього часу виявилось достатньо для його трудового становлення. Він став кращим шофером автопідприємства, маючи в житті два захоплення – роботу і спорт.

– А як тренування? – запитую.

– Як завжди. Встигаю скрізь, навіть будинок в Сокирянах будувати. Нещодавно брав участь у Всесоюзних змаганнях. Став призером. Удостоївся звання «Майстра спорту». І сам дивуюсь, як це я 110 раз у ривку підняв двохпудову гирю…»

14 років водив дорогами тодішнього Радянського Союзу Петро Коваль КамАЗа, 9 – автобуса «Ікарус». І ось нині продовжує справу його життя син Геннадій. У три роки він уже їхав з батьком у рейси. Інколи, всівшись татові на коліна, і порулити міг. Краєвиди, бадьорий вітерець за вікном кабіни, відчуття влади над потужною машиною народжували в хлопця мрію і собі стати шофером. Але шлях до цього був не простим.

Після закінчення Сокирянської СШ №2 у 1995 році Геннадій вступає в Хотинський сільськогосподарський технікум за спеціальністю «організація комерційної діяльності в агропромислових підприємства». Відтак, армія, де в комендантській роті Хмельницької академії погранвійськ вчився самостійності, вміння приймати швидке рішення, де, як каже Геннадій, служба зробила з пацана мужчину.

Скинувши солдатську форму, влаштовується програмістом в Пенсійному фонді. І пише, телефонує, їде з Сокирян в Хотин до Ольги Фіногенової, що живе на вулиці, котра носить імя її прадіда Воронянського – героя громадянської війни. З Ольгою навчались в технікумі. Між ними світле і велике кохання. Воно й приводить їх у 2000 році на весільний рушничок. І Геннадій все частіше задумується над обов'язками чоловіка і батька. Бо ж зарплата маленька, а жити не те, що красиво та заможньо – просто гідно хочеться. І в 2003 році разом із татом починають возити у Польщу яблука – тоді вони ще були екологічно чисті, бо кропили сади не так, як нині.

З'явилась копійка. Геннадій заочно закінчує Чернівецький університет. Оволодіває спеціальністю «комп'ютер і комп'ютерні комунікації». Престижний фах. А його тягне в дорогу. І з 2008 року він вже в дружній сім'ї філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго». Переїжджає з сім'єю в Новодністровськ, у зароблену татом квартиру. Знайшлася робота і для дружини у відділі держземагенства. І втішаються життям, голосочками Анастасійки та Вікторії.

– А що ти, Геннадію Петровичу, скажеш про свій колектив автотранспортного цеху? – запитую енергійного чоловіка.

– Він різносторонній. Кожен дивиться на світ своїми очима. А як спеціалісти – всі класні, як колеги і друзі – надійні і щирі.

– А керівництво?

– Скажу по-правді, і так думають всі: Петро Григорович Телешман, начальник дільниці – наш тато, диспетчер Ганна Григорівна Олєйнікова – мама, механік гаража Іван Васильович Мельник – старший брат.

– Ти вже вивчив всі дороги України?

– Звичайно. І на тих дорогах всяких пригод вистачає. Але це тільки загартовує, прибавляє людяності й відповідальності, як за своє, так і інших людей життя. Про це міг би розповісти і Євген Мардар, з яким частенько подорожуєм, і його колеги з відділу матеріально-технічного забезпечення.

– Геннадію, чув, що ти, крім усього, створив і мале приватне підприємство з виготовлення меблів. Мабуть, і твоїй натурі передалось оте циганське: в кишені має дзвеніти золотий…

– Мабуть, – сміється. – Двоє чоловік виготовляють шафи-купе, вітальні, ліжка, кухні, прихожі…У вихідні та вечорами я третій член нашого маленького, але дружнього колективу. Гадаю, в цьому не має нічого поганого.

– Я теж так думаю і бажаю вам сил та натхнення, – посміхнувся і собі.

Прокладеною батьком стежиною

Як кореспондент багатотиражної газети «За високі темпи», а відтак – голова об'єднаного профспілкового комітету Дністровського комплексного гідровузла, у 80-ті роки минулого століття частенько бував у виробничих підрозділах, звісно ж, і в Управлінні виробничо-технологічної комплектації. Його очолював прекрасний керівник і чудова людина Юрій Олександрович Бубнов. Він створив сильну команду професіоналів. Гарні враження залишалися від спілкування з мудрим головним інженером Михайлом Пилиповичем Астаніним, життєрадісним Іваном Дмитровичем Зеленюком із відділу постачання, спокійним, чорночубим Миколою Михайловичем Михайловським.

Роман Михайловський (зліва) та Олександр Гарбар

І ось через роки зустрічаю схожого на батька Романа Михайловського. За волею долі у них і робота подібна. Роман Миколайович – начальник відділу обладнання філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго». Тато займався комплектацією будівельних матеріалів для Дністровського гідрокомплексу, у першу чергу – для Дністровської ГЕС-1. Син здійснює комплектацію електротехнічного та механічного обладнання для Дністровської ГАЕС.

Старанність і ввічливість, розсудливість і знання супроводжують його повсякчас, – робив висновок, спостерігаючи за Романом у роботі.

– Роману Миколайовичу не просто керувати колективом, адже він порівняно молодий, у тридцять три роки очолив відділ, у якому дехто, як мовиться, у батьки годиться, – говорить економіст відділу обладнання, голова профспілкового комітету Дністровської ГАЕС Людмила Петрівна Маниляк. – Допомагають грамотність, уже набутий досвід, уміння спілкуватись із людьми, вільне володіння англійською мовою. Це багато важить, адже співпрацюємо із зарубіжними фірмами. Характер керівника формується з роками, то ж, гадаю, на професійній стезі Михайловського – гарні перспективи.

Після закінчення Вінницького державного технічного університету в 2001 році Роман Михайловський працює інженером виробничо-технічного відділу ТОВ «Дністерелектросервіс». А 17 червня 2003 року, у день свого народження, став гідробудівцем – інженером відділу обладнання ВАТ «Дністровська ГАЕС».

Змінювалися замовники гідроспоруди, а з ними – й об'єми виробництва і трудова напруга. Та Роман прагнув при будь-яких обставинах удосконалювати й підвищувати свій фах. Це стало у пригоді, коли з 2008 року знову утвердилося замовником ВАТ «Укргідроенерго» на чолі з корифеєм української гідроенергетики, Героєм України Семеном Ізрайлевичем Поташником. У 2010 році Михайловський очолює відділ обладнання, виконуючи до цього півроку обов'язки керівника відділу.

– У чому основна складність вашої і роботи підлеглих колег? – запитую Романа Миколайовича, коли він знайшов кілька хвилин для нашої бесіди.

– Ми контролюємо весь цикл будівництва – від проекту, замовлення, виготовлення, доставки, монтажу, налагоджування до введення обладнання в експлуатацію. Для чотирнадцяти осіб – це надзвичайно великі об'єми. Люди по два-три тижні у відрядженнях. Контролюють процес виготовлення обладнання. Ось і зараз Василь Михайлович Босак, мій заступник, – у Харкові, на заводах «Турбоатом» та «Електроважмаш», де ми, образно кажучи, постійні гості-контролери. Частенько відвідуєм і Запорізький трансформаторний завод.

– Як у першому, так і в другому гідроагрегатах застосовується й імпортне обладнання.

– Так. І я, і три Олександри – Шевчишин, Большаков, Гарбар приймали його на заводах Франції, Швейцарії, Австрії, Чехії, Росії.

– У відділі практикується спеціалізація?

– Авжеж. Василь Михайлович Босак, здебільшого спеціаліст по турбіні, Віталій Євгенович Сипович, за плечима в якого понад тридцять літ стажу, – знавець вантажопідйомних механізмів і ліфтів, нестандартного обладнання. Олександр Анатолійович Гарбар, Михайло Миколайович Гайдук, Роман Сергійович Осипенко, Андрій Васильович Гринь – ведуть електричну частину. Олександр Іванович Фурман підхопив у мене естафету з високовольтного обладнання. Це досвідчені спеціалісти і всім їм притаманне почуття відповідальності. Хочу зауважити, що нам у роботі неабияку допомогу надають економісти Людмила Петрівна Маниляк та Євген Васильович Присяжнюк. А Людмила Петрівна до всього ж як мати для нас. Її мудра і своєчасна порада, ой як стає у пригоді! Та що там говорить, всі заслуговують доброго слова. І наші дівчата-механіки Лілія Анатоліївна Лавренюк, і Вікторія Михайлівна Думітраш, і комірники підпорядкованої відділу матеріально-технічної бази, на якій зберігається обладнання для будівництва та експлуатації, Галина Василівна Деркач і Юлія Василівна Василишина. Їм і у вихідні, і в нічні часи доводиться приймати та видавати обладнання.

– 2013 рік особливо напружений.

– Безперечно. За короткий час – доставка і монтаж генератора й турбіни. Уперше на монтажному майданчику здійснено фахівцями ТОВ «Дністер – СГЕМ» збирання статора «в кільце». Це важко виконувати не у заводських умовах. Але, слава Богу, справились. І працівники відділу брали участь в організації й контролювали.

– Романе Миколайовичу, чим для вас стала Дністровська ГАЕС?

– І школою, і домівкою. Тут виріс як спеціаліст з електричної частини станції, тут виростаю і як керівник. Активно йде будівництво другого гідроагрегату. Часто надходить обладнання. Тож і у вихідні, як правило, на роботі. Але це цікава і різноманітна робота. Обладнання нове, сучасне, тож мушу його знати від проекту до експлуатації.

– У кожній школі є вчителі.

– О, мені Бог послав гарних учителів. Насамперед – це директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Володимир Іванович Куліш, генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Юрій Миколайович Бондаренко, головний інженер Дністровської ГАЕС Анатолій Павлович Жук. У першого вчуся не боятись брати на себе відповідальність, усувати проблеми їхнього виникнення; у другого – докопуватись до суті кожного питання, перед тим, як приймати рішення; у третього – технічної досконалості, уміння розуміти взаємодію різних систем і механізмів.

– А як сімейний тил?

– Він надійний і втішний, бо скріплений любов'ю, що подарувала нам із Наташею синочка. Платончик, ніврроку, зростає на радість і нам, і родині.

Іван Фурман – один з ветеранів гідробудівництва

Зліва направо: Геннадій Ступаков, Юрій Бондаренко, В'ячеслав Павловський, Ігор Сирота

Анатолій Сидоренко

Покриття геомембрани поверх геотекстилю на дні верхньої водойми.

Про стан будівництва доповідає Леонід Бойко

Заступник начальника електроцеху Ігор Жук

Інженер Василь Саволюк

Зліва направо: В'ячеслав Клим, Віктор Кожокар, Василь Козак, Семен Поташник, Володимир Куліш

Нараду проводить Ігор Григорович Сирота

Василь Погонський і Вадим Рассовський

Богдан Савчук

Роман Липецький

Олександр Дорошенко

Монтаж кріплення під профіліт в шахті ГА №2

Микола Загаєвський

Колектив машинного цеху Дністровської ГАЕС

Сергій Лашин, Руслан Волошин, Олег Кушнір

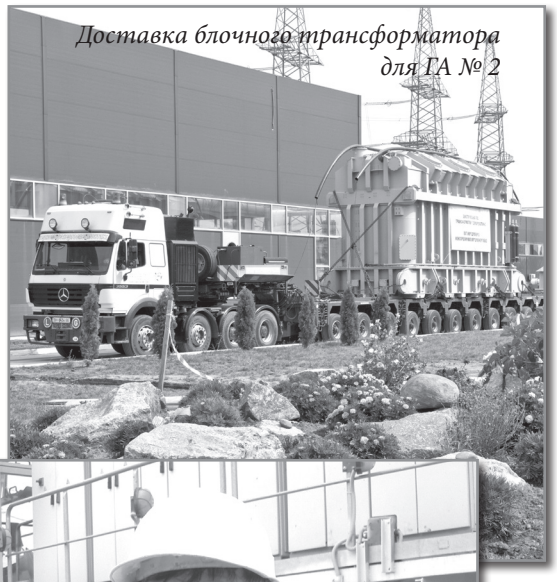

Доставка блочного трансформатора для ГА № 2

Василь Григоришен

Колектив відділу капітального будівництва

Електромонтер Іван Рязанов

Фахівці цеху технологічної автоматики, захистів та зв'язку

Кожний має свою точку зору... Вони завжди у пошуках найкращого рішення...

Вадим Кондратюк

Віктор Галат і Сергій Осадчий – проектувальники

Євгеній Амелькін і Леонід Підлипалін

Їхні обіди – найсмачніші. Руслан Будник, Лілія Мойсюк, Марина Каніфольська, Ірина Скрипник, Валентина Попадюк, Любов Шавелькіна

Водії Дністровської ГАЕС: Михайло Молошаг з синами – Ярославом, Михайлом, Вадимом.

Завідувач виробництва їдальні Володимир Мотузок

Техник Олег Кушнір

Зліва направо: Ю. Ковальов, О. Лінник,
Є. Хачковський, Г. Ступаков, О. Матвеєв

Колектив відділу обладнання

Чудові жіночі обличчя...

У Олега Ососкова, заступника генерального директора ПАТ «Укргідроенерго» з капітального будівництва, – ювілей

Дорога, що стала долею...

Після введення Гідроагрегату №2 Дністровської ГАЕС в енергомережу України

В'ячеслав Клим

Міський голова м. Новодністровськ Володимир Мельник і заступник директора філії Василь Дейнеко

Зліва направо: 1 ряд – Валентин Шавелькін, Володимир Сандін, Василь Боднарчук, Олександр Чорний; 2 ряд – Радіслав Яровий, Олександр Музичишин, Петро Гаймер, Василь Довбенко.

Зліва направо:
Віктор Комащук,
Оксана Шавелькіна,
Людмила ШАйгородська,
Гіочел Злотьєв,
Вадим Вакарчук

Машиніст гідроагрегата
Анатолій Мартиненко

Анатолій Топільчук,
Маргарита Босак,
Віталій Синявський

Однодумці...

Електромонтер
Анатолій Курган

Налагоджування електричних систем в КРУЕ – 330 кВ. Працюють Ю. Лега, О. Моргун, В. Максименко

*Атріум інженерно-побутового корпусу Дністровської ГАЕС –
гарне місце для зустрічей*

*Учасники всеукраїнського семінару з культури виробництва та охорони праці
підприємств Міненерго України, що відбувся на Дністровській ГАЕС*

Анатолій Жук отримує посвідчення Заслуженого енергетика України

Є і наша цеглина в будинку для енергетиків

Співає Крістіна Закурена

На святі виходу на полонину

Молодість і грація

Юрій Бондаренко закладає першу цеглину у фундамент житлового будинку в Новодністровську

Володимир Жук – з думою про майбутнє...

Дністровська ГАЕС у моєму житті. Ось що про це говорять її творці...

Вадим Рассовський,

заступник генерального директора, головний інженер ПАТ «Укргідроенерго»:

– Мої діди, Іван Заворуєв і Михайло Рассовський – офіцери, учасники Другої світової війни. А батьки, Леонід Михайлович і Любов Іванівна – гідроенергетики. Будували Кременчуцьку та Київську гідроелектростанції. Трудилися під пильним і добрим оком славнозвісного в гідроенергетиці Семена Ізрайлевича Поташника. Тато дослужився до ведучого інженера – керівника групи гідрогенераторного і електротехнічного обладнання Департаменту реконструкції і виробництва ВАТ «Укргідроенерго».

Тож, ще навчаючись в школі, я твердо знав яку оберу професію. Після закінчення Київського політехнічного інституту, як і тато з мамою, розпочав трудову біографію

електромонтером на Київській ГЕС. І тепер з дружиною Ларисою і донькою Юлею продовжуємо родинну естафету гідроенергетиків.

І в моєму житті неабияку роль зіграв Семен Ізрайлевич Поташник – мій наставник, вчитель і приятель. Його талант і вміння проросли гарними справами на багатьох гідроелектростанціях і особливо на Дністровській ГАЕС. Вона стала й для мене дорогою і рідною.

Тут проявилась максимальна можливість реалізації технічних рішень і для проектувальників, і для будівельників, і для налагоджувачів та експлуатаційників, і для трудових колективів заводів-виробників обладнання. Бо ж це унікальний об'єкт, до якого і досі не гасне інтерес як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців. На професійному рівні - це великий крок вперед. Варто назвати бодай вперше змотований в Україні КРУЕ – 330 кіловольт. Справжнє захоплення викликає й блочний трансформатор, найсучасніше обладнання і, звичайно ж. самі гідроагрегати, потужність кожного з яких перевищує Каховську ГЕС.

Все це сприяло мені, як інженеру і куратору будівництва ГАЕС, в повній мірі реалізовувати свої можливості, вивчати нові технології та наукові досягнення, відчувати себе в постійному творчому пориві. Повірте, це прекрасно. Це не тільки велика відповідальність, а й натхненне окрилення. Бо ж розуміння, що і ти причетний до гідроспоруди, від якої держава кожен рік додатково отримує біля 900 мільйонів гривень, як від швидкодіючого аварійного резерву енергетики, таки втішно і приємно.

Дністровська ГАЕС – то особлива сторінка в моєму житті. Але не остання. Бо ж разом із дружнім, високопрофесійним колективом ново дністровських енергетиків нам вводити у промислову експлуатацію і першу чергу станції у складі 3-х агрегатів і вірю, що станемо не тільки свідками, а й беспосередніми учасниками в продовженні будівництва 2-ї черги, тобто решти 4-х агрегатів.

В'ячеслав Клим,

перший заступник директора філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго»:

– Доля так розпорядилася, що, як мовиться, пізнав і армійського, і чиновницького хліба. А з легкої руки Володимира Івановича Куліша – разом з ним працювали в Чернівецькій обласній адміністрації, – став і гідроенергетиком. Вдячний за це. Бо то і життєвий іспит, і неабияка втіха й престижність бути причетним до народження однієї з найбільших у світі гідроспоруд.

Дністровська ГАЕС для мене – це можливість реалізувати себе, свої здібності, знання й уміння. Це поглиблення фахових знань у фінансово-економічній галузі на потужному господарському підприємстві. І, звичайно ж, – це набуття досвіду управління персоналом. Це не легкий шлях. Але для мене виявився успішним. За три роки піднявся по службовій драбині із заступника до першого заступника директора філії.

Микола Василенко,

електромонтер-кабельник цеху технологічної автоматики, захистів та зв'язку:

– На Дністровській ГАЕС я працюю шість років. Оглянусь назад, і мов учора прийшов у цей чудовий колектив. Непомітно час збіг Бо не існувало жодного дня , коли б на душі було скучно, не цікаво. Порівнюю роботу до цього в «Укртелекомі» Сокирян і без перебільшення кажу, що той і нинішній мій труд – це як небо і земля. Ні зарплата, ні умови, ні відповідальність не йдуть ні в які порівняння. А як багато навчився, поглибив фахові знання! Це завдяки й моїм керівникам – начальнику цеха Андрію Олександровичу Горенчуку, інженерам Олексію Івановичу Халупняку, Олегу Сергійовичу Савищеву. Це не тільки професіонали, а й прекрасні люди.

Я родом із сусіднього Волошкового. Горджусь, що на рідній землі росте така будова. Втішаюся, що тут трудиться і син Сергій, він електрик, і зять Микола Антонюк – електромонтер. Якщо сказати одним словом, то для мене Дністровська ГАЕС – це все.

Іван Фурман,

заступник директора філії:

Що для мене Новодністровськ? Важко навіть зорієнтуватись, аби віднайти версію, або хоча б план відповіді, тому спробую сконструювати для самого себе таке поняття.

1974 рік – рік завершення мого навчання в Українському інституті інженерів водного господарства, рік мого одруження і рік початку моєї трудової діяльності, як інженера. І, хоч моя позиція була у першій десятці претендентів, вагань у мене щодо вибору місця роботи не було. Без будь-яких сумнівів ми з дружиною Людмилою, теж гідроенергетиком, обрали місцем нашої майбутньої роботи будівництво Саяно-Шушенської ГЕС. Працювати довелось на різних посадах – від майстра (на будівництві бетонного заводу) до начальника зміни Саянгесбуду. Через складні обставини, які, на жаль, трапились, доля повернула мою сім'ю в Україну, коли мені було майже 33 роки. Вперше я приїхав до Новодністровська у 1979 році. Влаштувався на роботу у Кам'янець-Подільську ПМК-245 Хмельницькводбуду, де я працював начальником дільниці, яка була заново утворена з метою будівництва промислових водозаборів у мальовничих селах Пижівка та Гораївка, що причаїлися на високих дністровських пагорбах поблизу невеличкого містечка Стара Ушиця. У Дністер я закохався відразу і назавжди, хоча, у порівнянні з могутнім Єнісеєм, річка була невеликою, однак такою ж норовливою та непередбачуваною. Дністер був то тихим

і майже рівнинним з чистою, немов вранішня роса, водою, то розливався у літню повінь водами, закаламученими дощовими потоками, що сердито несли на собі цілі будинки, то гнівно горбився льодовими торосами під час весняної повені, погрожуючи знести все на своєму шляху. Круті береги його ніби заглядали у течію через вузькі долини, зісковзуючи у неї глибокими ярами, густо покритими лісом чи терновими або кизиловими заростями. Здаля яри ті перетворювались у гігантські чудернацькі дерева з віттям-ярками та ярочками, що ніби виростали з неспокійної течії Дністра і ген на обрії доростали аж до яскраво-голубого чи захмареного неба. Восени густі тумани зачіплялися за те віття і клубочились, допоки яскраве сонце не розчиняло їх у своєму промінні.

Працюючи вахтовим методом, у вільний час я декілька разів навідувався у Новодністровськ. Спочатку приходилось переправлятись через Дністер поромом, потім через прикрашене гірляндами червоного перцю село Кормань, далі села Романківці, Сербичани, Білоусівка, Ломачинці. На правому березі Дністра села не були схожими на села Хмельниччини, де я народився та виріс – вони були значно заможнішими, з чепурними будинками, чистими подвір'ями, що наштовхувало мене на крамольні роздуми щодо діяльності радянської влади. Аж на початку 1981 року тодішній головний інженер дирекції з будівництва Дністровського комплексного гідровузла (ДКГВ) Мальчевський О. О, який і по сьогодні для мене є взірцем справжнього інженера, запропонував мені посаду старшого майстра гідротехнічного цеху, однак за умови, що реально я працюватиму у відділі капітального будівництва Дирекції і буду вести технагляд за будівництвом бетонних споруд ДКГВ. Уже наступного дня я, як тоді говорилось, влився у колектив відділу капітального будівництва дирекції з будівництва Дністровської ГАЕС. Тоді начальником ВКБ працювали Чуліцька Г. О., її заступником – Редькін В.П., а інженерами ВКБ були Мотрін В.М., Горохова Т.Г., Семченко М.Т., Тацюк В.П., Севідова Т.В., Нагорянська Г.Ф., Кусков І.І., Пастернак В.С., Берекеля Я.І., Сипович В.Є., Висоцький М.О.

Немає чого гріха таїти – я не зовсім на роботі куратора, та й ВКБ, знався, однак уже з перших днів роботи я почав розуміти, яку відповідальну роль відіграє цей відділ у будівництві, а надто у складний передпусковий період. Особливо багато чому я вчився у Редькіна В.П., який мав значний досвід роботи на гідроелектростанціях Союзу переважно у службі замовника і, безумовно, у начальника ВКБ Чуліцької Г.О., яка була настільки компетентною, що годі було з нею полемізувати з питань організації капітального будівництва, у першу чергу служби замовника.

На той час директором станції був Куреньов В. І. Лише зараз я, та й усі, хто знав особисто директора дирекції з будівництва ДКГВ, здатні оцінити його вклад у справу будівництва як каскаду Дністровських гідроелектростанцій, так і міста. Можливо тому, що виконував він її буденно, без натяків на власні заслуги, хоч це жодним чином не впливало на його беззаперечний авторитет. Для мене він завжди був далеким і недосяжним, але водночас і близьким та дуже простим. Заступником директора з капітального будівництва працював Корольов А.О., а заступником головного інженера з капітального будівництва – Годасс Р. О., які також стали для мене зразками для наслідування.

Будова заполонила мене відразу і, як кажуть, надовго. Приймати конструктиви приходилось без вихідних та святкових днів, практично цілодобово, одним і тим же складом комісії. Зірвати приймання конструктиву означало зірвати темпи робіт на будові.

За доброю традицією енергетиків, наприкінці 1981 року нарешті введено у дію і перший гідроагрегат станції.

Незабаром були розпочаті роботи зі спорудження буферного гідровузла, тому клопотів для мене, як куратора і Дністровської ГЕС, і буферного гідровузла, прибавилось. А надто зросли ці клопоти, коли мене було призначено заступником головного інженера станції з питань капітального будівництва. Результатом у тому числі моєї праці постали прекрасні гідроелектростанції на Дністрі, якими я завжди пишатимусь.

Чому я власне про цих людей говорю. А мабуть тому, що місто без цих людей не було б таким, яким воно є. Можливо воно було б кращим, але не таким, у яке я вріс і душею, і тілом. Тобто мій перший висновок: Новодністровськ – місто у якому я мав честь працювати і працюю поряд з моїми колегами, без яких я сьогодні себе не уявляю.

Ось уже тридцять три роки я живу у місті Новодністровськ, працював на будівництві усіх гідроелектростанцій Каскаду, у кожній з яких є частка і моєї праці, моєї душі, мого серця, мого життя. Тут проживає більшість моїх колег, моїх друзів, тому сьогодні Новодністровськ – моя батьківщина, Дністровська ГАЕС – моя друга домівка, а колектив, у якому трудиться інженером і син Олександр – щира і дружня родина.

Сергій Фігурський

начальник гідротехнічного цеху:

– Дністровська ГАЕС для нашої сім'ї – це не лише місце роботи, але й частина життя…

Адже створення у 1996 році нашого сімейного союзу було ознаменоване і весільною подією, і значними, кардинальними змінами у виборі напрямку здобуття освіти. Саме в тому році, після отримання диплому вчителя в Барському педагогічному училищі, Світлана вступила до Національного університету водного господарства та природокористування в місті Рівне. Роком пізніше, після закінчення автодорожнього технікуму, я також став студентом вищого учбового закладу, де навчалася дружина, щоб назавжди пов'язати своє життя з водогосподарським будівництвом. В розпал навчання наша сім'я поповнюється донечкою Анютою, якій довелось зростати в особливій атмосфері студентства: серед креслень та підручників, нескінчених заліків, лабораторних занять, екзаменів. Іноді навіть доводилось бути мимовільним слухачем лекцій, сидячи за одною партою з батьками…

Я, уродженець Вінниччини, після перших відвідин Новодністровська, одразу ж закохався в це невелике, але таке багате на природні коштовності, містечко. Тому, коли постало питання працевлаштування, досить швидко і без вагань зробив свій вибір. Саме сюди, на батьківщину Світлани, де є можливість на повні легені дихати свободою та насолоджуватись неймовірною красою бесарабське-буковинських просторів, оточуючих лісів, величчю Дністра.

Так в 2002 році розпочалась наша трудова діяльність у м. Новодністровськ. Безпосередньо на будівництво Дністровської ГАЕС я прийшов у 2003 році, обійнявши посаду майстра в субпідрядній будівельній організації ТОВ «Будмонтажсервіс», де втілював у благородну справу усі свої знання, вміння і навики та, завдячуючи своєму керівникові Гандзюку Олександру Сергійовичу, вдосконалювався як спеціаліст. Згодом отримав посаду начальника дільниці у ТОВ «МТД», де основною сферою діяльності було проведення земельних робіт на верхній водоймі Дністровської гідроакумулюючої електростанції. В цей же час працював за сумісництвом начальником дільниці земельно-скельних робіт ТОВ «Енергопром» (генеральний підрядник будівництва Дністровської ГАЕС). На початку 2009 року отримав пропозицію від головного інженера Жука А.П. очолити щойно створений гідротехнічний цех філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС». Тож з легкої руки Анатолія Павловича і благословення патріарха української гідроенергетики С. І. Поташника розпочалося цікава сторінка моєї трудової діяльності в експлуатації найбільшої у Європі – Дністровської ГАЕС... На той момент в нашій родині вже підростали немовлята – татова гордість Ілля та Андрій. Сім'я потребувала фінансової стабільності, соціальної підтримки, впевненості у завтрашньому дні та

перспектив на майбутнє. Отже рішення було прийнято.

Так, 2 квітня 2009 року на одного гідроенергетика стало більше. Все доводилось розпочинати з нуля. Поступово гідроцех поповнювався новими робітниками та спеціалістами. На сьогодні в моєму підпорядкуванні працює понад 30 чоловік.

Влаштувавшись у філії, зваживши усі «за» та «проти», запропонував і дружині, яка на той час працювала економістом у ТОВ «Енергопром», змінити місце роботи та поповнити ряди експлуатаційного складу філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС». І в 2010 році Світлана стає інженером виробничо-технічного відділу під керівництвом досвідченого фахівця Черватюка Михайла Івановича.

З тих пір нас поєднують не лише родинні стосунки, але й спільна професійна діяльність з усіма її проблемами та перемогами, невдачами та новими злетами. Розпочато новий етап сімейного життя, спрямований з одного боку на самовдосконалення, щоб гідно представляти свою сім'ю на роботі, а з другого боку – це постійний контроль за чітким розмежуванням понять «колега на роботі» та «близька людина вдома». А це – дуже нелегка задача. Як би ти не намагався залишати усі свої робочі справи в стінах офісу, досить часто сімейні бесіди у рідній домівці супроводжуються обговорюванням нагальних виробничих питань. Долаючи труднощі, які виникають в цій ситуації, доводиться компенсувати їх перевагами такого становища. Адже саме таким сім'ям (де життєві партнери поєднують в собі ще й статус співробітників) дарована впевненість в тому, що в твоєму робочому колективі обов'язково є така людина, до якої в будь-який момент можна звернутись за підтримкою та порадою.

Георгій Остафій,

машиніст кранів:

– У жовтні 1977 року я приїхав із Чернівців будувати Дністровський комплексний гідровузол. І полюбив, і зріднився з цим краєм на вік. Працював водієм БеЛАЗу. І Дністровська ГЕС -1, і верхній майданчик ДністровськоїГАЕС збудовані при моїй безпосередній участі. В юні літа віддалився від тата й мами і сформувався тут як особистість. На моїх очах виросло молоде місто Новодністровськ і я став його мешканцем. А скільки друзів нажив! З приємністю називаю прізвища Григорія Андрійовича Кучурка, Анатолія Івановича Болдашева, Анатолія Павловича Жука…

Ось уже 5 літ працюю у філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС». Станція, колектив – це моє життя. Вдячний долі, що маю й таких керівників, як Юрій Володимирович Хаян та Сергій Іванович Лашин, з якими розуміємось з пів слова, що поруч так багато надійних товаришів-професіоналів, як Дмитро Сергійович Шарнило, Михайло Степанович Шундрій, Микола Володимирович Деркач та й інші колеги.

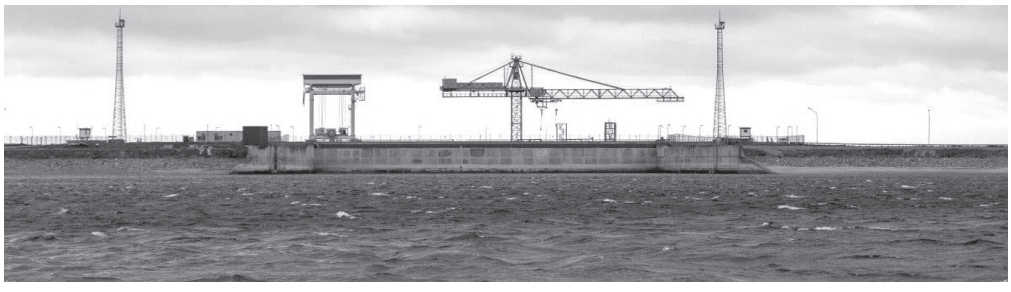

Олександр Олійник,

начальник служби охорони праці і технагляду:

– Ця велична, унікальна споруда змінила плин мого життя. Відпрацювавши двадцять літ в освіті, з них десять – директором Новодністровської школи, у 1995 році я став гідроенергетиком. І вдячний за це долі, Звісно, професія вчителя гуманна й потрібна і дітям, і батькам, і суспільству. Але людина має право на вибір. Зробив його і я. І не помилився. Не тільки побачив, а й, як мовиться, впізнав у щоденних буднях роботу гідроенергетиків. Вона цікава і відповідальна. І ті, хто її здійснює – мужні і мудрі люди.

Унікальність Дністровської ГАЕС не тільки в тому, що вона експериментальна, входить у п'ятірку найбільших гідроспоруд світу, а й тому, що працює й будується. І в цьому віночку трудової звитяги є й моя, образно кажучи, квіточка. Разом із інженером з технагляду Русланом Сербенюком спрямовуємо зусилля на дотримання техніки безпеки, поліпшення умов праці та культури виробництва на робочих місцях. І гадаю, що оцінку нашої роботи виставив і міністр енергетики та вугільної промисловості Едуард Ставицький, який, відвідавши Дністровську ГАЕС, зобов'язав очільників галузі провести тут семінар для керівників та спеціалістів генеруючих компаній України, аби всі побачили на якому рівні має бути культура виробництва. І в травні 2013 року такий семінар відбувся.

Дмитро Король,

слюсар гідротехнічного цеху:

– Я народився в Новодністровську, в сімї гідробудівців. Тато, Василь Феофанович, працював електриком на ГЕС-1; мама, Тамара Андріївна – в Управлінні будівництвом ДКГВ. І я пішов їхнім шляхом. Став гідробудівцем. Мав за плечима кілька літ стажу, коли влився в колектив Дністровської ГАЕС. Тут уже третій рік. Щасливий і втішений. Бо Дністровська ГАЕС для мене – це стабільна робота, знайомство з новими, цікавими, високопрофесійними спеціалістами, унікальний досвід, зміцнення сімї, бо й дружина Оля трудиться на будівництві станції. А все разом – впевненість у завтрашньому дні.

Василь Дейнеко,

заступник директора філії:

– Сорок літ тому з дипломом інженера-гідроенергетика я прибув у Новодністровськ. Правда, місто було тоді тільки у мріях. Мріяли і ми з дружиною Ольгою Степанівною й про молоде місто, і про нашу квартиру у ньому. За плечима – Український інститут інженерів водного господарства. Попереду – незвідане життя. Воно виявилось змістовним і цікавим, хоч і не легким, невіддільним від Дністровського комплексного гідровузла.

Пройшовши трудовий гарт на будівництві, був призначений завідувачем промислово-транспортним відділом Сокирянського райкому партії, а відтак направлений у Вищу партійну школу, після закінчення якої працював першим заступником голови Сокирянського райвиконкому. У 1982 році очолив новостворене управління експлуатації Водосховища Дністровського комплексного гідровузла. На його базі в 1989 році організовував Дністровське басейнове управління водними ресурсами річок Дністра, Прута і Сирету. У 2003 році – заступник голови Сокирянської райдержадміністрації. З 2005 року – заступник голови правління, директор департаменту соціального розвитку та господарського забезпечення ВАТ «Укргідроенерго».

Є що згадати. Є й чим пишатись. Але особливий слід на життєвій дорозі проглядається на Дністровській ГАЕС. Із народженням філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» був призначений заступником її директора. Відповідаю за будівництво та експлуатацію об'єктів соціальної сфери. Це актуальні питання. Бо вони впливають на настрій людей, а значить на продуктивність їхньої роботи, мікроклімат у колективі. Слава Богу, багато здобутків на цій стезі, а на моєму серці приємних втіх. Ще кілька років тому тратив сили, аби домогтися в міськраді виділення земельної ділянки під житло для енергетиків Дністровської ГАЕС, а нині вже красень – будинок на 114 квартир гарно вписався в архітектурний ансамбль Новодністровська. Запрацювали в інженерно-побутовому корпусі і чудова їдальня, медпункт… А як змінилося довкілля станції! Тисячі дерев та квітів посаджено на колись голих крутосхилах. Від багатьох приїжджих можна почути: «Та тут у вас справжня казка. А вечором, коли засвідчуються вогні, наче в якесь дивовижне царство попадаєш». Є в цьому часточка і моєї мрії та праці. І це гріє душу.

Вадим Крайник,

головний інженер проекту Дністровської ГАЕС:

– Після закінчення Українського інституту інженерів водного господарства, почав трудову діяльність на будівництві Ташлицької ГАЕС. Майстер, виконроб, заступник начальника дільниці. Через пару літ, в 2002 році, мене запросили в ПАТ «Укргідропроект». Працював у групі авторського нагляду на Ташлицькій ГАЕС. Брав участь в пускові першого і другого гідроагрегатів. Потім зводив гідроспоруду у В'єтнамі. Опісля – начальник гідротехнічного відділу нашого проектного інституту. З радістю переймав знання і досвід у мудрих наставників Юрія Олександровича Ландау та Василя Сергійовича Ромашка. У 2013 році призначений головним інженером проекту Дністровської ГАЕС.

О, це унікальний об'єкт! І я гордий, що маю до нього безпосередню причетність. Він поглибив і розширив мої знання , уяву про гідроенергетику, про можливості вітчизняних проектувальників, інженерів, виробників, будівельників, експлуатаційників. Більшість обладнання українського виробництва. А компоновка ГАЕС прямо подив викликає. Водоводи під землею і так розміщені, що найменше впливають на стан схилу. Кожен агрегат в окремій шахті. Для безпеки та умов експлуатації це надзвичайно ефективне рішення. А верхня рукотворна водойма! Їй не має рівних в Європі. Тільки уявити – майже 40 мільйонів кубів води.

Що й казать, Дністровська ГАЕС у моєму житті – це неабияка і професійна, і життєва школа.

Юрій Хаян,

начальник машинного цеху:

– Кожна людина хоче бути щасливою. Однією із складових щастя звичайно ж є робота. Улюблена робота. А якщо людина отримує за улюблену роботу і пристойну винагороду, то це вже велике щастя!

Взагалі, на колективи мені везе. Чудовий колектив був сформований нашим нинішнім головним інженером А. П. Жуком і на Дністровській ГЕС-2. Він мені дорогий ще й тим, що це – перший мій трудовий колектив. Скільки гарних справ ми зробили… Коли настав час перейти на найбільшу у Європі – Дністровську ГАЕС, запам'ятались слова тодішнього директора ГЕС-2 Жука А.П.: «Мені як фахівця жалко тебе, Юро, відпускати, але по- людськи я зичу тобі успіху, там зберуться також спеціаліти експлуатації з ГЕС-1 та ГЕС-2, можливо і я туди скоро перейду…» І тепер я працюю на найпотужнішій акумулюючій гідроелектростанції в Європі. Душу переповнює гордість. Бо ж безпосередньо брав участь у перших пусках в насосному та генераторному режимах гідроагрегатів № 1 та № 2 Дністровської ГАЕС. Був учасником прийняття змонтованого механічного обладнання та виконаних робіт субпідрядними організаціями.

Разом з дружиною працюємо на одному підприємстві, Лариса Іванівна – технік гідротехнічного цеху.

Чи доводилося мені колись за своє життя, займаючи певну посаду, виконувати роботу, що не подобалася? Такого не пригадую… Робота завжди приносила задоволення.

В чому я вбачаю сенс життя? В сім'ї і роботі. Коли людина займається улюбленою справою, а ще й у сім'ї в неї все гаразд – вона щаслива. А людина, на мою думку, створена для щастя. Бо ж приходить у цей світ, щоб виконати тут, на Землі, певну місію. І в цьому контексті сенсом нашого життя є робота. І робота й над собою, щоб найповніше виявити свій потенціал, закладений у нас Всевишнім.

Михайло Хорошенюк,

електрик електричного цеху:

– Після закінчення Романковецької середньої школи, здобув спеціальність електрика і приїхав у Новодністровськ. Привела сюди мрія стати гідроенергетиком. Чимало літ відпрацював на бетонному заводі, в колективі 7-го тунелю «Київметробуду». І ось шість років, так би мовити, в самому серці Дністровської ГАЕС. Тут я по-справжньому професійно зріс. І насамперед завдяки прекрасним товаришам-наставникам інженерам Володимиру Павловичу Забудько та Василю Івановичу Савалюку.

Унікальні технології, сучасне обладнання – це для електрика-професіонала, як для водія останній випуск «Мерседесу». І я втішений тим, шо не тільки маю доступ до новітньої техніки, а й управляю нею. Повірте,це прекрасно. А коли за роботу ще й маєш шану, звання Почесного працівника «Укргідроенерго» саме про це засвідчує, то й справді відчуваєш себе щасливим.

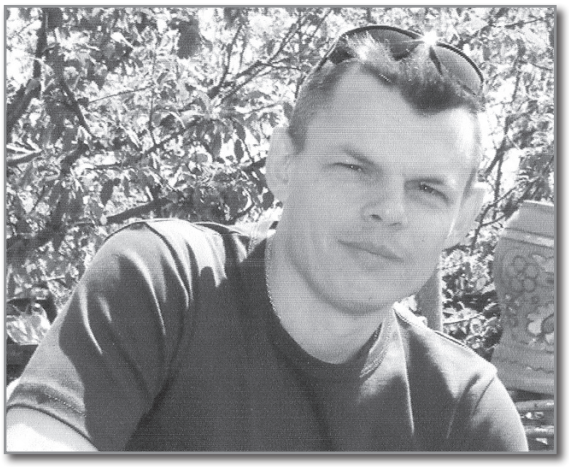

Сергій Лашин,

заступник начальника машинного цеху:

Дністровська ГАЕС є важливою часткою мого свідомого життя, втілення мого 15-тирічного фахового досвіду, як інженера механіка енергетичної галузі. Всі ті знання, що були отримані мною у продовж навчання на енергомашинобудівельному факультеті Національного технічного університету «Харківського політехнічного інституту», той досвід, придбаний під час роботи на Дністровській ГЕС-1 та Дністровській ГЕС-2 в різних структурних підрозділах, як то оперативна служба, виробничо-технічний відділ, робота в електромашинному цеху, під керівництвом досвідчених фахівців Гриня В. А., Жука А. П., Москалюка В.М., Марецького М.Д., Михайлика А.Ф., я в повній мірі використовую в роботі на нашій найпотужнішій унікальній станції і це мені дуже допомагає. Так склалася доля, що по закінченню НТУ «ХПІ» у нестабільному в економічному відношенні (безробіття, невиплати заробітної плати і т.п.) 1998 році п'ятеро молодих спеціалістів, серед яких був і я, з політехнічних інститутів Харкова, Києва та Львова приїхали в Новодністровськ для роботи на Дністровській ГАЕС, але будівництво ГАЕС було призупинено і ми всі п'ятеро потрапили на роботу на Дністровську ГЕС-1 у різні цехи та служби. Наші знання та набутий на ГЕС-1 досвід знадобились лише через 10 років для введення в роботу першого гідроагрегата Дністровської ГАЕС і це був значущий для мене особисто момент в житті, якого я так

довго чекав. А допомагала та підтримувала мене увесь цей час моя кохана дружина Тетяна, також за фахом інженер механік-енергетичної галузі, за що їй велика подяка та шана.

Петро Телешман,

начальник автотранспортної дільниці:

– Все своє трудове життя я пропрацював у сільському господарстві – інженером колгоспу, керівником райсільгоспхімії, головою Кельменецької райдержадміністрації, де переважає сільськогосподарське виробництво. Ніколи не думав, що доведеться трудитись в гідроенергетичній галузі. Вдячний за це і долі, і Володимиру Івановичу Кулішу. Вважаю за честь бути членом такого дружнього, високопрофесійного колективу однодумців.

Мені довірено керувати автотранспортом. Коли в 2010 році я очолив цю дільницю, тут нараховувалось вісім одиниць транспорту, призначеного для обслуговування персоналу станції. Нині їх 22. У 2014 році планується закупити ще 12 одиниць спецтехніки. Отож, ростемо. І приємно, що наш чудовий колектив автомобілістів та спеціалістів готовий будь-якої миті дня і ночі підставити надійне плече у розбудову станції.

Щиро зізнаюсь, цей, в прямому розумінні слова енергетичний гігант, ймення якому Дністровська ГАЕС, став для мене змістом життя і другим рідним домом.

Марія Морозова,

головний бухгалтер філії:

– Якби мій тато, колишній бригадир Романківецької тракторної бригади, шанувальник і знавець техніки, міг знати, які механізми, яке обладнання буде бачити його дочка, ото б був здивований. Бо ж ніколи не думав, що моя доля буде пов'язана з гідроенергетикою. А сталося саме так. І я щаслива, що судьба подарувала мені таку життєву дорогу. Бо Дністровська ГАЕС – то мої будні і празники, то улюблена робота й сімейний достаток, а колектив станції – то моя щира родина. Втішена й тим, що йду до праці, вертаюся додому разом із сином Борисом – інженером відділу капітального будівництва.

Михайло Черватюк з дочкою Людмилою і сином Ярославом

Ярослав Черватюк,

начальник зміни оперативно-диспетчерської служби:

– Що для мене Дністровська ГАЕС? Багато слів уже сказано щодо користі Дністровського гідровузла – це і економічний, і протипаводковий. Від себе варто виділити основний – це безумовно захист від повеней. Неодноразово згадую спогади моїх покійних дідуся і бабусі, які з острахом розповідали про ті «страшні дні» – підтоплення їхніх осель. Що можу сказати? Так, мабуть тому моєму батькові, в свій час по завершенню навчання в інституті (саме в ті 70 роки розпочалось будівництво Дністровського гідровузла) доля викарбувала повернення в рідні краї, щоб внести свою частинку в будівництво Дністровського гідровузла. Я можу лише висловити подяку і своїй долі, що й мені випав шанс внести і свій особистий внесок у введення в роботу ДсГАЕС. Так, з впевненістю можу сказати лиш одне – ГАЕС мені «рідна», адже ж у свій час ми її всім колективом з « нуля» зводили, чеканили, доводили «до ума», звісно приємно бути частинкою цього колективу. Сьогодні вже 2014 рік і я з усмішкою згадую ті вразливі фрази – «ви тягнене нас в прірву, ви енергосистемі не потрібні», були на жаль і такі фрази, але прийшов час – нас поважають, нас вже чекають і без нас вже не можуть!

Андрій Горохов,

начальник відділу капітального будівництва:

– У 1984 році малим хлопчиком я з батьками-гідробудівцями переїхав у Новодністровськ. Саме в ті роки розпочалось будівництво Дністровської ГАЕС. Виростала будова і я з нею ріс. Закінчуючи Новодністровську школу, знав, що буду гідробудівцем. Тож, отримавши атестат зрілості, влаштувався монтажником у ТОВ «Гідромехмонтаж». Робота подобалась. Зрозумів, що знайшов свою стежку в житті. Водночас відчув, що треба поглиблювати знання в обраній професії. Вступив на заочне відділення Рівненського інституту інженерів водного господарства. Працював і вчився, бо крім всього, потрібна була і копійка. Згодом уже поєднував навчання з роботою куратора в ТОВ «Енергопром». І в філію «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» прийшов дипломованим спеціалістом. Саме тут утвердився і як інженер, і як керівник – кілька років очолюю відділ капітального будівництва.

Що значить Дністровська ГАЕС у моєму житті? Важко і сказати. Бо це частина мого життя. З нею все пов'язано. Вона і вчить, і годує, і втішає. Бо то й справді радість і гордість зводити одну з найбільших гідроелектростанцій світу з такими вчителями як Володимир Іванович Куліш, Іван Іванович Фурман, Анатолій Павлович Жук, Юрій Миколайович Бондаренко, В'ячеслав Іванович Павловський; коллегами – Василем Петровичем Матковським, Віталієм Вікторовичем Синявським, Вадимом Петровичем Кондратюком, який, до речі, у 2013 році удостоївся звання «Заслуженого будівельника України». Учителем, приятелем і порадником називаю і маму Тамару Гаврилівну, з якою разом трудимось – вона інженер нашого відділу.

Інна Харабара,

начальник економічного відділу:

– Які можуть бути відчуття і відношення до Дністровської ГАЕС?

В моєму житті вона посідає одне з головних місць, забирає значну частину мого часу, енергії, сил… Та коли бачиш велич людської думки, втіленої у спорудах та обладнанні, масштаби будови, усвідомлюєш значимість станції в роботі енергосистеми країни, серце переповнює гордість за те, що ти причетний до всіх історичних подій, які відбуваються на очах. При цьому всі почуття підсилюються при перегляді тих чи інших телеканалів, де крутяться кадри і повідомлення про Дністровську ГАЕС: «…на Дністровській ГАЕС ввели в експлуатацію 1 агрегат…», «…на Дністровській ГАЕС завершили будівництво верхньої водойми…», «…на Дністровській ГАЕС запустили гідроагрегат № 2…». Подій дуже багато, адже останнім часом роботи проводяться у досить напруженому режимі. Що не день – то подія! І тоді всю втому, напруженість, «як рукою знімає». Багато щоденних турбот і в нас – працівників бухгалтерсько-економічної служби, адже станція аналогів немає на Україні. Роботу приходиться здійснювати самотужки, не опираючись на вже прокладений кимось шлях чи використовуючи чийсь досвід. І тому радість охоплює ще більше, коли наша спільна робота увінчується успіхом!

Грамотний, технічний персонал, досвідчені керівники, просто дружній та доброзичливий колектив додають настрою в роботі.

А наснаги та життєвих сил надають найрідніші для мене люди – син Михайло та мама Софія Василівна, які є моїми порадниками, підтримкою та найкращими друзями!

Михайло Черватюк,

начальник виробничо-технічного відділу:

– Що для мене Дністровська ГАЕС? Це, по-перше, майже 30 років трудової діяльності. Спочатку – на будівництві, а з 2010 року на експлуатації. Якщо по-чесному, ще і не задумувався, а це не мало, це половина прожитого життя.

Ще з дитячих літ залишились в пам'яті ті страхіття, які приносив людям Дністер під час весняно-літніх повеней. Особливо запам'ятався 1969 рік, коли двічі було підтоплене с. Бернашівка, в тому числі і дім, де проживала наша родина.

17 березня 1969 р. розпочався весняний льодохід на Дністрі в районі села. Було страшнувато, коли піднімається рівень річки, і великі крижини насуваються на село. Та тільки верби і вільхи їх зупинили. Але вода все таки «зайшла» до хати, десь сантиметрів 30-35 була над рівнем далівки. Правда, була не довго, десь години 2÷2,5. Відтак прорвало льодовий затор і крига посунулась вниз за течією, рівень води різко впав.

Того ж року в другій половині травня в Західному регіоні пройшли сильні дощі (майже три дні цілодобову лив дощ без перестанку), а через два дні розпочався паводок. Чотири доби вода стояла на огороді і в домі, і, що інтересно, на тому самому рівні, що і при паводку на початку весни. Що було посаджено на огородах, пропало, а в домі прийшлось міняти

дерев'яну підлогу; благо що хата з опоки, майже не просіла. А були в селі підтоплені хати з саману (лампачу), так ті розвалились. Важко спомінати, коли бачиш на очах сльози в людей, батьків. Тяжка праця пропала під натиском стихії. І всі жителі села жили надією, що на р. Дністер все таки розпочнуть будувати ГЕС, і біди нещасних людей з введенням в дію ГЕС минуться. Адже не тільки від повеней страждало с. Бернашівка, а і районні центри Могилів-Подільський, Ямпіль, республіка Молдова. І дійсно, влітку того ж року різко збільшились пошукові роботи на ділянках ймовірного будівництва ГЕС (експедиція розміщувалась і квартирувалась в с. Бернашівка).

Жителі двох районів і міст, які не раз потерпали від стихійних явищ, що відбувались на р. Дністер, покладали надію на рішення XXIV з'їзду КПРС, який проходив в Москві з 30 березня по 9 квітня 1971 р. Делегатом з'їзду був перший секретар Могилів-Подільського міському Компартії України Олександр Іванович Ложкарьов, обраний кандидатом в члени ЦК КПРС. І одне з доручень (наказів), які йому були надані делегатами партійної конференції, де він обирався делегатом на з'їзд, – це сприяння перед керівництвом держави розпочати будівництво Могилів-Подільської ГЕС на р. Дністер. На жаль Директивами XXIV з'їзду КПРС початок будівництва не було підтверджено.

Після повернення з Москви О. І. Ложкарьова відбулася партійна конференція-зустріч виборців з делегатом з'їзду, на якій було прийнято рішення звернутись з листом до Політбюро ЦК КПРС про сприяння керівництва держави в початку будівництва Могилів-Подільської ГЕС на р. Дністер. У листі-зверненні було завірено, що район і область буде всіляко сприяти в будівництві ГЕС.

Дана конференція відбувалась в квітні-травні 1971 року. В кінці травня – на початку червня 1971 р. на адресу Могилів-Подільського міському Компартії України надійшов лист-відповідь за підписом Генерального секретаря ЦК КПРС Л. І. Брежнева про те, що Політбюро на своєму засіданні прийняло рішення доручити кабінету міністрів держави виділити кошти на будівництво Могилів-Подільської ГЕС на р. Дністер. В листі були вказані терміни початку будівництва: грудень 1972 р. – січень 1973 р.

І дійсно в грудні 1972 року на місці будівництва ГЕС з'явилися перші будівельники, а на початку січня 1973 року приїхав і перший директор Могилів-Подільської ГЕС.

Після цієї звістки, а про всі події нас, учнів, інформувала наш класний керівник Килина Севастянівна Дзінявська, на той час секретар партійної організації школи і делегат партійних конференцій. І як недавно на зустрічі однокласників Килина Севастянівна розповіла нам, що вона була ученицею О. І. Ложкарьова (Слобідка Яришівська).

Ще навчаючись в 10 класі, я взяв довідник для вступників, знайшов, що в Харківському Політехнічному інституті є електроенергетичний факультет, на якому є спеціальність «електричні станції» в тому числі і гідро. Після закінчення 10 класу в 1972 р. повіз туди документи, здав екзамени і поступив на перший курс.

Після закінчення інституту в 1978 році я звичайно ж приїхав на будівництво ГЕС.

Що характерно: 28 лютого 1978 р. одержав диплом, і в цей же день народилася дочка Людмила, яка працює сьогодні поряд зі мною. Тоді ГЕС уже стала називатись Дністровською. І передача будівництва ГЕС в підпорядкування Чернівецької області відбулась не завдяки «відвезенню сумок» в Москву, як сказав голова ОДА Папієв М. М., а тільки із-за того, щоб доїхати з Вінниці на будову, треба було тільки в один кінець подолати до 250 км, а з Могилів-Подільського – 65 км. Вінницька область на той час вже стала відомою в енергетичному будівництві Ладижинською ДРЕС (ТЕС), де було вперше в СРСР застосовано блочний метод будівництва теплових енергоблоків. І щоб Чернівецька область теж стала відомою в енергетичному будівництві, було прийнято двохстороннє рішення передати будівництво (без сумок) в підпорядкування Чернівецькій області. Зустріч-передача делегацій двох областей відбулась влітку 1973 р. в акаціях на лівому березі над р. Дністер (де тепер – кар'єр каменя). Мій батько робив столи і лавки для зустрічі, а мати з кількома жінками-односельцями куховарила.

Будівництво Дністровської ГАЕС розпочиналось з нарізання дороги на верхньому майданчику, а вже будівельні роботи на нижньому майданчику розпочались в 1985 р. з будівництва під'їзних доріг, вхідного порталу підхідної штольні № 1 і водопропускної труби р. Сокирянка. Та, на жаль, як буває на всіх великих будовах, особливо при будівництві ГЕС, після пуску останнього агрегату Дністровської ГЕС стали виїжджати спеціалісти на другі будови, в зарубіжні відрядження, а темпи початку будівництва Дністровської ГАЕС не змогли задовольнити всіх працюючих, незважаючи на те, що проводились роботи на будівництві буферної греблі.

Влітку 1986 року начальник будівельного управління основних споруд Погонський В. К. запросив мене в кабінет і в добровільно-приказному порядку каже «…приймай дільницю № 2 з будівництва ГАЕС». Звичайно, від такої пропозиції, як кажуть «…мурашки по тілу поповзли». Завдання було просте – нарощувати об'єми робіт і цим самим максимально зберегти колектив. Звичайно, спочатку було важкувато мені, електрику, але стало в пригоді те що, що чотири літа канікул пройшли в студентських будівельних загонах. А на протязі двох-трьох років потихенько стали вертатись на будову спеціалісти.

Дуже запам'ятався день укладання першого м³ бетону в основні споруди ГАЕС (19 листопада 1986 р. – лівобережний стоян водоприймача). У 8³⁰ ми прийняли перші машини бетону, і я тут же пішки спустився вниз на штаб з будівництва ГАЕС(не кожний день виділялась чергова машина на дільницю, або була задіяна зранку на завезення розчину). Заходжу, на радостях доповідаю про перший кубометр бетону, а головний інженер Дністровського комплексного гідровузла В. І. Юшкевич говорить: «…Це добре, ми до цього йшли довгих три роки, а тепер доповідай конкретно по всіх пунктах рішення штабу». І пішло, і поїхало, і про бетон забув. Звичайно, були і хвилини радості. Особливо коли ввели в роботу компресорну, котельну, душкомбінати для працівників підземного комплексу, їдальні на нижньому і верхньому майданчиках. Набирали темпи бетонні роботи на водоприймачі і на водовипуску.

До початку пуску першого гідроагрегату все було: і моменти відчаю, так будівництво ГАЕС не фінансувалось; і поїздки в пошуках роботи, так як діти обоє навчались, і гроші хоч якісь були вкрай потрібні. Можна цілий роман писати. Але саме головне, що вистояв.

Звичайно, тепер в хвилини спогадів, радісно, що волею Бога і дякуючи долі, діти працюють на ГАЕС, і, думаю, не погано працюють. Значить не даремно в ті попередні роки в дощ і сніг, в холод і в спеку, долаючи всякі негаразди, трудився і вистояв.

Тимофій Фісуненко,

начальник відділу матеріально-технічного забезпечення:

– На Дністровську ГАЕС я прийшов з ТОВ «Енергопром», де працював інженером забезпечення. За порадою Сергія Фігурського, на той час заступника начальника гідротехнічного цеху Дністровської ГАЕС, подав документи на більш стабільну та перспективну роботу – у відділ матеріально-технічного забезпечення. Пропрацював два роки інженером. За наказом директора Володимира Івановича Куліша вже три роки виконую обов'язки начальника цього відділу.

Отже Дністровська ГАЕС за такий короткий проміжок мого життя – це всі мої сподівання в стабільності і перспективі. Члени колективу стали мені друзями, а станція – домом. З таким високопрофесійним керівництвом та колективом, який працює на Дністровській ГАЕС можна із впевненістю дивитися у майбутнє. Що я і роблю.

Руслан Волошин,

інженер-програміст:

– Що для мене робота на Дністровській ГАЕС?

Це бути не лише свідком, але й частинкою історії зведення енергетичного гіганта на берегах Дністра, щоб мої діти, споглядаючи потужність та красу Дністровської ГАЕС, не тільки захоплювалися нею, але й хотіли залишатись жити тут, працювати в енергетичній галузі. Робота в колективі, що складається переважно із молодих людей, у яких, як і у станції, все життя попереду – цікава та сповнена приємними моментами. І, звичайно, моя робота – це стабільність та впевненість у завтрашньому дні моєї сім'ї.

Тому, кожен прожитий день разом із колективом, надихає до творчої праці, спонукає до активних дій, окрилює любов до рідної землі і неньки-України.

Вадим Вакарчук,

начальник відділу кадрів та правового забезпечення:

Дністровська ГАЕС в моєму житті...

Цей об'єкт в свій час будували мої батьки. До 2000 року я теж декілька разів короткотерміново працював в підрядних організаціях на робітничих посадах.

Моє життя найбільше стало пов'язане з Дністровською ГАЕС з лютого 2000 року. Саме тоді Бог мене благословив роботою за здобутою освітою юриста у ВАТ «Дністровська ГАЕС». Мені на долю припало саме відновлення будови після тривалої перерви, формування нових відносин з підрядниками.

За цей період, з 2000 року по сьогодні, я двічі відходив від роботи на Дністровській ГАЕС і за власним бажанням, і за інших причин. Але все одно через певний час я повертався на рідний об'єкт, раніше лише об'єкт будівництва, а сьогодні вже і один із значних енергогенеруючих об'єктів України.

Приємно усвідомлювати свою причасність до творення значних подій на рівні держави, особливо в такий хиткий час, в який доводиться нам жити, коли мало доброго і позитивного відбувається не лише в Україні, але й по всьому світу.

Анатолій Жук,

Заслужений енергетик України,
Заслужений енергетик СНД,
головний інженер Дністровської ГАЕС:

Що для мене Дністровська ГАЕС?

Це, насамперед, щира гордість, що в нашій державі є такий високотехнологічний і прекрасний об'єкт, і не де небудь, а на нашій благословенній Бессарабсько-буковинській землі, і мені, уродженцю цього краю, це надзвичайно приємно.

Основне обладнання Дністровської ГАЕС (як-то кажуть хребет) – наше, вітчизняне, а саме:

- Турбіна – ВАТ «Турбоатом» м. Харків;
- Генератор – завод ДП «Електроважмаш», м. Харків;
- Трансформатори – ВАТ «Запоріжський трансформаторний завод», м. Запоріжжя;
- Вантажопід'ємні крани – ВАТ «Зуєвський енергомеханічний завод», м. Горлівка;
- Затвори – ВАТ «Каховський механічний завод», м. Нова-Каховка.

І цей перелік ще можна продовжити. Крім того, проектували, будували, монтували і зараз експлуатують – наші, українські фахівці. А таки можемо!

Звичайно, для досягнення передового ступеня безпеки і надійності без новітніх світових технологій не обійтись. І дійсно майже вся «електроніка» і «автоматика» – самих передових закордонних виробників, зокрема:

- Високовольтне елегазове обладнання – фірма АВВ – Швейцарія;

◆ Система управління – фірма EMERSON – США;

◆ Система збудження – фірма ALSTOM – Франція;

◆ Система частотного пуску – фірма CONVERTEAM – Франція.

Але це тільки обслуговування основного обладнання.

Мені разом з колективом фахівців Дністровської ГАЕС довелось побувати в більшості країн, які поставляли нам обладнання. Ось який висновок я зробив: не дивлячись на високий рівень їхньої культури і технології, жодної електростанції, яка була б кращою від Дністровської ГАЕС я не бачив – честь і хвала нашим архітекторам та будівельникам!

В круговерті подій та багаточисельності буденних справ не раз зачудовувався, в піднесеному натхненні казав нашим дівчатам з приймальні: ви подивіться який краєвид за нашими вікнами – «Лиса» гора с. Роскопинці заворожує своїми крутосхилами, витонченими скельними скульптурами, нарізними терасами та букетом запашних трав, що так і пестить, так і голубить лагідний промінь західнного сонця – Карпати та й годі…

Рукотворні велетенські клумби перед ІБК (хвала рукам і завзяттю Пасічник Галині Володиміривні) нічим не поступаються «Версалю».

Коли заходиш на другий поверх інженерно-побутового комплексу, в атріум, то справді потрапляєш до «храму» гідроенергетики, на жодній ГАЕС нема такого величного «парцелянного» затишку як у нас. Цінуймо те, що маємо!

А наше рукотворне море – верхня водойма, яка, як велетенський діамант, виграє веселкою в лагідних променях сонця, коли глянеш з дороги від Сокирян, і не тільки…

Згадується такий випадок. Ми отримали завчасно повідомлення від Інспекції з експлуатації електротехнічних станцій і мереж про планову перевірку. Як могли підготували об'єкт і папери. Зазвичай, при таких перевірках без декількох десятків зауважень і припису не обійтись. Але, коли комісія вранці зимової днини потрапила на верхню водойму, де в променях сонця переливалося всіма барвами веселки, виблискувало сріблом неосяжне водне дзеркало, довкруг якого притаїлись, мов мохнаті, велетенські намистові швари снігового вбрання між навколишніх дерев, і здавалось, що вода з протилежного боку от-от перехлюпнеться через край (на справді до гребеня земляної греблі більше 5м) – головний інспектор Богдан Іванович Борис декілька разів, як заворожений повторював: «Таке я бачив тільки в дитинстві на рідній Львівщині…». І майже забув про зауваження і приписи.

Але, як на мене, і ця краса не головне, а головне – прекрасні і працьовиті люди. Я вважаю, що мені всміхнулася доля, довіривши в 1996 році формувати колектив однодумців, колектив експлуатації Дністровської ГЕС-2. Переконаний, що і нинішні керівники Дністровської ГЕС-2 завдячують цим трударям.

Але яке задоволення і радість я отримую від успіхів нинішнього колективу Дністровської ГЕАС – в становленні якого є і моя частина праці!

Та тим і сильна енергетична галузь, що має потужній інтелектуальний потенціал фахівців, майже військову дисципліну та господарське ставлення до дорученої справи і Дністровська ГАЕС – чергове тому підтвердження.

Духовне крило глибокозмістовного життя енергетиків

І ГАЕС зводимо, і дерева саджаємо!

22 березня 2012 року генеральний директор ПАТ «Укргідроенерго» Ігор Григорович Сирота разом із головою Сокирянської райдержадміністрації Василем Васильовичем Козаком, секретарем Новодністровської міської ради, в. о. міського голови Миколою Васильовичем Лутчаком посадили ялинки біля інженерно-побутового корпусу Дністровської ГАЕС.

– З цього дійства розпочалася наша участь у всеукраїнській акції «Чисте довкілля», – розповідає заступник директора філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Василь Андрійович Дейнеко. – Паралельно із прибиранням доріг, території біля гідроспоруди, ми організуємо й посадку кожним експлуатаційником і гідробудівцем свого дерева. Отож, невдовзі втішатимуть зір на Дністровських пагорбах понад тисячу молодих дерев, які значно збільшать зелені легені краю. Свої деревця вже посадили директор філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» Володимир Іванович Куліш, головний інженер ГАЕС Анатолій Павлович Жук, генеральний директор Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» Юрій Миколайович Бондаренко, його заступник В'ячеслав Іванович Павловський, інші керівники та спеціалісти будови.

Того ж дня І. Г. Сирота провів виробничу нараду, у якій, крім уже названих очільників, взяли участь в. о. міського голови Новодністровська Микола Васильович Лутчак, начальник держуправління навколишнього природного середовища Борис Михайлович Баглей, головний інженер проекту Дністровської ГАЕС Сергій Павлович Сук, керівники підрозділів замовника та генпідрядника.

Велась конструктивна розмова про нинішній стан будівництва, шляхи та умови його подальшого фінансування, виконання замовником тематичних завдань, культуру виробництва, програму з відрахування коштів на соціальну сферу району та міста енергетиків, забезпечення сплати податків до місцевих бюджетів. Зусилля гідробудівців, наголошувалося, мають бути спрямовані на те, щоб у 2014 році здати в експлуатацію другий гідроагрегат Дністровської ГАЕС і житловий будинок у Новодністровську для експлуатаційників станції.

Трепетом дивних струн

Краса, заплетена у музику і слово, завжди здатна розхвилювати примружену од буденності душу і знайти у ній незриму галявину насолоди прекрасним – і тоді незримий оркестр людських утішань у неповторному трепеті кожної струни здатен зворушити усе навколо і яскравою посмішкою сонця, і живлющою щедрістю довгоочікуваного дощу.

Ось яка поезія у прозі напросилася, сполохана спогадами, на новий аркуш, аби вималювати на ньому невеличкий, але такий незабутньо-багатоголосий і щедро-рясний уривок із одного літнього дня, який хоч і вирвав із робочого ритму персонал Дністровських ГАЕС і ГЕС-1, зате змусив не раз затамувати подих кожного, адже вражаюче ехо величної будівлі ГАЕС спрагло вбирало у себе поетичне слово і магію пісні, даровану знаними гостями зі столиці Буковинського краю. До енергетиків завітали голова Чернівецької обласної організації Національної спілки письменників України, заслужений працівник культури України Василь Васкан, директор меморіального музею В. Івасюка, заслужений діяч мистецтв України Мирослав Лазарук та соліст Чернівецької філармонії, заслужений артист України Іван Дерда, яких люб'язно представив їхній творчий побратим, літописець станції Іван Нагірняк.

І як би не напружував своїм непростим робочим ритмом та важливими звітами й необхідними переговорами фініш того червневого дня, невеличке камерне стрічання в обіймах поезії й пісні змусило кожного таки розправити душевні крила. Проникливо-ліричні вірші Василя Васкана одразу налаштували на гармонію і літній спокій, глибоко-змістовні твори Мирослава Лазарука підштовхнули замислитись над багатьма моментами життя, що наріжним каменем постають чи не перед кожним із нас. А вже коли до мікрофона вийшов іменитий Іван Дерда, його солоспів, упевнена, гайнув далеко за межі холу Дністровської ГАЕС, приємно тривожачи душевні струни професіоналів, котрі дають життя потужним струнам енергетики. Тож неможливо не погодитись зі знаним письменником і журналістом Володимиром Михайловським, який зазначав свого часу: «Пісні у виконанні артиста все наполегливіше змивають намул з духовної людської буденності й дають торкнутися коріння родового дерева, аби ми відчули себе українцями, аби безсилля повнилось силою…».

Довго не вщухали оплески і линули слова вдячності буковинським козакам – від головних інженерів Дністровських станцій Анатолія Жука та Володимира Москалюка, голови профспілки ГАЕС Людмили Маниляк, які обіцяли, що ця зустріч – лише генеральна репетиція перед велелюдним музично-поетичним доторканням до багатющої спадщини мистецької Буковини.

Насолоджувалася Інна Гончар

«Батьківська хата» – у гідробудівців

Не часто і не всім працівникам трудових колективів щасливиться поєднувати, як то кажуть, корисне з приємним, а саме – долучитися до світу мистецтва просто на робочому місці. Саме таку можливість отримали у п'ятницю, 28 жовтня 2011 року, працівники філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ВАТ «Укргідроенерго». За сприяння адміністрації підприємства до них завітав Заставнівський народний театр «Дивосвіт». Митці презентували гідроенергетикам п'єсу буковинського письменника, журналіста, лауреата Всеукраїнського конкурсу «Коронація слова», а на сьогоднішній день ще й фахівця із зв'язків з громадськістю та пресою цього підприємства, Івана Семеновича Нагірняка. На умовній сцені конференц-залу ожила його «Батьківська хата» у постановці режисера Лідії Гайдей. Сюжет цього драматичного твору змушує замислитися над тим, що часто меркантильні інтереси отримують верх над загальноприйнятними переконаннями, якими мали б керуватися люди. Особливо прикро, якщо зневажаються чи нехтуються святими, здавалось би, почуттями – синівської чи дочірньої дяки своїм батькам.

Одразу після спектаклю заставнівські театрали відправилися у місто Буча, що на Київщині, де проходив Всеукраїнський фестиваль народних театральних колективів. «Батьківська хата» у їхньому виконанні отримала найвищу оцінку журі, яке очолювала Народна артистка України Раїса Недашківська.

Віта Пашковська

Актриса і режисер Заставнівського народного театру «Дивосвіт» Лідія Гайдей

Книжкове свято зібрало поважних гостей…

12 жовтня відбулася презентація відразу двох книг, які з'явилися з під пера нашого знаного земляка, члена Національної спілки письменників України Івана Семеновича Нагірняка.

На святкову зустріч, яка відбувалася в актовому залі Дністровської ГАЕС, зібралося чимало друзів, колег, шанувальників слова. Зокрема, прибули на урочисте відзначення книжчиних народин гості із Києва, Івано-Франківська, Чернівців, Сокирян, уже рідного для подружжя Нагірняків Новодністровська, а також василівчани, земляки із Ломачинців, представники дирекції ГАЕС та Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд».

І ось – хвилююча мить: ведуча заходу – чарівна жінка і знаний журналіст Інна Гончар оригінально розкриває причину зустрічі, акцентуючи увагу на розміщених збільшених копіях обкладинок нових книг, і запрошує на почесне місце «у президію» зворушеного увагою і теплими вітаннями Івана Нагірняка.

Відтак прозвучала розгорнута розповідь про його творчий доробок (це вже 17 книг, до яких ввійшли написані і видані в різні роки різножанрові твори), про героїв нарисів і найбільше – про щойно народжені видання. Це книга «ПЕРЕВЕСЛО», у якій зібрані нариси, новели, вірші, чимало з яких покладено на музику, а також написане журналістами, письменниками, друзями в різних видання про самого І. С. Нагірняка, а також книга чудових дитячих оповідань, яку видано у співавторстві подружжям Євгенії та Івана Нагірняків і досвідченої художниці Валентини Ярової.

Слова вітання від Анатолія Жука

Це свято зустрічі було пречудовим. Інна Михайлівна запрошувала до слова відомих літераторів Василя Герасимюка – лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка, Мирослава Лазарука, Юхима Гусаря, Галини Мельник, Михайла Брозинського, Василя Довгого, Олександра Чорного, колег із рідних для Івана Семеновича «Дністрових зір» та міських газет «Сокиряни-сім днів» і «Новодністровськ», композиторів Михайла Рожка та Михайла Мафтуляка, представників облдержадміністрації В. М. Унгуряну та обох міських рад і освітянської галузі... Зворушила всіх піснями на вірші Нагірняка заслужений працівник культури України, художник, композитор і виконавець Зоя Слободян із Івано-Франківська та тріо «Натхнення» із Новодністровська. Дорогим для господарів свята були всі виступи запрошених на презентацію. А особливо спонсорів, які посприяли виданню книг, – їх представляли директор консорціуму НВО «Укргідроенергобуд» Ю. М. Бондаренко та шанований земляк і друг Івана Семеновича А. П. Жук.

Здоров'я і віка плодовитому і талановитому, невтомному письменнику і чудовій людині Івану Нагірняку та його вірній соратниці і творчій натурі Євгенії Семенівні! А за незрівняне оформлення і проведення іменинного книжкового свята – щира вдячність Інні Гончар.

Катерина Тищенко

Інна Гончар

Давайте, познайомимось!..

Дідова казка, бабусина ласка, мамина пісня, татова порада… Лагідний усміх ранішнього сонечка крізь віття розлогої черешні, свіжий подих з поля чи з яру грайливого вітерця… Босонога стежка від рідної хати, ковток цілющої води, настояної на зорях у глибокій криниці, таїна колядки і різдвяної звізди, незабутні хвилини у проникливій задумі біля завитих у зелений барвінок гробиків… Скільки їх, отих родимих пір'їнок людських крил, що несуть нас в житті і вертають на отчий поріг?! Багато. І чим пам'ятніші і дорожчі для нас оті пір'їнки, тим міцніші наші крила. І допоки не заросла стежина до отчого дому, не змарніло, на зів'яло, не всохло оте оперення наших крил, ми любимо, тривожимось, втішаємось, сумуємо… Словом – живемо. І в цій історичній пам'яті світлішає наш погляд у майбутнє. І щоб отой чистий позирк супроводжував нас багато літ, щоб вагома праотча спадщина у парі з неспокійним сьогоденням освіжали наші думки, які б повертали нас в минуле й спонукали зазирати в майбутнє, робили будні і празники змістовними, натхненними, цікавими, з ініціативи директора філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» ПАТ «Укргідроенерго» Володимира Івановича Куліша, адміністрація й профспілковий комітет Дністровської гідроакумулюючої електростанції запровадили акцію «Давайте, познайомимось!»

Енергетики запрошували делегації сільських та міських громад відвідати найбільшу гідроспоруду Європи, забезпечували проїзд, організовували екскурсію.

А гості в свою чергу представляють при зустрічі, образно кажучи, візитку – розповідь у довільній формі про історичне минуле, легенди, видатних земляків, урочища, мальовничі та пам'ятні місця, сьогодення села чи міста. Доповнюють оповіді малюнками, фото, виробами народного декоративно-вжиткового мистецтва. Демонструють, залучаючи молоде покоління, вірші, пісні, танці, театралізовані сценки, які відображають фольклорно-етнографічне надбання, прадавні звичаї та обряди, притаманні їхній місцевості.

На звернення гідроенергетиків, надруковане в районній газеті «Дністрові зорі», охоче відгукнулись жителі Сокирянщини. І оті зустрічі стали взаємоцікавими і корисними. І не безпідставно. Бо ж вражає своєю величчю Дністровська ГАЕС, красою, багатством, щедрістю древній бессарабський край.

М. Мафтуляк

Акцію «Давайте, познайомимось!» – розпочато…

15 червня 2012 року в гостях трудового колективу філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» побувала делегація міста Сокиряни на чолі із заступником голови районної ради С. Е. Горном, заступником голови райдержадміністрації П. П. Бескупським, сокирянським міським головою В. С. Равликом.

Спочатку екскурсію по об'єкту провів заступник директора філії В. А. Дейнеко. Сокирянці побували на верхньому будівельному майданчику, у машинному залі. Для багатьох це було велике відкриття.

Як потім скаже на святковій урочистості головний інженер будови Анатолій Павлович Жук, у великій мірі мета акції якнайбільше населення району ознайомити з історичною будовою, яка зводиться на території Сокирянщини. Вже зараз Дністровська ГАЕС є найбільш потужною в Європі. «Хочеться подякувати Богу, – сказав А. П. Жук, – що ми живемо на цій благодатній землі. На об'єкті вже побували делегації з різних світів. І з Японії, і з Франції, і з Китаю… Тож правильно буде, щоб і жителі району побачили це енергетичне диво…»

Як було зазначено, з такою ініціативою виступив директор філії Володимир Іванович Куліш. Його підтримали у Сокирянській райдержадміністрації та районній раді і прийняли спільне розпорядження про проведення акції «Давайте, познайомимось».

На ГАЕС чекають з гостинами усі села району. Першими приїхали сокирянці. Енергетики з великою цікавістю оглянули виставки робіт вихованців Сокирянської художньої школи та районного будинку дитячої творчості.

З вітальними промовами перед присутніми виступили заступник голови РДА П.П. Бескупський та заступник голови райради С.Е. Горн. Про історію міста коротко розповів Сокирянський міський голова В. С. Равлик.

Відтак відбувся великий концерт аматорів сцени із Сокирян. Приємно було послухати пісню «Ну ось і все» заслуженого працівника культури України, композитора, почесного громадянина Сокирян Михайла Мафтуляка на слова Івана Нагірняка, члена Спілки письменників України, місцевого драматурга, журналіста. Приємно вразили юні таланти: Вадим Корчовий, Олена Гавдюк, Наталія Швець. Гідно представили творчі Сокиряни народний оркестр народних інструментів Дмитра Шкваруна, чоловічий квартет, вокальний ансамбль «Мелодія», джазовий колектив «Джаз-бенд» Анатолія Грубого, танцювальний колектив Сокирянської гімназії, вокалісти Валерій Кукілюк, Оксана Руснак та Орися Вікул, ксифолоніст Геннадій Юшко.

Господарі та гості обмінялися пам'ятними подарунками.

Зліва направо: П. Бескупський, А. Жук, С. Горн

Перед мікрофоном – Анатолій Зелений.

Акція «Давайте познайомимось» набуває популярності

Хто тільки не побував на Дністровській ГАЕС: і китайці, і японці, і росіяни, і посланці багатьох країн Європи! А ось жителі Сокирянського району, де діє і зводиться одна з найбільших гідроспоруд світу, не знайомі з унікальною гідроакумулюючою електростанцією, завдяки якій зростає соціально-економічний стан древнього Бессарабського краю. Варто лиш назвати Сокирянську лікарню, що стала окрасою не тільки району, а й України. Позитивних прикладів багато. От і нині за рахунок коштів ПАТ «Укргідроенерго» в райцентрі будується палац культури, в Новодністровську — житловий будинок на 114 квартир.

І ось започатковано культурно-мистецьку акцію «Давайте познайомимось». Її розпочали сокирянці. А 21 вересня будову відвідала представницька делегація Василівки, на землях якої зводиться ГАЕС. Почесні жителі села, представники трудової інтелігенції і юного покоління із захопленням оглядали водоприймач, верхнє водосховище, що спроможне буде вмістити 38,8 млн м³ води, шахту другого агрегату, який за потужністю перевищуватиме Каховську ГЕС.

Відтак у просторому фойє інженерно-побутового корпусу гостей радо вітали директор філії Володимир Куліш та головний інженер Анатолій Жук. Від Василівської громади їм вручили на вишитому українському рушникові хліб-сіль, а у плетеній корзині – осінні дари садів і полів. Сільський голова Анатолій Зелений розповів про історію й сьогодення села і запросив переглянути виставку майстрів вишивки та в'язання, стародавніх інструментів, знайдених під час розкопок, залишків прадавньої культури і побуту, подивитись концерт учасників художньої самодіяльності. Звучали пісні, вихором кружляли танці, вирувало життя у театральних сценках.

Експлуатаційники станції і будівельники Консорціуму «НВО «Укргідроенергобуд» щирими оплесками нагороджували за чудовий спів, натхненний танець, художнє слово Галину Івасюк, Геогргія Малованюка, Катерину Москалюк, Ніну Шиян, Василя Самараша, Анастасію Чорну, Олега і Дмитра Івасюків, Івана Самараша, Софію Шибинську, фольклорний народний колектив «Веселі бабусі», наймолодших учасників Альонку Івасюк та Дмитрика Заболотного і, звісно ж, директора будинку культури, баяніста Миколу Шостака.

Закінчилася тепла пізнавальна зустріч величальним співом усіма учасниками цього прекрасного дійства «Многая літа».

Переплелися спогади і дійсність

У пам'яті ще живі картини зустрічі з посланцями Василівки під час акції «Давайте познайомимось», хоч минув відтоді не один день. Пригадую, як говорили люди дорогою до шахти 2-го агрегату Дністровської ГАЕС: «Це ж сюди Розкопинці тягнулись», «А тут он стояла хата Георгія Зеленого», «Ага, у всіх вікнами до Дністра, а в нього – у бік Волошкова, бо звідти, мовляв, його жінка»… І ось йдемо вже цим путівцем з волошківчанами. «Ой, скільки разів ми сюди склецки зерна до млинів носили», – згадують старші жіночки, в захопленні від побаченої величі і могутності верхньої водойми, водоприймача, діючого І агрегату.

– Це так добре, що ви знайомите нас і літніх, і молодих з будовою, що виростає на землях наших предків. Ми ж не тільки пізнаємо такий грандіозний витвір розуму і рук гідробудівців, а й розповідаючи про нашу історію, демонструючи традиції та звичаї і самі мовби сповідуємось перед предками, перед власною совістю, – зводились до однієї думки мовлені слова гостей енергетиків.

І справді, рукотворний килим, вишиті подушки Анастасії Короташ і Євгенії Чурупітяк, вироби з бісеру та декупаж Богдани Чорної і Яни Микитюк, вишивані рушники, серветки, сорочки Альони Гуйван, Марії Щербань, Василини Махібороди, Євгенії Щербань, Мирослави Крамар, Олени Чорної, Олександри Чорної вабили красою й майстерністю, спонукали до роздумів, навіювали мрії. Зачаровували, не відпускали погляд картина-вишивка чарівної амазонки у виконанні Альони Гуйван та живописна картина Анатолія Крамара «Молитва». Доповнювала животворний інтер'єр у фойє ІПК Дністровської ГАЕС і виставка гончарних виробів Заслуженого працівника культури Івана Гончара з Коболчина. Які ж талановиті люди живуть у нашому краї! – так і просились на уста слова.

Розмаїття отого талановитого перевесла доповнив і чудовий концерт волошківських аматорів сцени. Нікого не залишили байдужими пісні, танці, театральні сценки у виконанні Марії Вознюк, Анастасії Короташ, Раїси Чорної, Ані Крамар, Лізи Довгань, Юлії Іваніної, Валентини Гуйван, Оксани Ткач, Лариси Мартинюк, Павла Швеця, ансамблів «Мрія» та «Наддністряночка». А український рушник і запашний коровай, які прийняли з рук сільського голови Волошкова Олександра Чорного головний інженер і голова профспілкового комітету Дністровської ГАЕС Анатолій Жук та Людмила Маниляк, засвідчили про щедрість волошківчан, про те, що й надалі міцніти дружбі і співпраці хліборобів і гідроенергетиків, котрі подарували гостям теплінь своїх сердець, бурхливі оплески та книжки свого колеги Івана Нагірняка «Дністровська ГАЕС: погляд крізь літа і долі», «Перевесло», «Таїнство світлого празника».

Із вітальним словом – Олександр Чорний.

Свято єднання і пізнання

Очікування 14 грудня 2012 року, дня, коли під час акції «Давайте познайомимось», на Дністровську ГАЕС мала завітати делегація з Ломачинців, для головного інженера станції, Заслуженого енергетика України і Заслуженого енергетика СНД Анатолія Павловича Жука, заступника головного бухгалтера підприємства Лілії Михайлівни Мотузок та й інших вихідців села, а нині гідроенергетиків, найбільше, мабуть, самих ломачинчан, було бажаним і хвилюючим – земляки ж, а надворі по-справжньому розгулялася зима. Але Бог подарував чудову днину – і сонечко проглянулось, а іскриста біла ковдра, що вкрила поля і крутосхили, пухнасті шуби, в які одяглися дерева й кущі створювали справжнє казково-зимове царство, де і зір втішався довколишньою красою, і дихалось легко і натхненно.

Намилувавшись чудовою панорамою з оглядового майданчика біля могутнього водоприймача, із захопленням оглянувши рукотворне море верхньої водойми, що парувало легкою хмаркою, гості приїхали до інженерно-побутового корпусу. Там у машинному залі, знайомлячись із майстерно облаштованою шахтою, у глибині якої виробляв електроенергію перший гідроагрегат, що за потужністю перевищує Каховську ГЕС, захоплено дивувались мудрості і вмінню українських гідробудівців. А відтак уже господарі зі щирістю раділи щедрим талантам гостей. Свято відбулося у просторому фойє, де приваблювали виставки живописних картин вчителя Ломачинецької школи А. В. Коваля, вишивані рушники, рукотканні килими та доріжки майстринь Євгени Образцової, Олени Бузурної, Олександри Жарюк, Олени Кушнір, Наталії Ткач, Ольги Глушко. А після того, як до присутніх звернувся із вітальним словом сільський голова Ломачинців Василь Тодорович і головний інженер Анатолій Жук з головою профспілкового комітету Людмилою Маниляк прийняли на національному рушникові рум'яний коровай з рук юних Роксолани Ткач і Людмили Василашко, розпочався концерт. Тривалими і вдячними оплесками супроводжувалися виступи народного аматорського колективу «Берегиня». Вже перша його пісня «Україна» створена поетесою Марією Бариновою та композитором, колишнім ломачинчанином, Михайлом Рожком, підняли патріотичний дух і гордість за рідну землю і її народ. До вподоби припали і різноманітні номери Марії Маковійчук, Марії Гуцул,

Василь Тодорович

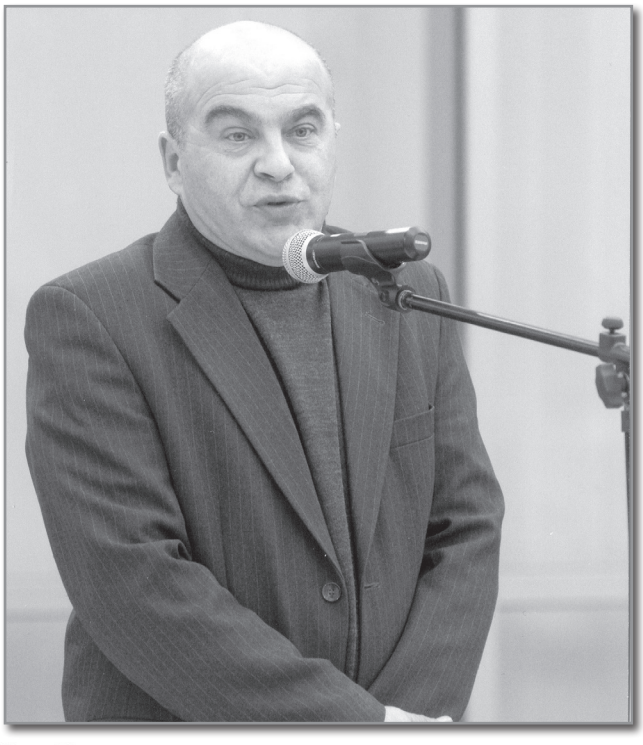

Солістка Марія Гуцул

Олени Бузурної, Олени Глушко, Олени Крастяник, Євгенії Березовської, Ігоря Чобана. Неабиякий інтерес і захоплення викликали стародавні місцеві танці «Піріца», «Разбой», «Падіспанець».

Потішили гарним співом і дівчатка Р. Ткач, Х. Закурена, художнім читанням Л. Василашко, таночком Д. Дудун, А. Крива, В. Ткач. У концертну програму змістовно вплелися і довідка про історію села краєзнавця Михайла Шундрія, і привітання почесного жителя Ломачинців, письменника і журналіста, Юхима Гусара, що мешкає в Чернівцях, котрий подарував землякам кілька своїх книг, а Івану Нагірняку вручив диплом лауреата Фонду пам'яті журналіста Григорія Шабашкевича у номінації «Драматугрія», і цікава, й змістовна розповідь Анатолія Жука про роль Дністровської ГАЕС у створенні енергетичної незалежності держави, про річку Дністер, минуле та сучасне населених пунктів, що знаходяться на його берегах.

Закінчилося свято єднання і пізнання родинним чаюванням і спільною піснею, в якій особливо радісно лунали голоси гостей гідроенергетиків, адже везли в село два подаровані комп'ютери.

Візитівка від Анатолія Болдашева.

Із творчим візитом на ГАЕС

Доля Новодністровська нерозривно пов'язана з будівництвом дністровських гідроелектростанцій, звідки й розпочалася історія молодого міста на пагорбах, котрі внизу обвиває звивистою стрічкою синього плеса води древня ріка, що, за легендою, бере початок зі стрімких Карпат з-під могутнього дуба. Може, то сила предківського духу, який, прозорою перлиною туману щоранку здіймається над Дністром, а може, сила людського розуму і віри у подолання будь-яких перешкод зуміли запустити колесо історії будови ГЕС-1, ГЕС-2, і, нарешті, надпотужної ГАЕС?! Тож, аби краще пізнати таїнство будівництва електростанції, роль і значення для нашого міста і суспільства в цілому, з ініціативи директора філії «Дирекція з будівництва Дністровської ГАЕС» В. І. Куліша, а також адміністрації і профспілкового комітету Дністровської гідроакумулюючої електростанції розпочала свою ходу цікаво-пізнавальна акція «Давайте познайомимось!», котра зібрала довкола себе за цей короткий проміжок часу вже не одне село Сокирянського району та інших міст України. А нещодавно до знайомства з ГАЕС долучилася і делегація з Новодністровська за сприяння генерального директора ТОВ «Мехтрансбуд» В. М. Лутчака.

Березнево-засніженої пори переповнений автобус охочими побачити на власні очі вражаючу красу електростанції потиху долав круті віражі автостради, допоки не опинився на оглядовому майданчику, де бетоновані блакитні стіни могутнього «звіра» наскрізь проймали своєю величчю. Про вагомість, значущість та, безперечно, потужність ГАЕС, котра поки що працює із запущеним одним агрегатом, але наразі вже переважає потужністю шість агрегатів Каховської ГЕС, розповів літописець краю і зокрема історії будівництва ДГАЕС Іван Нагірняк, коли делегація новодністровців із захватом споглядала творіння рук будівельників-гідробудівців із вікон автобуса.

І ось пронизливо холодний вітер, дошкуляючи і враз дивуючи мокрим снігом посеред

березня, умить змінився на затишну атмосферу інженерно-побутового корпусу (ІПК) Дністровської ГАЕС, де у приміщенні їдальні за чашкою гарячого чаю чи то філіжанкою кави зі смачнючою випічкою від тамтешніх кулінарів, гості мали нагоду зігрітися і перепочити після невеличкої екскурсії будовою. А вже за мить розпочалося тріумфальне свято у розкошуванні її величності Музики і Слова, замилуванні грацiйними па божественного танцю. Дружнє стрічання із колективом ГАЕС новодністровців на чолі з першим заступником міського голови А. І. Болдашевим, який і представив візитку міста та подарував від імені громади образ Св. Миколи Чудотворця, аби охороняв завжди від нещасть, за давньою українською традицією увінчалось короваєм та калиною на вишитому рушнику від новодністровчан. «Дністровська вітальна» радо вітала працівників станції, дзвінко лунаючи у виконанні народного аматорського хору «Калина» під керівництвом А. Камбур, і закликала «Єднатися любій родині». Справді, усіх, хто на мить залишив копітку роботу і таки прийшов насолодитися феєричним дійством, із гордістю можна назвати однією дружною родиною, бо творять спільну справу і передають отой досвід з покоління в покоління. Про це свідчить яскравий приклад численних здобутків та досягнень студента ІІІ курсу Новодністровського коледжу, майстра спорту з веслування, ведучого концертної програми Антона Бізюкова – онука першого голови виконкому селищної Ради В. С. Бізюкова. Ніжною мелодикою огортали пісні у виконанні викладачів музичної школи «Если сердцем молод» та «Розхвильована скрипка» (кер. О. Крайчак). А подарунок від танцювального колективу, котрий очолює О. Скутельник, крилом невидимого птаха замережив чистим сяєвом благодатного спокою прогалини в душі. Візитку Новодністровська представляли знані аматори сцени: Анастасія і Ксенія Рукавиці, Дарина Білоконь, Яна Бузурна, Григорій Середюк, Віктор Паламарчук та Наталія Власюк. Гарною українською піснею «Ой у полі криниченька» звеселяли троїсті музики, наче закликали до запального танцю. Гармонійно-святкову концертну програму забарвлювала різноманіттям портретів, пейзажу, натюрморту тощо виставка робіт майстрів народно-прикладного мистецтва та художників-живописців: О. В. Трофанюк, Г. П. Рутковецької, І. М. Сольського, Л. І. Нагірняка, І. І. Гончара. Серед когорти творчих земляків приємно вразила колекція мисткині вишивки – Наталії Сивак у співавторстві із сестрою Галиною та племінницею, які, до речі, вперше представили свої колоритні картини широкому загалу і вже отримали позитивні відгуки, зокрема і від Володимира Куліша. Кожен новодністровець горне з любов'ю до серця місто своєї юності, котрому присвячено найкращі віршовані рядки письменником, журналістом І. С. Нагірняком, що віднедавна, обрамлені музичною мережкою нот, зазвучали своєрідним гімном Новодністровська у незмінному виконанні А. Камбур та Л. Григорчук. Співведуча концертної програми Оксана Гіренко із гордістю представила увазі присутніх перелік прізвищ ветеранів будівельної та енергетичної галузей, Почесних жителів нашого міста, перших делегатів всесоюзних з'їздів від Новодністровська, творчу еліту, плеяду відомих новодністровців знаних в Україні та за її межами.

Насамкінець зі словами подяки за подаровану радість та неймовірний заряд енергії, отриманий від святкового дійства, виступив головний інженер філії А. П. Жук, заступник директора філії «Дирекції з будівництва Дністровської ГАЕС» В. А. Дейнеко, а також вручили пам'ятні подарунки. Мабуть, найбільшим подивування новодністровців виявилась мить, коли представники оргкомітету акції вручили на згадку делегації з Новодністровська фото, де однією дружною родиною ще перед початком свята вишикувались ветерани будови та нещодавно відроджений народний аматорський хор «Калина», а вже за годину, бездоганно оформлені майстром фотографії Володимиром Жуком, втішали їхні щасливо-здивовані погляди чудовими світлинами.

Ось так минула іще одна зустріч у рамках акції «Давайте познайомимось!» на творчих гостинах у ГАЕС, котра впише в її біографію і свою, новодністровську, історичну вишиванку міста.

Інна Руснак

З повагою до творців енергетичної незалежності держави

У рамках вшанування 80-річчя всесвітньо відомого поета-пісняра Михайла Ткача

Буковину та древній бессарабський край відвідали керівники Чернівецького земляцтва із Києва на чолі з Валерієм Цибухом. Поважна делегація, до складу якої входили і члени Національної спілки письменників Василь Фольварочний, Тетяна Пишнюк, тріо «Либідь» взяли участь у відкритті меморіальної дошки Михайлові Ткачу на фасаді Чернівецького медінституту, побували в його рідному селі Лукачанах, що в Кельменецькому районі. А дорогою до столиці завітали на Дністровську ГАЕС, яка, як заявили почесні гості, справила на них яскраве враження, викликала повагу й гордість до вітчизняних гідроенергетиків, що творять енергетичну незалежність держави.

Після вистави Заставнівського народного театру «Дивосвіт» «Батьківська хата» (автор – Іван Нагірняк, режисер – Лідія Гайдей)

Сталь і ніжність

19 червня 2012 року заступник директора ТОВ «Автомагістраль» Леонід Григорович Бойко запросив у гості до гідробудівців – водіїв та механізаторів, що трудилися на спорудженні верхнього водосховища Дністровської ГАЕС, поетів: лауреата національної премії ім. Т. Шевченка Василя Герасим'юка, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата багатьох літературних премій Мирослава Лазарука та новодністровського літератора Івана Нагірняка.

На концерті гурту «Океан Ельзи»

В спекотному надвечір'ї лунало глибоке і змістовне поетичне слово. І слухали його з великою увагою мужні, засмаглі чоловіки, поклавши на коліна натруджені руки. І натхненне слово очищало душі, змальовувало в уяві пережите, окрилювало майбутнє, спонукало задумуватись над сьогоденням.

Ця зустріч надихнула Василя Герасим'юка, тележурналіста всеукраїнського каналу «Культура», створити фільм. Що й було здійснено. Осінню 2013 року на мальовничих берегах Дністра та верхній водоймі Дністровської ГАЕС знято телефільм, в якому поєдналися звитяжна праця гідробудівців і натхненний труд літераторів. Фільм називається «Поети на Дністрі».

І відчувають себе родиною

*Ж*иття фахівців Дністровської ГАЕС цікаве, творче, повноцінне.Тут, вивчаючи й впроваджуючи у виробництво нові технології та обладнання, передові методи праці, як вітчизняних, так і зарубіжних колег, формується не тільки високопрофесійний, а й дружній, мов одна сім'я, колектив. І це завдяки й профспілковому комітету, зокрема його незмінному лідеру Людмилі Петрівні Маниляк, жінці неабиякої людяності, відповідальності, кипучої енергії. До неї й звертаюся із запитанням:

– Які шляхи та методи вашої профспілкової діяльності в об'єднанні людей, вихован-

Зліва направо: Мирослав Лазарук, Леонід Бойко, Іван Нагірняк, Василь Герасим'юк.

ні взаємоповаги та відчуття надійного плеча товариша, гордості за колектив, за рідне підприємство?

– Їх багато. Це й творчі вечори та зустрічі з митцями краю, і спільне святкування Дня енергетика, і спортивні змагання між енергетиками Новодністровська, і організація та проведення дитячого регіонального конкурсу «Пісенний струм», новорічні ранки, запрошення в гості колядників, Маланки, щедрувальників… І, звичайно ж, поїздки по чудових місцях нашої славної України. Двічі на рік, щонайменше 60 чоловік возимо у зимку в Карпати на гірсько-лижні бази «Мигово», «Сонячна долина», «Буковель». З такою ж кількістю і частотою організовуємо поїздки у Львів, на Закарпаття. Не один раз наші колеги побували і в Умані, і милувались знаменитими вінницькими фонтанами. Любителі пісні втішалися у тій же Вінниці концертом гурту «Океан Ельзи». А шанувальники футболу вболівали за київське «Динамо» та збірну України на столичному стадіоні…

– Людмило Петрівно, займаючись профспілковою роботою, ви виконуєте обов'язки й економіста одного з провідних відділів – відділу обладнання. Хто ваші найперші помічники на полі профспілкової діяльності?

– Це небайдужі, щедрої душі колеги. Насамперед – Людмила Іванівна Хаян, Сергій Іванович Лашин, Ірина Степанівна Горенчук, Ігор Володимирович Багнюк, Юлія Юріївна Дяк, Тетяна Георгієвна Фролова, Володимир Миколайович Шаповалюк.

Поїздка у Львів

Подих віків

Відповідно до договору № 32 «І» від 25. 10. 2011 р., укладеного між Інститутом археології НАН України та ПАТ «Укргідроенерго», Дністровська комплексна археологічна експедиція (ДКАЕ) Інституту археології протягом квітня-травня 2012 р. виконала роботи з археологічного дослідження сектору «А» поселення трипільської культури Ожеве-острів поблизу с. Ожеве Сокирянського району Чернівецької області і таким чином виконала весь обсяг робіт, передбачений четвертим етапом зазначеного договору.

У 2011 році археологічним загоном ДКАЕ на поселенні Ожеве-острів проведено рекогносцирувальні роботи. Під час цих робіт здійснено вертикальну зачистку східної сторони берегового схилу острова на відтинку понад 100 метрів, починаючи від південного краю острова. Висота зачистки становила подекуди 1,5–2 м. У результаті виявлено залишки 12 глибинних споруд, дві господарські ями та окремі виходи обмазки. Із західної сторони острова за залишком кераміки, кременю та виходами глиняної обмазки (будівельного матеріалу трипільського часу) встановлено наявність іще двох споруд. Зібрано археологічний матеріал: кераміку, вироби з кременю, кістки тварин. Деревне вугілля взято на радіокарбонне датування. На місці заляган-ня культурного шару в центральній частині острова магнітометром М-27 було проведено геомагнітну зйомку. За її результатами знайдено залишки ще трьох споруд.

Слід зазначити, що розвідувальні роботи 2009 року відбувались за вкрай несприятливих для цього умов. З'єднувальна дамба ще не була збудована, а поверхня острова була вкрита багаторічними хащами, отже площа поселення та характер давньої забудови визначались вельми умовно. Рекогносцирувальні роботи 2011 р. виконувались після освоєння острова будівельними організаціями – будівництва з'єднувальної дамби та суцільної розчистки острова. У результаті встановлено, що площа вцілілої частини поселення становить понад 1500 м², а разом із периферією – понад 2000 м².

Поселення забудоване у вигляді двох концентричних у плані кіл. Виявлений ряд у східній частині острова є зовнішнім рядом забудови поселення. Центр поселення, вірогідно, знаходився на захід від споруд у східній частині острова. А майданчики у західній частині острова є залишками будівель внутрішнього ряду забудови.

Залишки жител поселення фіксуються за вкрапленнями перепаленої глиняної обмазки та концентрацією кераміки, виробів із каменю, кісток тощо. Рівень їх залягання в різних частинах острова змінюється. У південній частині глибина виявлення об'єктів становить близько 0,8 м. Із заходу майданчики залягають на глибині близько 1 м. Зі сходу та в північно-західній частині глибина виявлення об'єктів сягає 1,2-1,3 м. У північній частині залишки жител залягають двома рядами. Перший ряд зафіксовано на відстані 14 м на південь від північного краю ділянки. Другий – на відстані 14-15 м від першого ряду.

Залишки двох жител знайдені в центральній частині ділянки, ще три – у південній. Під час максимального зниження рівня води в буферному водосховищі Дністра обстежено західну та східну частину острова, що звичайно знаходяться під водою. Тут зібрано велику кількість кераміки, включаючи археологічно цілі форми та фрагменти посудин, серед яких – біноклеподібні посудини, знаряддя із кременю, зокрема наконечники стріл та дротиків.

Польовий загін Дністровської комплексної археологічної експедиції протягом жовтня – першої половини листопада 2011 року здійснив археологічні роботи на пам'ятках археології в околицях сіл Бернашівка, Ожеве та Волошкове, а також стаціонарні археологічні розкопки в околицях села Волошкове.

Під час виконання третього, камерального етапу робіт, протягом другої половини листопада-грудня 2011 року оброблено археологічний матеріал, здобутий у результаті проведених польових робіт на пам'ятках в околицях с. Волошкове-1 (багатошарове поселення), Волошкове 5-а (могильник пізньоскіфського часу), поселенні трипільської культури Ожеве-острів.

Загалом нараховується 1071 одиниця зберігання. Основну масу виявлених артефактів складають керамічні вироби, другою за чисельністю категорією знахідок є вироби з кременю та кістки тварин. Окрім того, знайдено 22 вироби з металу (зокрема – монети, прикраси, зброя).

Ожеве-острів: 218 фрагментів кераміки, 9 виробів з кременю, 1 виріб з бронзи пізньоримського часу (П/М).

Волошкове 1:

- трипільський шар: 184 фрагменти кераміки;
- шар епохи бронзи: 417 фрагментів кераміки;
- пізньосередновічний шар: 220 фрагментів кераміки, 5 металевих виробів, 10 монет;
- 18–20 століття: 2 металевих вироби, 3 монети.

Волошкове 5-а: бронзовий браслет, залізний виріб.

Варто зауважити, що поселення цього часу на території України вивчені недостатньо. Отже, камеральна обробка матеріалів та аналіз лабораторних досліджень дозволять детально вивчити особливості керамічного комплексу та знарядь праці, вирішити низку проблем відносної хронології та просторової структури поселень регіону, підійти до вивчення економіки трипільського населення на регіональному рівні.

(Зі звіту керівника експедиції Д. К. Чорновола про проведення археологічних досліджень на острові біля сіл Ожеве, Волошкове, Розкопинці).

Колектив загону ВВО Дністровської ГАЕС

На сторожі

29 грудня 2010 року за наказом ВАТ «Укргідроенерго» розпочалося створення загону ВВО. А першого серпня 2011 року Дністровська ГАЕС вже була взята під охорону. І до 31 жовтня того ж року тимчасово обов'язки начальника загону виконував Володимир Миколайович Сандін. З першого листопада 2011 року й по нині загін очолює Валентин Васильович Шавелькін, молодий, але авторитетний офіцер. Посаду заступника начальника загону по службі обійняв Олександр Олександрович Чорний, а завідувача бюро перепусток – Володимир Миколайович Шаповалюк.

Службу начальників варт несуть Петро Іванович Гаймер, Олександр Леонідович Музичишин, Радислав Іванович Яровий, Василь Петрович Довбенко, а їх помічників – Анатолій Васильович Паршенко, Василь Семенович Гончар, Ростислав Іванович Настасієв, Віктор Андрійович Мандрик.

День і ніч десятки охоронців стоять на сторожі безперебійної роботи станції, її майна й обладнання, оберігають мирний труд гідробудівців.

На знімку:
начальник загону ВВО Валентин Шавелькін (у центрі) з колегами.

Зміст

Слово від автора.....5
Веселка над Дністром (пісня).....6

Трудовий шлях гідроенергетиків та гідробудівців від введення в дію першого до пуску другого гідроагрегатів Дністровської ГАЕС.....8

Здобутки і перспективи гідроенергетиків.....12
Гідроенергетика стає перспективнішою.....13
Краса і велич.....14
Гідротехнічна перлина Буковини зустрічала поважних гостей.....18
Із вдячністю будівельникам і з нагоди їхнього свята.....18
Асоціації «Укргідроенерго» –10 років.....21
Дністровська ГАЕС – візитна картка України.....21
Політика добрих справ та «соціальні» кошти працюють!.....22
Президент України взяв участь у введенні в експлуатацію верхньої водойми ДГАЕС.....23
Професіоналізм і сумління – до успіху шлях.....24
Стартували спецгемівці.....26
Актуальні завдання.....28
Міністр приємно вражений.....28
Саяно-Шушенські уроки.....29
Навчання і відповідальність – щодень.....32
Унікальність Дністровської ГАЕС.....33
Семінар-нарада Міністерства енергетики та вугільної промисловості.....36
Свято праці – цілодобово.....37
Черговий візит міністра.....37
Робоче колесо – на Дністровській ГАЕС.....39
Ще один крок на шляху введення в експлуатацію ГД № 2 Дністровської ГАЕС.....39
Змонтовано робоче колесо ГА №2 Дністровської ГАЕС.....40
Відмінні враження від Дністровської ГАЕС.....41
Заповнення верхньої водойми Дністровської ГАЕС.....42
Активізувати темпи робіт.....42
Розширене засідання президії.....42
На Дністровській ГАЕС змонтовано кришку турбіни.....43
Змонтовано ротор.....44
Здійснено пуск гідроагрегату № 2 Дністровської ГАЕС.....44

Вони сприяли пуску ГА № 2, забезпечували безперебійну роботу ГА №1.....47

Микола Ковальчук – один із першопрохідців.....47
Праця у радість.....48
Пориднив Новодністровськ серця.....50
Потужна школа професійного росту.....51
І привела доля в гідробудівці.....53
Будівничі.....55
Відповідальність Володимира Забудька.....56
Добро обертається добром.....57
Дороги Геннадія Коваля.....59
Прокладеною батьком стежиною.....61

Дністровська ГАЕС у моєму житті. Ось що про це говорять її творці... 79

Вадим Рассовський.....79
В'ячеслав Клим.....80
Микола Василенко.....81
Іван Фурман.....81
Сергій Фігурській.....83
Георгій Остафій.....84
Олександр Олійник.....85
Дмитро Король.....85
Василь Дейнеко.....86
Вадим Крайник.....87
Юрій Хаян.....87
Михайло Хорошенюк.....88
Сергій Лашин.....88
Петро Телешман.....89
Марія Морозова.....89
Ярослав Черватюк.....90
Андрій Горохов.....90
Інна Харабара.....91
Михайло Черватюк.....91
Тимофій Фісуненко.....94
Руслан Волошин.....94
Вадим Вакарчук.....95
Анатолій Жук.....95

Духовне крило глибокозмістовного життя енергетиків.....97

І ГАЕС зводимо, і дерева саджаємо!.....97
Трепетом дивних струн.....98

«Батьківська хата» – у гідробудівців.....99
Книжкове свято зібрало поважних гостей.....99
Давайте, познайомимось… 100
Акцію «Давайте познайомимось!» – розпочато...101
Акція «Давайте познайомимось» набуває популярності.....102
Переплелися спогади і дійсність.....103
Свято єднання і пізнання.....104
Із творчим візитом на ГАЕС.....105
З повагою до творців енергетичної незалежності держави.....107
Сталь і ніжність.....108
І відчувають себе родиною.....108
Подих віків 109
На сторожі.....111

Зміст.....112

Художньо-публіцистичне видання

Нагірняк Іван Семенович

Дністровська ГАЕС:
погляд крізь літа і долі
(друга книга)

Редактор *Анатолій Жук*
Коректор *Євгенія Нагірняк*
Комп'ютерний набір *Євгенія Зубкова*

Художнє оформлення і дизайн *Раїса Рязанова*

Фото *Володимира Жука, Руслана Волошина, Валентина Кушніра, Володимира Шпирки*

Підписано до друку 15.05.2014. Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Minion Pro. Друк офсетний. Умовн. друк. арк.
Наклад 1000 прим. Вид. № Зам. №